

Jaarverslag 2023

Inhoud

1	Voorwoord	5	8	PLUS Maatschappelijk jaarverslag 2023	30
2	Ondernemingsprofiel 2023	6		Duurzaam PLUS	30
3	Structuur Coöperatie PLUS U.A.	8		Maatschappelijk verantwoord ondernemen bij PLUS	33
4	Personalia	9		Pijler 1 Herkomst van producten	37
5	Belangrijke cijfers	10		Pijler 2 Gezondheid en vitaliteit	57
6	Verslag van het bestuur	14		Pijler 3 Een beter milieu	63
7	Verslag van de directie	17		Pijler 4 Lokale betrokkenheid	71
	Zes pijlers uit het businessplan:			Pijler 5 Goed werkgeverschap	77
	- Goed Eten	17		Doelstellingen voor PLUS in 2024	82
	- Mijn PLUS	18		PLUS in 2025	84
	- Goede Prijs	18		Voor 2030 streeft PLUS	85
	- Efficiënt PLUS	19		9 Geconsolideerde jaarrekening 2023 Coöperatie PLUS U.A.	87
	- PLUS Digitaal	19		Algemene toelichting	90
	- Samen PLUS	20		Overige vermeldingen	91
	Coop	21		Waarderingsgrondslagen	91
	Risico en risicobeheersing	22		Grondslagen voor de bepaling van het resultaat	97
	Vooruitzichten	28		Grondslagen voor geconsolideerd kasstroomoverzicht	99
				Toelichting op de geconsolideerde balans	100
				Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening	113
				10 Enkelvoudige jaarrekening 2023 Coöperatie PLUS U.A.	117
				Toelichting op de vennootschappelijke balans en winst- en verliesrekening	118
				Toelichting op de winst- en verliesrekening	120
				Overzicht deelnemingen	121
				Overige gegevens	122
				Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	124
				Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023	124
				Informatie ter ondersteuning van ons oordeel	124
				Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie	127
				Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening	127
				Adressen	130

Vers zakjes

PLUS heeft afscheid genomen van de plastic zakjes op de groente en fruit afdeling. Met deze herbruikbare exemplaren besparen we miljoenen plastic zakjes. Dit sluit aan op onze ambitie om in 2025 20% minder verpakkingsmateriaal te gebruiken in vergelijking met 2020.

1 Voorwoord

2023 was een turbulent jaar. Een jaar waarin we verder invulling hebben gegeven aan de integratie tussen PLUS en Coop. Inmiddels zijn er 131 winkels omgebouwd naar PLUS. Er werken dagelijks meer dan 40.000 medewerkers aan het succes van ons bedrijf. Dit resulteert in een marktaandeel van 9,5 procent en een consumentenomzet van 4,8 miljard euro.

De klantbelofte staat centraal bij alles wat we doen. Wij zorgen voor Goed Eten, voor de buurt en voor elkaar. Dit doen we in een uitdagende markt. Waarin inflatie en oplopende kosten een belangrijke factor zijn. We mogen niet vergeten dat dit een belangrijke rol in het leven van onze klant speelt. We zien het als onze verantwoordelijkheid om de boodschappen betaalbaar te houden. Daar maakten we ons op verschillende manieren in 2023 hard voor. Bijvoorbeeld door het aantal Laagblijvers te laten groeien, prijzen te verlagen waar mogelijk en door scherpe prijs campagnes in te zetten. Ook het komend jaar blijft betaalbaarheid van de dagelijkse boodschappen een groot aandachtspunt.

Onze ondernemers en supermarktmanagers maken met al hun lokale activiteiten en betrokkenheid een positieve impact in de buurt. Eén van de belangrijkste redenen waarom we in het GfK zomerrapport opnieuw verkozen zijn tot Beste Supermarkt van Nederland. Een prestatie waar we trots op zijn. In het GfK kerstrapport stonden we op een mooie derde positie.

Een andere prijs die we in 2023 kregen was de eerste plaats in het GfK MVO rapport. In de perceptie van klanten presteerden wij het beste op het gebied van duurzaamheid. Een mooie bekroning op de stappen die we zetten om onze bedrijfsvoering te verduurzamen. De meest in het oog springende waren de overschakeling naar volledig biologische aardappelen, het afdragen van de hoogste Fairtrade premie en de plaatsing van ruim 14.000 zonnepanelen op het distributiecentrum in Deventer. In het MVO jaarverslag

verderop in het verslag geven we meer informatie over ons duurzaamheidsbeleid en -doelstellingen.

In 2023 zijn er grote stappen gezet op weg naar een modernere Supply Chain. Het nieuwe vrijwel volautomatische distributiecentrum in Oss kende een lastige opstartfase met tijdelijke lage uitleveringen naar de winkels. Daarnaast lieten in de zomer onze diepvriesleveringen stevig te wensen over. In Deventer wordt nu gebouwd aan een nieuw distributiecentrum voor verse producten, dat in 2024 in gebruik wordt genomen. Door distributiecentra uit de Coop structuur ook PLUS winkels te laten belevaren, en andersom, richten we onze keten uiteindelijk efficiënter in en besparen we kilometers en daarmee kosten. Een andere belangrijke stap in de integratie is het samenvoegen van de beide servicekantoren. Vanuit het kantoor in Utrecht worden beide formules aangestuurd.

De stappen die we zetten zijn niet mogelijk zonder de inzet van onze ondernemers, supermarktmanagers, winkelmedewerkers, collega's in de distributiecentra en op kantoor en de betrokkenheid van onze consumentleden. Er is hard gewerkt aan een betere formule voor de klant en aan een sterke organisatie die hiervoor de basis vormt. Dit verdient een groot compliment en we zijn iedereen zeer erkentelijk voor hun aandeel aan het verder bouwen aan onze mooie coöperatie.

Utrecht, 11 maart 2024

Fred Bosch Mayte Oosterveld
Co-ceo

2 Ondernemingsprofiel 2023

Distributiecentra

PLUS DC's

Gieten
Deventer
Oss
Ittervoort

Externe DC's

Van Heezik, Utrecht (diepvries)
Heveck, Nieuwegein (diepvries)
Hollander, Barendrecht (vers)

Gesloten DC's

Middenbeemster (per 30 oktober 2023)
Hendrik Ido Ambacht (per 27 oktober 2023)
Haaksbergen (per 31 oktober 2023)

398

PLUS winkels

159

Coop winkels

Circa 40.000

medewerkers

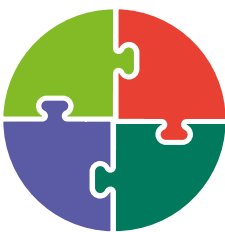
265

PLUS ondernemers

91

Coop ondernemers

Onze kernwaarden

Wij zijn betrokken
Wij streven vooruit
Wij staan open
Wij doen het samen

Marktaandeel

9,5%

Klantbelofte

Wij zorgen voor Goed Eten, voor de buurt en voor elkaar

PLUS Beste Supermarkt van 2023

(uitgeroepen door GfK zomerrapport 2023)

4.768 miljoen euro omzet PLUS en Coop

BIOLOGISCH PLUS

Alle PLUS aardappelen in eenkilozak zijn standaard biologisch

Verdeling man | vrouw

Directie

50%

50%

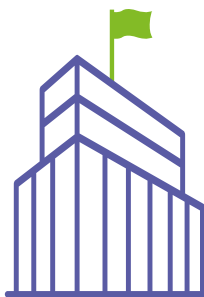
Management servicekantoor

71%

29%

1 geïntegreerd servicekantoor in Utrecht

FAIRTRADE NEDERLAND

\$ 2.157.494

PLUS draagt 2.157.494 US dollar af aan Fairtrade premie, het hoogste bedrag van alle Nederlandse supermarkten

BIOLOGISCH PLUS

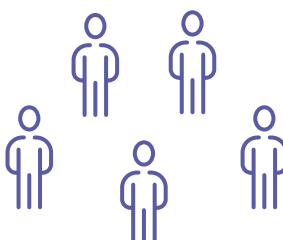

Nog meer huismerk biologisch

Naast alle 0,5 en 1 liter pakken dagverse PLUS melk, karnemelk en yoghurt, nu ook 1,5 en 2 liter pakken melk standaard biologisch

32

consumentenleden

De pijlers uit het businessplan 2023 - 2025

1. Goed Eten

2. Mijn PLUS

3. Duurzaam PLUS

4. PLUS Digitaal

5. Efficiënt PLUS

6. Samen PLUS

Meer dan 1.000 Laagblijvers op alledaagse producten, ook nog altijd op groente, fruit en vegetarische alternatieven

Introductie verse, verantwoorde Nordic Blu zalm uit het Noorse Skjerstadfjord

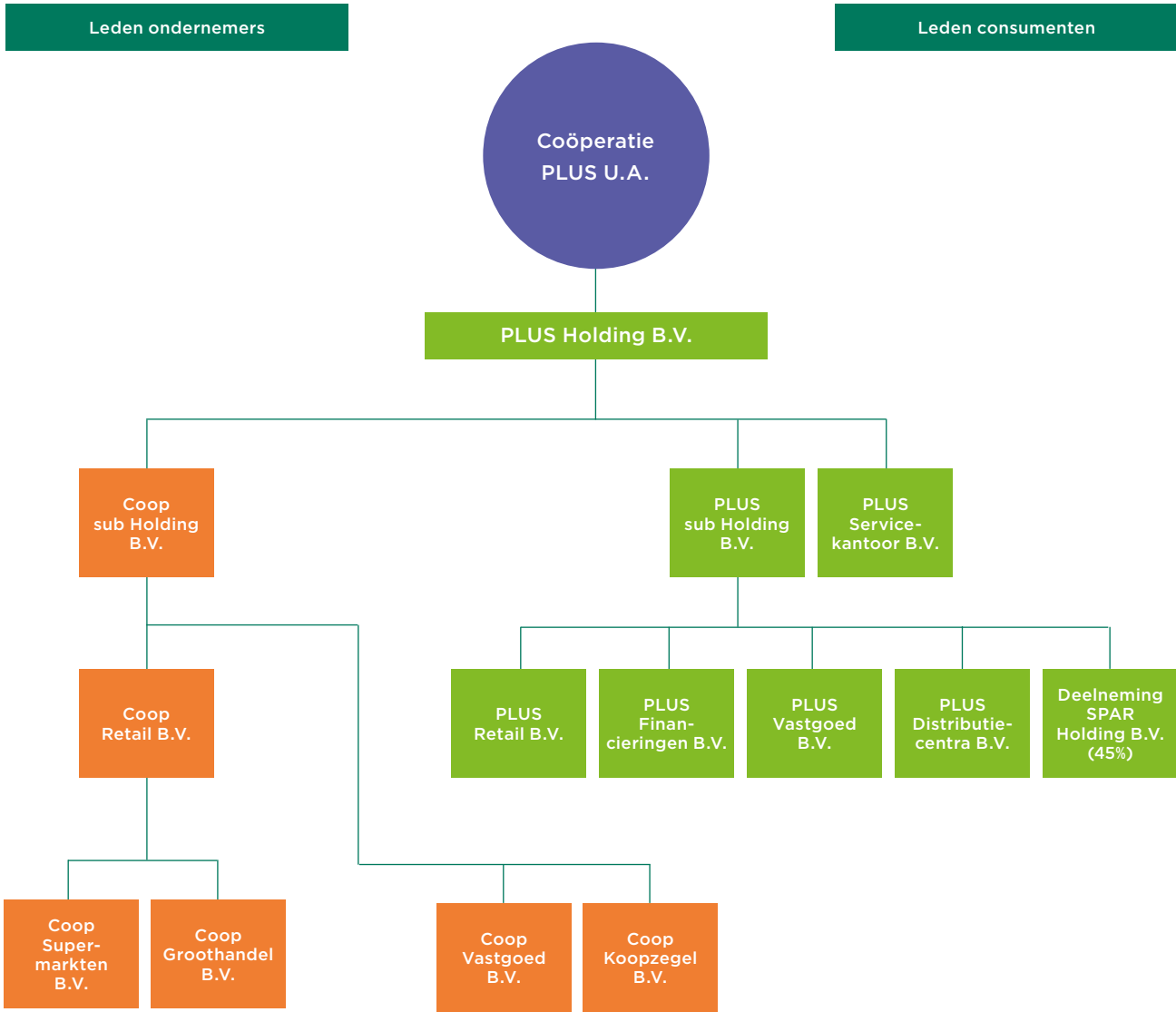
PLUS is het grootste lid van inkooporganisatie Superunie

4.800

huismerkproducten

3 Structuur Coöperatie PLUS U.A.

De weergegeven structuur is van toepassing per einde verslagjaar 2023.

4 Personalia

Coöperatie PLUS U.A. Bestuur Harry Bruijniks Maartje Frederiks Tjerk Hooghiemstra Karin Janssen Alfred Koehoorn Han Kolff Cornelis Trommel Harold van Velzen Edwin Versluis Secretaris van de coöperatie Robijn Ong	PLUS Holding B.V. Raad van commissarissen Harry Bruijniks Maartje Frederiks Tjerk Hooghiemstra Karin Janssen Alfred Koehoorn Han Kolff Cornelis Trommel Harold van Velzen Edwin Versluis Directie Fred Bosch Mayte Oosterveld Secretaris van de vennootschap Robijn Ong	Dochtermaatschappijen PLUS Holding B.V. Fred Bosch, co-ceo Mayte Oosterveld, co-ceo Björn Bertrand, directeur Vastgoed Maartje Bouvy, directeur Finance René Geelhuijzen, directeur ICT Eric Leebeek, commercieel directeur Matthijs Moeken, directeur Klant & Formule Judith Peters, directeur HR Herbert Schalkwijk, directeur Winkeloperatie Tony Vendrig, directeur Logistiek
--	--	--

De samenstelling is weergegeven zoals die vanaf 8 januari 2024 geldt.

5 Belangrijke cijfers

Bedragen x € 1 miljoen	2023	2022	2021	2020*	2019**
Omzet					
Consumentenomzet	4.768,9	4.649,4	4.667,8	4.730,4	4.150,0
Jaarrekeningomzet	3.333,0	3.255,9	3.388,4	3.477,3	3.106,6
Resultaat					
Gerapporteerd bedrijfsresultaat voor afschrijvingen (gerapporteerde EBITDA)	59,9	52,7	126,1	94,1	89,6
Genormaliseerd bedrijfsresultaat voor afschrijvingen (genormaliseerde EBITDA)	95,9	100,6	98,5	94,1	89,6
Bedrijfsresultaat	-33,0	-32,9	44,1	17,1	14,4
Nettowinst	-31,2	-18,4	42,8	18,0	12,5
Vermogen					
Eigen vermogen	366,2	397,4	446,2	403,4	385,4
Totaal vermogen	1.219,6	1.236,1	1.127,6	1.144,7	1.075,7
Netto schuld	253,9	169,0	-0,1	10,0	-15,9
Kasstroom en investeringen					
Kasstroom uit operationele activiteiten	-20,0	-14,3	71,2	101,8	93,4
Investeringen (netto)	-93,0	-140,6	-85,8	-129,9	-54,1
Afschrijvingen en amortisatie	92,8	85,6	82,0	77,0	75,2
Medewerkers					
FTE (gemiddeld)	4.147	4.281	4.654	4.769	4.540
Winkels (einde jaar)					
Aantal PLUS winkels	398	345	268	268	270
Aantal Coop winkels	159	220	316	314	314
Verhoudingsgetallen					
Genormaliseerde EBITDA in % van de jaarrekeningomzet	2,9	3,1	2,9	2,7	2,9
Netto schuld/genormaliseerde EBITDA	2,6	1,7	0,0	0,1	-0,2
Eigen vermogen in % totaal vermogen	30,0	32,2	39,6	35,2	35,8

* Het boekjaar 2020 bestond uit 53 weken; de boekjaren van de andere jaren uit 52 weken
** De jaren 2021, 2020 en 2019 zijn een proforma opstelling van de cijfers van PLUS en Coop

Toelichting belangrijke cijfers

Algemeen

In de opstelling van de belangrijke cijfers zijn de PLUS en Coop cijfers van de afgelopen jaren bij elkaar opgeteld, in overeenstemming met de grondslagen die door Coöperatie PLUS U.A. vanaf 2022 worden toegepast. Hiermee wordt het beste inzicht gegeven in de ontwikkeling van het resultaat van de beide formules samen. Per 3 januari 2022 zijn PLUS en Coop gefuseerd.

Consumentenomzet

De consumentenomzet betreft de omzet inclusief btw die is gerealiseerd door kassaverkopen via de eigen PLUS en Coop winkels (inclusief online) en de aangesloten PLUS en Coop ondernemers. De geconsolideerde consumentenomzet PLUS is in 2023 met 2,6% gestegen tot € 4.769 miljoen. De groei is lager dan de marktgroei van 7,6%, welke grotendeels het tijdelijke effect is van de ombouw van winkels naar PLUS en een resultante van 8 winkels minder. Autonoom bedroeg de groei in omzet 4,8%. In 2023 zijn 55 winkels omgebouwd (2022: 80) voornamelijk vanuit de fusie met Coop.

Met een consumentenomzet van in totaal € 4.769 miljoen is in 2023 een marktaandeel behaald van 9,5% (2022: 10,0%) (bron: Nielsen).

Jaarrekeningomzet

De jaarrekeningomzet is de netto-omzet die is gerealiseerd door PLUS geconsolideerd. Dit betreft de totale omzet exclusief btw die is gerealiseerd uit verkopen via de eigen winkels aan consumenten en via de distributiecentra aan derden (met name de aangesloten PLUS en Coop ondernemers). Ook omvat de netto-omzet de in rekening gebrachte bedragen voor de verhuur van onroerend goed en overige dienstverlening aan ondernemers.

De jaarrekeningomzet PLUS is in 2023 met 2,4% gestegen tot € 3.333 miljoen.

Genormaliseerde en gerapporteerde EBITDA

Het genormaliseerde bedrijfsresultaat voor afschrijvingen betreft de EBITDA gecorrigeerd voor eenmalige posten. Onder de eenmalige posten zijn opgenomen de kosten die zijn gemaakt in verband met de ombouw van Coop winkels naar PLUS en de kosten van de integratie van de twee fusiebedrijven. Deze bedroegen in 2023 € 26,4 miljoen (2022: € 28,9 miljoen). Een nieuw gemechaniseerd distributiecentrum is in het voorjaar 2023 in gebruik genomen met tevens een heroptimalisatie van het distributienetwerk, waarvoor eenmalige kosten zijn gemaakt in 2023 van € 24,5 miljoen. Per 1 februari 2023 zijn de bedrijfsactiviteiten van Telesuper Nederland B.V. beëindigd, de hieraan gerelateerd eenmalige kosten als ook het operationeel verlies bedroegen € 1,3 miljoen (2022: € 12,5 miljoen).

De EBITDA is tevens genormaliseerd voor het ontvangen dividend van SPAR ten bedrage van € 6,0 miljoen (2022: € 5,4 miljoen) en de rentebaten die zijn ontvangen over aan ondernemers verstrekte leningen u/g voor een bedrag van € 2,6 miljoen (2022: € 1,1 miljoen).

De genormaliseerde EBITDA als percentage van de netto-omzet ligt in lijn met voorgaande jaren.

Bedrijfsresultaat

Het bedrijfsresultaat van € -33,0 miljoen is in 2023 nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van 2022 en is negatief door eenmalige kosten die zijn gemaakt in verband met de ombouw van Coop winkels naar PLUS van € 27,3 miljoen (2022: € 28,9 miljoen) en de eenmalige kosten voor het optimaliseren van het distributienetwerk als gevolg van de ingebruikname van een nieuw gemechaniseerd distributiecentrum in Oss van € 24,5 miljoen (2022: 4,6 miljoen). Daartegenover staan eenmalige opbrengsten in 2023 van € 12,8 miljoen die werden gerealiseerd op de verkoop van een deel van winkelvastgoedportefeuille.

In 2022 waren eenmalige kosten verantwoord voor de beëindiging van de activiteiten van Telesuper (€ 10,2 miljoen).

Nettoresultaat

In 2023 is een negatief nettoresultaat € -31,2 miljoen (2022: €-18,4 miljoen) verantwoord. Het resultaat deelnemingen bedroeg in 2023 € 5,1 miljoen (2022: € 6,3 miljoen). De financiële baten en lasten van € -14,7 miljoen (2022: € -2,4 miljoen) zijn in 2023 gestegen door een gemiddeld hogere schuld aan financiële instellingen en een gemiddeld hoger rentepercentage.

In 2023 is sprake van een belastingbate ter grootte van € 11,4 miljoen (2022: € 10,6 miljoen). De effectieve belastingdruk bedraagt -23,9% (2022: -30,0%). De afwijking van het nominale tarief voor de vennootschapsbelasting wordt met name veroorzaakt door niet aftrekbare kosten (afschrijving goodwill) en door investeringsaftrekposten.

Vermogen

Het eigen vermogen van Coöperatie PLUS U.A. bedraagt € 366,2 miljoen. Ten opzichte van 2022 is het eigen vermogen van de coöperatie gedaald met € 31,2 miljoen, door het negatieve nettoresultaat over 2023.

De solvabiliteit komt ultimo 2023 uit op 30,0%, tegenover 32,2% ultimo 2022.

Netto schuld

De netto-schuld betreft de schuld aan financieringsinstellingen (banken), inclusief kasgelden, ultimo boekjaar. De netto schuld is gedurende 2023 gestegen naar € 253,9 miljoen (2022: € 169,0 miljoen) als gevolg van de investeringen in met name de ombouw van Coop winkels naar de PLUS formule en de investeringen in het nieuwe gemechaniseerde distributiecentrum in Oss. In maart 2023 is een nieuwe financieringsovereenkomst afgesloten met een hoofdsom van € 300 miljoen welke kan worden uitgebreid met maximaal € 100 miljoen. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf financiële instrumenten in de jaarrekening.

Kasstroom en investeringen

De negatieve kasstroom uit operationele activiteiten wordt voornamelijk verklaard door eenmalige kosten vanwege de integratie van PLUS en Coop en eenmalige kosten heroptimalisatie van het distributienetwerk.

De investeringen in 2023 worden voornamelijk verklaard door de ombouw van voormalige Coop winkels naar de PLUS formule en door de investeringen in het nieuwe gemechaniseerde distributiecentrum in Oss evenals in 2022.

Door de investeringen in 2023 namen eveneens de afschrijvingen toe ten opzichte van 2022.

Medewerkers

In 2023 bedroeg het gemiddeld aantal medewerkers (fte) 4.147 (2022: 4.281) een daling van 134 fte ten opzichte van 2022. Deze daling is voornamelijk het gevolg van het (voortijdig) vertrek van medewerkers van de distributiecentra die in 2023 en 2024 zullen worden gesloten in verband met de centralisatie van de DKW distributieactiviteiten in het nieuwe gemechaniseerde distributiecentrum in Oss en het distributiecentrum in Gieten.

In de genoemde aantallen zijn niet de medewerkers opgenomen die in dienst zijn bij de aangesloten ondernemers.

Winkels

Het aantal winkels betreft de stand ultimo boekjaar. Gedurende 2023 is de 400e PLUS geopend en exploiteren we 159 Coop winkels. Gedurende 2023 zijn er 53 winkels overgegaan naar PLUS en 8 winkels gesloten of overgedragen aan andere formules. In de vermelde aantallen zijn zowel de eigen als de winkels van ondernemers opgenomen.

6 Verslag van het bestuur

Het jaar 2023 was roerig. De onzekerheid bij consumenten, vooral aangejaagd door een ongekende inflatie, speelde een grote rol in de levensmiddelenbranche. Macro-economische, politieke en internationale ontwikkelingen hebben nog steeds een stevige impact. In deze uitdagende markt stonden ondernemers en supermarktmanagers klaar om het maximale resultaat te behalen.

In het tweede fusiejaar werden ruim 50 voor-malige Coop-winkels van een groen jasje voorzien. Er werd opnieuw fors geïnvesteerd in de ombouw van winkels. Voor een aantal Coop winkels met een wat lagere omzet, is de formulendifferentiatie pilot verlengd en aangepast. Ook sloot eind 2023 het servicekantoor van Coop de deuren. Het PLUS servicekantoorgebouw in Utrecht is gemoderniseerd en klaargemaakt voor de uitbreiding. Er is goed gekeken naar de organisatiecultuur en de huidige werkwijzen.

De brede investeringen van afgelopen jaren, niet alleen vanwege de fusie, ook vanwege onder meer logistieke investeringen zoals de bouw van het nieuwe distributiecentrum in Oss, vroegen om een herfinanciering van het bedrijf. Daar is in 2023 goed invulling aangegeven door de financieel directeur. De logistieke transformatie behelst de overdracht van vier distributiecentra naar één dc in Oss en

de harmonisatie van netwerken van PLUS en Coop. Bij de start van het volledig geautomatiseerde distributiecentrum in Oss veroorzaakten verstoringen vertragingen en fouten in de levering aan de supermarkten. Deze problemen in de fysieke goederenstroom en communicatie daarover zijn in 2023 een belangrijk aandachtspunt geweest van zowel directie als raad van commissarissen.

Vergaderingen van het bestuur en de raad van commissarissen

Het bestuur van de Coöperatie PLUS U.A. en de raad van commissarissen van PLUS Holding vormen een volledige personele unie en komen in een combinatievergadering bijeen. In het verslagjaar 2023 vonden er 10 combinatievergaderingen plaats. Vanwege de interne onrust rondom het logistieke proces heeft de raad van commissarissen in 2023 dicht op de operatie

geacteerd dan gebruikelijk. Samen met de directie zijn we in dialoog gegaan met ondernemers en supermarktmanagers, onder meer tijdens winkelbezoeken om zodoende goed inzicht te hebben in wat er leefde. We voelen het belang om in 2024 meer aandacht te hebben voor onderwerpen als duurzaamheid, de verdere digitalisering van processen en hoe de coöperatieve bedrijfscultuur samen verdere invulling te geven.

Audit commissie en remuneratie-commissie van de raad van commissarissen

Onder de raad van commissarissen is een audit commissie en een remuneratie- en benoemingscommissie ingericht. De auditcommissie kwam in 2023 vijf keer bijeen. In deze vergaderingen behandelde de commissie onder meer de jaarrekening, de management letter, het verslag van de externe accountant, fiscaliteit, de ontwikkelingen op het gebied van ICT en Information Security, het PLUS Beleidshuis en de rapportages van Internal Audit.

De remuneratie- en benoemingscommissie kwam vaker dan normaal (zeven keer) bijeen om de bezetting en kwaliteit van het management en de invulling van het dagelijks bestuur kritisch te beoordelen. Voor 2024 heeft de commissie als prioriteit om de vacante functie van algemeen directeur in te vullen, wat begin 2024 heeft geresulteerd in de benoeming van Aart van Haren per 1 april 2024.

Diversiteit

Het bestuur en de raad van commissarissen bestaat uit negen leden, waarvan zeven mannen en twee vrouwen, een verhouding van 78%

mannen en 22% vrouwen. Ieder lid van het huidige bestuur en raad van commissarissen beschikt over een specifieke deskundigheid en achtergrond die noodzakelijk is voor de vervulling van zijn of haar rol binnen het bestuur en de raad. Op basis van de huidige samenstelling wordt echter niet het streefpercentage behaald voor een gebalanceerde man/vrouw-verhouding. Bij de vervulling van toekomstige vacatures in het bestuur en de raad van commissarissen wordt gestreefd naar diversiteit.

De statutaire directie bestond in 2023 uit twee leden; één man en één vrouw. Hiermee was sprake van een evenwichtige man/vrouw-verhouding. Tijdens het eerste kwartaal van 2024 nemen Fred Bosch en Mayte Oosterveld als co-ceo's een interim rol op zich, met volledige steun van de raad van commissarissen.

Woord van dank

De raad van commissarissen heeft alle vertrouwen in het huidige management om de vele vraagstukken binnen en buiten de organisatie te beantwoorden. We bedanken alle ondernemers, consumentleden, supermarktmanagers, en alle andere medewerkers voor hun inzet, betrokkenheid en slagkracht in het afgelopen jaar.

Een bijzonder woord van dank gaat uit naar Duncan Hoy die als algemeen directeur PLUS de afgelopen jaren met veel inzet en bevologenheid heeft geleid. Daarnaast heeft hij een belangrijke rol gespeeld bij het vormgeven van de fusie tussen PLUS en Coop.

7 Verslag van de directie

Het businessplan van PLUS bestaat uit zes pijlers die invulling geven aan onze klantbelofte: Wij zorgen voor Goed Eten, voor de buurt en voor elkaar.

Goed Eten

Bij PLUS houden we van goed eten, voor iedereen, elke dag. Voor ons betekent dat kwaliteit, gemak en vooral erg lekker en betaalbaar. Producten die goed zijn voor onze klanten, voor de buurt, het milieu en voor hen die het produceren. In veel gevallen zijn deze producten biologisch, Fairtrade gecertificeerd of gaat het om seizoensgroente en -fruit van Nederlandse bodem waar mogelijk. Online, in de winkel en via onze magazines informeren en inspireren we onze klanten een bewuste keuze te maken.

In de huidige, drukke maatschappij zijn consumenten steeds vaker op zoek naar gemak. Gemak gaat over lekker, vers en gezond eten waar je weinig moeite voor hoeft te doen. PLUS biedt verschillende, lekkere en verse producten voor elk moment van de dag. Om direct van te genieten, mee naar huis te nemen, voor op kantoor, school of onderweg. Het assortiment bestaat bijvoorbeeld uit PLUS yoghurt met vers fruit, sandwiches, snack broodjes, wraps, lunch salades, vers gesneden fruit, groente en gekoelde dranken. In 2023 zijn deze producten bij elkaar gebracht in het Vers Tussendoor meubel. Zo vinden klanten dit groeiende assortiment gemakkelijk en snel.

In 2023 heeft ook de bakkerij-afdeling een nieuwe impuls gekregen. Door groei-assortimenten als bake-off zoet en hartig een prominentere plek te geven, ontstaat een marktgevoel. De vernieuwde indeling zorgt ervoor dat er ruimte is voor nieuw assortiment.

We willen de klant continu verrassen met nieuwe producten die passen binnen de Goed Eten belofte. Een mooi voorbeeld uit 2023 is de verse zalm uit het Noorse Skjerstadfjord. De Nordic Blu zalm van de families Wenberg en Øksheim voldoet volledig aan onze duurzaamheidsvoorwaarden en -doelstellingen. De hele keten is transparant. En daarmee bieden we onze klanten betere zalm. Gekweekt met respect voor het fjord, de natuur en de vissen zelf.

Diverse producten zijn in 2023 in de prijzen gevallen. Zo won de Klaverland van PLUS extra belegde kaas de Gouda Cheese Award, riep de Consumentenbond het met desem bereide volkoren stokbrood uit tot Beste uit de Test en vond zij de vegaburgers het goede voorbeeld, omdat ze niet veel zout en verzadigd vet bevatten. Maar liefst zeven producten zijn uitgeroepen tot Gekozen Huismerk Product van het jaar 2022-2023. Deze zijn door consumenten in een onafhankelijk onderzoek, uitgevoerd door Nielsen, het hoogst beoordeeld. Het gaat onder meer om de Uit de Keuken van PLUS Saladebowls, Biologische wijnen van PLUS en de biologische PLUS halfvolle melk.

Niet alleen individuele producten werden bekroond. PLUS is in een onderzoek van GfK ook uit de bus gekomen als Beste Bier Supermarkt Landelijke Formules. Er werd op verschillende onderdelen hoog gescoord. Zo waarderen klanten ons hele bieraanbod, vinden ze onze aanbiedingen aantrekkelijk en wordt gewaardeerd dat we tijdens bieraanbiedingen voldoende voorraad hebben. Ook zijn klanten te spreken over ons assortiment speciaalbieren.

Een goed verhaal

PLUS introduceerde nieuwe chocoladerepen via Tony's Open Chain met 100% traceerbare cacao. Hiermee maken we impact tot aan het begin van de keten. De cacao bij PLUS was, dankzij een samenwerking met onze strategische partner Fairtrade Nederland, al Fairtrade gecertificeerd.

Het afgelopen jaar is het belang van Goed Eten op diverse manieren bij de klant onder de aandacht gebracht. Bijvoorbeeld door tv-commercial in landelijke campagnes, online door het delen van recepten en in het Goed Eten magazine dat vier keer per jaar uitkomt.

Duurzaamheid is een belangrijk onderdeel van Goed Eten. In het MVO jaarverslag verderop in dit verslag is te lezen welke initiatieven er nog meer op dit vlak zijn ontplooid.

Mijn PLUS

In de klantbelofte geven we aan dat PLUS zorgt voor Goed Eten, voor de buurt en voor elkaar. De ondernemers en super-marktmanagers geven dagelijks invulling aan deze zorg voor de buurt. Dit doen ze bijvoorbeeld door eigen lokale acties of sponsoring van lokale goede doelen. Onder andere die betrokkenheid bij de buurt resulteert in het feit dat PLUS ook in 2023 door onderzoeksbureau GfK werd uitgeroepen tot Beste Supermarkt van Nederland.

Door de fusie tussen PLUS en Coop en PLUS kleurt Nederland steeds groener. Het afgelopen jaar zijn 51 Coop winkels omgebouwd naar de PLUS formule. Daarnaast zijn er 3 winkels van Jan Linders verbouwd naar PLUS en opende een nieuwe winkel in Stadskanaal. Daarnaast is geïnvesteerd in bestaande winkels. Zo hebben 15 winkels het Briljant 2.0 concept gekregen en hebben er daarnaast nog 60 kleinere winkelverbouwingen plaatsgevonden.

Om de markt te laten zien welke toegevoegde waarde de PLUS formule heeft voor een stad of dorp stond de afdeling Vastgoed weer op vastgoedbeurs de Provada.

In 2023 is de klant weer verrast met aansprekende marketingcampagnes. Zo konden klanten sparen voor korting op een dagje uit, een boodschappenpakket ter waarde van ruim 50 euro en werden er Sonic Razende Runners weggegeven. Het was ook mogelijk om te sparen voor gratis Tuingroeiers, die de Nederlandse tuinen en balkons opfleurd. Klanten konden in 2023 ook sparen voor

vtwonen-servies om hun gerechten nog mooier te presenteren. Want Goed Eten komt nog beter tot z'n recht op mooi servies. In het najaar zagen Nederlanders tijdens de Football Favourites campagne voetbalsterren zoals ze hen nog nooit zagen. Niet afgebeeld op het voetbalveld, maar in vijf verschillende werelden. Dat gaf de campagne een magisch tintje.

De kerstcampagne van 2022 viel in 2023 in de prijzen. De commercial won een prestigieuze Ster Bronzen Loeki en ook bij marketingexperts gooide de kerstcampagne hoge ogen. Zij bekroonden hem met een SAN Accent in de categorie Branding 360°. Deze award beoordeelt of de campagne naast het bereiken van het publiek ook een aantoonbaar effect genereert. De kerst-commercial van 2023, waarin Goed Eten is Samen Eten centraal staat, ontving ook al veel lof van zowel klanten als experts.

Goede prijs

In een tijd waarin het leven steeds duurder wordt, laten we zien dat Goed Eten bij PLUS ook betaalbaar is. Aan het begin van 2023 volgden diverse prijscampagnes elkaar op. De eerste drie weken van het jaar stonden in het teken van INSLAAN, hierna volgde de campagnes Laagblijvers, Eurootje of Koopjesjager en Alles in de Tent 50% of Iedereen ver paid met 50%. Ook gedurende de rest van het jaar stonden de themaweken regelmatig in het teken van betaalbaarheid.

De Laagblijvers spelen een belangrijke rol in het betaalbaar houden van de boodschappen. Laagblijvers zijn ruim 1.000 dagelijkse producten voor een vaste lage prijs. In 2023 is dit assortiment uitgebreid met nieuwe Laagblijvers die vooral een gezonde keuze mogelijk maken. Zoals volkoren brood en zoete aardappels. De Laagblijvers werden ook thematisch ingezet, bijvoorbeeld rond Pasen, sinterklaas en Kerst. In de folder delen we regelmatig recepten die te maken zijn met de Laagblijvers, zodat consumenten inspiratie opdoen om een voordelige maaltijd op tafel te zetten.

De stijgende grondstofkosten zorgden ervoor dat we de prijzen van een deel van onze producten in de afgelopen jaren moesten verhogen. Nu de prijsstijgingen van deze grondstoffen in diverse segmenten weer tot rust lijken te komen, is er ruimte om de prijzen te verlagen. Om klanten deze geruststelling te bieden communiceerden we hierover in de winkel en in onze folder.

Efficiënt PLUS

We bouwen aan de meest efficiënte en duurzame logistiek voor PLUS. Dat doen we enerzijds door de activiteiten voor kruidenierswaren van vijf bestaande distributiecentra over te brengen naar één nieuw gemechaniseerd distributiecentrum in Oss en één regionaal distributiecentrum in Gieten. Anderzijds integreren we de logistieke stromen van PLUS en Coop verder.

In maart 2023 is DC Oss officieel in gebruik genomen. Stap voor stap zijn meer winkels toegevoegd om bevoorraad te worden vanuit DC Oss. Daarom zijn distributiecentra Haaksbergen, Hendrik-Ido-Ambacht en Middenbeemster in 2023 gesloten. De opstart van een gemechaniseerd distributiecentrum brengt uitdagingen met zich mee. Hierdoor is besloten om tijdelijk geen nieuwe winkels toe te voegen en eerst te focussen op een performanceverbetering van dit distributiecentrum. DC Ittervoort blijft daardoor langer PLUS winkels voorzien van goederen en sluit uiterlijk in het najaar van 2024.

DC Oss bevoorraadde eind 2023 ruim 400 winkels. Circa de helft van deze winkels krijgen hun goederen rechtstreeks uit Oss. Voor de andere helft geldt dat zij door een ander distributiecentrum geleverd krijgen, maar dat een deel van deze producten door middel van een pendeldienst uit Oss komt. Eind 2023 heeft DC Oss het hoogste BREEAM duurzaamheidscertificaat ontvangen: Outstanding. Deze hoge score is te danken aan de toepassing van duurzame materialen, installaties en beheerprocessen, waaronder de plaatsing van ruim 11.000 zonnepanelen.

Door de integratie van de logistieke netwerken van PLUS en Coop besparen we veel kilometers en daarmee kosten. Zowel voor vers als voor kruidenierswaren. Door de integratie van systemen en de harmonisatie van producten is dit een complex proces, maar wel met effect. Zo beleveren de van oorsprong Coop DC's Gieten en Deventer nu ook PLUS supermarkten voor kruidenierswaren en vers. Voor de overige PLUS winkels worden de versproducten geleverd vanuit het distributiecentrum van Hollander in Barendrecht.

Eind 2022 is gestart met de bouw van een nieuw, groter en duurzamer distributiecentrum in Deventer. Dit vers distributiecentrum neemt in 2024 de activiteiten van het bestaande distributiecentrum over. Net als een deel van de activiteiten van het distributiecentrum van Hollander in Barendrecht. Het nieuwe pand is 77.000 vierkante meter groot en wordt gerealiseerd op A1 bedrijventerpark West. Het distributiecentrum wordt ontwikkeld door HBC, een samenwerking tussen HVBM Vastgoed en Bruil Bouw Groep. We streven naar een pand dat bij oplevering aan de BREEAM Excellent-criteria voldoet. Het nieuwe distributiecentrum wordt in het eerste kwartaal van 2024 opgeleverd en is in 2023 al voorzien van ruim 14.000 zonnepanelen.

PLUS Digitaal

De afgelopen jaren vervult onze online positionering een steeds belangrijkere rol. Steeds meer klanten ervaren het gemak van online boodschappen doen. Daarom is er ook in 2023 geïnvesteerd in het verbeteren van de online strategie.

In 2023 zagen wij een forse toename van het gebruik van de PLUS App op de winkelvloer. Steeds meer klanten starten met digitaal sparen van zowel de koopzegels als zegels voor loyaliteitsacties. Daarnaast is er een toename in het gebruik van de digitale folder. Een aantal winkels is in 2023 al gestopt met de fysieke folder. Er wordt gewerkt aan een nieuw e-commerce landschap. Dankzij deze nieuwe systemen en manier van werken kunnen we in de toekomst beter inspelen op de veranderende wensen van de

consument. En zijn we klaar voor de groei van het aantal e-commerce en app gebruikers. Het nieuwe platform wordt begin 2024 gelanceerd.

Dat de e-commerce aanpak van PLUS gewaardeerd wordt, blijkt uit het feit dat PLUS in het GfK e-commerce rapport de derde positie heeft behaald in de categorie online supermarkten. De eerste en tweede plek werden ingenomen door uitsluitend online supermarkten, dus deze derde plaats maakt PLUS de best gewaardeerde omnichannel retailer. Vooral op de selectiefase en de levering behaalden we hoge scores. Dit laatste is primair te danken aan de ondernemers en supermarktmanagers die met hun team het gezicht van de online bezorging zijn.

Dit was niet de enige prijs voor de e-commerce activiteiten. PLUS en RoutiGo wonnen ook de Computable Award voor Customer experience voor het efficiënte bezorgproces. Eén van de grootste ergernissen van klanten is het vaak onduidelijke tijdframe van de bezorging. Dankzij het routemanagementsysteem RoutiGo is dat opgelost. Onze klant weet op deze manier precies wanneer de boodschappen bezorgd worden. Onze webwinkel behaalde daarnaast de tweede plaats tijdens de Shopping Awards in de categorie ‘supermarkt’.

Nieuw in 2023 is de mogelijkheid voor leveranciers om bij PLUS te adverteren via Retail Media. Ze hebben de mogelijkheid hun merk of product onder de aandacht te brengen via onder andere de instore mediakanalen van PLUS. Zo hebben adverteerders er een nieuwe, innovatieve en professionele mediapartner bij voor hun media-strategie. We bieden verschillende instore media-kanalen aan, zoals digitale schermen, schap-communicatie, radioboodschappen en sampling. Ook buiten de winkelvloer, in print en online, bestaan er mogelijkheden. In een later stadium volgen ook PLUS.nl en de app.

Ook op andere vlakken wordt geïnvesteerd in het versterken van de digitale positie van PLUS. Zo is PLUS op weg om een steeds meer data-gedreven organisatie te worden. Er wordt gewerkt aan projecten op het gebied van dashboarding, analytics en het verder toepassen van data

science modellen. Daarnaast wordt er veel geïnvesteerd in de logistieke automatisering. Het meest in het oog springende voorbeeld is het nieuwe gemechaniseerde distributiecentrum in Oss, maar ook in het nieuwe distributiecentrum in Deventer gaat een goede automatisering zorgen voor verbetering van de processen.

Cyber security blijft onze aandacht houden. In 2023 zijn er voorbereidingen getroffen om in 2024 te gaan voldoen aan de NIS2-wetgeving. Daarnaast zijn er diverse verbeteringen aan systemen aangebracht en is er voorlichting richting medewerkers.

Samen PLUS

In onze klantbelofte vinden wij de verbinding in onze coöperatie. Samen zorgen wij voor goed eten, de buurt en voor elkaar. De coöperatie kent ondernemer- en consumentleden. De groep van maximaal 50 consumenten is actief betrokken bij de coöperatie. Vanuit deze groep is een adviescommissie actief die een aantal keer per jaar met de directie en vertegenwoordigers van het bestuur in gesprek gaat. Het afgelopen jaar stonden naast ontwikkelingen binnen de organisatie de thema’s het duurzaamheidsbeleid en de coöperatieve identiteit en meerwaarde op de agenda.

In 2023 zijn vervolgstappen gezet in de integratie tussen PLUS en Coop. Eén van deze stappen is de juridische herstructurering die een aantal jaar in beslag neemt. In 2023 is PLUS Servicekantoor BV opgericht en is er een start gemaakt met de harmonisatie van de arbeidsvoorwaarden voor het servicekantoor. Er is hiervoor een instemmings-verzoek voor een nieuw beloningsbeleid ingediend bij de OR.

Sinds het begin van de fusie zijn al veel afdelingen op de servicekantoren van PLUS en Coop geïntegreerd. Eind 2023 sloten we de deuren van het servicekantoor in Velp. De collega’s die ervoor zorgen dat Coop slagkrachtig in de markt blijft, doen dit nu vanuit het servicekantoor in Utrecht. De opening van de 400ste PLUS supermarkt laat

zien dat de integratie op allerlei vlakken vordert. De eer was aan de winkel van ondernemer Johan Jongman uit Schoonebeek. Heel Nederland profiteerde van deze mijlpaal. Zo kon er gespaard worden voor Kadokorting bij veel Nederlandse retailers om de opening van de 400ste PLUS te vieren.

De coöperatie groeit ook op andere vlakken. Er traden nieuwe ondernemers toe en er studeerden negen kandidaat ondernemers af aan de PLUS Aspirant Ondernemers Opleiding. Deze opleiding leverde al 11 lichteningen nieuwe ondernemers af, van wie circa 90 procent inmiddels een eigen PLUS supermarkt heeft.

De kracht van het lokale ondernemerschap is cruciaal voor de PLUS formule. Tijdens de interne verkiezing voor Beste PLUS van Nederland werd opnieuw duidelijk hoe bevlogen ondernemers zijn. Na een maandenlange strijd werd PLUS Elroy Verhoeven uit Rotterdam uitgeroepen tot Beste PLUS van Nederland.

Coop

Coop had eind 2023 159 winkels met een omzet van 870 miljoen euro. Een teken dat deze formule zich slagkrachtig in de markt beweegt. Er is veel energie bij de medewerkers om te werken aan het succes van de formule zolang als nodig. Bevestiging van die inzet blijkt uit het feit dat winkels de omzet goed vasthouden en dit nauwelijks afvlakt voordat de winkel sluit om omgebouwd te worden. Dat is te danken aan veelvuldig intern overleg over de operationele voortgang en commerciële activiteiten, onder meer met de ondernemers. Maar ook aan een up-to-date grotendeels al geharmoniseerd assortiment met ruimte voor nieuwe releases en producten in de schappenplannen.

Daarnaast was er in 2023 een zeer aantrekkelijke commerciële agenda. Inzet: een zwaarder actie-programma. Zo werd de Goedkopere Keuze-campagne geïntroduceerd, die klanten attendeert op een goedkoper alternatief dan het A-merk.

Belangrijk in deze tijden van inflatie, stijgende prijzen en de perceptie van de consument. Ook waren er aantrekkelijke spaarcampagnes voor luxe badtextiel, Marvel knuffels en glazen oven- en bewaarschalen. Coop was bovendien het hele jaar door elke week met een commercial op de landelijke radio te horen. En ook op social media was Coop goed zichtbaar via de influencer-campagne ‘Team Coop’.

In 2023 zijn via de statiegeldactie lokale goede doelen gesponsord en gesteund, dankzij een verdubbeling van het gedoneerde statiegeld. Ook kwam Coop begin van het jaar in actie voor Giro555. In deze weken konden klanten hun statiegeld doneren voor hulp aan de slachtoffers van de aardbeving in Syrië en Turkije. Dat leverde na verdubbeling 75.000 euro op.

De integratie van Coop naar PLUS werd afgelopen jaar steeds zichtbaarder in het assortiment. Klanten vinden bij Coop steeds meer PLUS huismerken. Om dit soepel te laten verlopen inventariseerden we de gevolgen op gebied van bijvoorbeeld supply chain, promotie, prijs, e-commerce en winkelbeeld. Daarmee zijn de restanten tot een minimum beperkt en bleven de schappen maximaal gevuld. Tegelijkertijd zorgden we voor een harmonisatie van folderaanbiedingen met PLUS.

Voor winkels met een kleinere omzet- of oppervlakteklasse die een wijk- of buurtfunctie vervullen, loopt er een pilot met het PLUS Vandaag formuleconcept. In 2023 zijn er drie winkels aan de pilot toegevoegd die verbouwd zijn volgens het ‘restyle’ concept. Door meer van de bestaande winkel te hergebruiken wordt het investeringsniveau naar beneden gebracht. We onderzoeken verschillende aspecten in deze pilotfase.

Risico en risicobeheersing

Het ondernemen en ondernemerschap brengt onlosmakelijk risico's met zich mee. Het tijdig onderkennen van en op een adequate wijze reageren op mogelijke risico's is essentieel voor het realiseren van de doelstellingen.

Jaarlijks worden via een brede en gestructureerde aanpak de (strategische) risico's geïdentificeerd, beoordeeld en geprioriteerd. In een actieve dialoog binnen de directie is voor de belangrijkste strategische risico's bepaald welke acties passend worden geacht. De te ondernemen acties worden gemonitord en periodiek besproken binnen de directie.

PLUS is alleen bereid om verantwoorde risico's te nemen om haar doelstellingen te realiseren en haar strategie uit te voeren. Waarbij de belangen van onze belangrijkste stakeholders centraal staan en de genomen risico's in balans moeten zijn met de eventuele voordelen die hieruit kunnen voortvloeien. PLUS is risicomijdend voor risico's gerelateerd aan wet- en regelgeving, betrouwbaarheid van financiële rapportages, voedselveiligheid, continuïteit en de met de banken en Superunie afgesproken financiële ratio's. Het huidige risicoprofiel beschouwt PLUS in lijn met de risicobereidheid van de organisatie.

Indien risico's zich manifesteren, kan dit een impact hebben op de performance van PLUS. De impact die risico's zullen hebben, indien zij zich zouden voordoen, is sterk afhankelijk van de maatregelen die genomen zijn om de kans en impact van het risico te mitigeren. PLUS zal zich volledig inzetten om ervoor te zorgen dat de gestelde doelstellingen worden behaald en passende maatregelen worden genomen indien risico's zich voordoen.

Interne beheersing

PLUS beschikt over verschillende instrumenten die zorgen voor een accurate en toereikende interne risicobeheersing. PLUS ontwikkelt en actualiseert deze instrumenten voortdurend.

- De belangrijkste instrumenten voor (risico) beheersing en controle zijn:
- Controleomgeving
 - Audit & Risk-functie
 - Planning & Controlcyclus
 - begroting- en budgetcyclus
 - prognosecyclus
 - doorlooptijd afsluitprocessen
 - Businessplan
 - Strategisch risicobeheersingsproces
 - Accounting manual
 - De PLUS gedragsregeling en de non-compliance- meldregeling
 - Voedselveiligheidsprogramma en -procedures
 - Opvolging en monitoring interne en externe auditbevindingen

Controleomgeving

De controleomgeving heeft betrekking op de deskundigheid, de houding, het gedrag en het controlebewustzijn van de directie, het management en de medewerkers ten aanzien van de (risico)beheersing, administratieve organisatie en een adequaat functionerend stelsel van interne controlemaatregelen. De directie stelt hoge eisen aan de controleomgeving. De raad van commissarissen houdt toezicht op het functioneren van de directie in dit kader.

Audit & Risk-functie

De Audit & Risk-functie stuurt het strategisch risicobeheersingsproces aan, voert werkzaamheden uit op onder andere de operationele processen en rapporteert aan de directie, de auditcommissie en de raad van commissarissen over de uitkomsten van haar werkzaamheden.

Planning & controlcyclus

De planning- en controlecyclus bestaat onder meer uit business reviews waarbij de directie vanuit strategisch, operationeel, risico- en financieel perspectief relevante thema's met het bestuur bespreekt. De begroting en de latest

estimates zijn voor de directie en het management instrumenten om te bewaken of de bedrijfsvoering binnen de gestelde kaders wordt uitgevoerd. Afwijkingen tussen realisatie en de begroting/latest estimates worden per periode beoordeeld en geanalyseerd. Deze analyses vormen de basis voor eventuele maatregelen of bijsturing door de directie en het management ten behoeve van de realisatie van de vooraf gestelde strategische doelstellingen.

Risicogebieden

Hieronder volgt een uiteenzetting van de voornaamste strategische, operationele, financiële (verslaggevings-) en wet- en regelgevingsrisico's waarmee PLUS te maken heeft. De genomen risicomaatregelen zijn gericht op het verminderen en beheersen van de risico's, waardoor de ondernemingsdoelstellingen worden gerealiseerd. Aanvullend hierop sluit PLUS verzekeringen af voor gebruikelijke risico's, waardoor de hiermee gepaard gaande financiële gevolgen zoveel als mogelijk worden beperkt.

Strategische risico's

Concurrentie- en marktverschuivingen

De foodretail is te typeren als een verzadigde en zeer competitieve markt, waarbij er sprake is van een aanhoudende druk op de consumentenprijzen. Nieuwe toetreders en ontwikkelingen binnen de foodretail, vormen een risico voor de ontwikkeling van de omzet en het rendement.

- Mitigerende maatregelen:
- Uitvoering businessplan 2023-2025
 - Monitoren en identificeren van (online)marktkansen en ontwikkelingen
 - Investeren in online en verbeteren van de online propositie
 - Benchmarken van prijzen van concurrentie
 - Scherp prijsbeleid, promoties en aantrekkelijke campagnes
 - Continue en periodieke monitoring omzetontwikkeling
 - Periodieke rapportages mark(e)t(ing) insights

De fusie met Coop is een belangrijke stap in het verder verstevigen van de concurrentiepositie van PLUS. De schaalvergroting die door deze fusie is ontstaan, biedt meer ruimte voor het doen van investeringen om ook in de komende jaren voldoende relevant, onderscheidend en concurrerend te zijn, als ook te blijven.

Innovatie & Transformatie

De bedrijfsmodellen en -processen binnen de foodretail transformeren snel door (innovatieve) technologische ontwikkelingen, mechanisering, digitalisering, robotisering en data analytics. De snelheid van de veranderingen ligt hoog waardoor mogelijkwerijs niet tijdig kan worden gereageerd. De benodigde vaardigheden en competenties verschuiven en het wordt nog belangrijker talent aan te trekken en te behouden. De veranderingen kunnen een risico vormen voor de toekomstige ontwikkeling van de omzet, het rendement en onze financiële positie.

- Mitigerende maatregelen:
- Pijlers PLUS Digitaal en Efficiënt PLUS van het businessplan 2023-2025
 - Het opleiden, ontwikkelen en aantrekken van medewerkers met de benodigde vaardigheden en competenties
 - Monitoren en identificeren van innovatieve marktkansen en ontwikkelingen
 - Performance, talent en change management
 - Investeren in digitalisering, robotisering en data analytics

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

MVO is al jaren essentieel voor PLUS en is een belangrijke pijler uit het businessplan 2023-2025 met zowel korte- als lange termijn doelstellingen. De samenleving verwacht van organisaties dat zij (pro)actief de uitdagingen op MVO-gebied aangaan en hierover transparant rapporteren. Indien PLUS onvoldoende voortgang boekt op MVO-vlak danwel niet transparant rapporteert, kan dit leiden tot reputatie risico's met impact op de omzet en onze financiële positie. In de jaarverslaggeving rapporteert PLUS al jaren in een separaat hoofdstuk over haar activiteiten op het gebied van maatschappelijke verantwoord ondernemen. PLUS heeft een ESG-functionaris die zich onder meer focust op de transparante

verantwoording en rapportering. Verder heeft PLUS een Greenteam dat samen met de gehele PLUS organisatie en onze stakeholders ervoor zorgdraagt dat onze doelstellingen en ambities worden gerealiseerd.

Operationele risico’s

Ombouw en integratie PLUS-Coop

De fusie tussen PLUS en Coop is een meerjarige grootschalige ombouw- en integratie operatie. Met deze operatie zijn aanzienlijke investeringen en eenmalige uitgaven gemoeid. Bovendien wordt veel gevraagd van de flexibiliteit van de organisatie, terwijl de marktontwikkelingen eveneens om voldoende managementtijd en scherpte vragen. Om de ombouw en integratie in goede banen te leiden binnen de vooraf bepaalde (financiële) kaders, worden tevens belangrijke eisen gesteld aan het projectmanagement. Het risico van onvoldoende regie op deze grootschalige operatie is dat dan de planning van de ombouw en integratie niet wordt gehaald en daarnaast de uitgaven van de ombouw en integratie hoger zullen uitkomen dan begroot. Ook kan dit alles afleiden van de reguliere business, wat druk kan geven op het resultaat van PLUS.

Het projectmanagement van de ombouw en integratie is ondergebracht bij een nieuw opgerichte afdeling BTO (Business Transformation Office). Door Business Control wordt bewaakt dat de plannen worden gerealiseerd binnen de vooraf bepaalde financiële kaders en dat de geprognosticeerde combinatievoordelen worden behaald. Ter verkleining van het risico van overschrijdingen van de begrote fusie uitgaven zijn gegeven de druk op grondstofprijzen diverse materialen voorafgaand ingekocht ten behoeve van de ombouw van winkels tegen meer gunstige inkoopprijzen. Voorinkoop van materialen heeft eveneens plaatsgevonden om stagnatie in de ombouw van winkels te voorkomen en als gevolg daarvan financieel nadeel te ondervinden.

Inmiddels zijn 131 Coop winkels omgebouwd en is de pilot PLUS Vandaag verlengd. De einddatum van de ombouw 2024 is losgelaten. De commerciële harmonisatie is in 2023 afgerond.

Het Coop servicekantoor in Velp is in november gesloten en alle servicekantoor medewerkers zijn gehuisvest in Utrecht. De uitgaven voor integratie en ombouwkosten liggen binnen de financiële kaders, welke als gevolg van de inflatie tussentijds zijn aangepast.

Inflatie

Het niet beheersen van inflatie en prijsstijgingen in de toeleveranciersketen, grondstoffen, energie en personeelskosten heeft een grote invloed op beschikbaarheid en prijs van goederen. Gevolg is slechte beschikbaarheid en relatief dure goederen. Bovenop de actuele relatief hoge inflatoire effecten op kosten en op koopkracht van consumenten. Dit kan impact hebben op de marge en het resultaat van PLUS.

Als mitigerende maatregel van dit risico zullen wij waar nodig, in samenwerking met Superunie, de inkoopstrategie bijstellen of aanscherpen en onze vergrote schaal aanwenden om de impact daarvan zo goed mogelijk op te vangen zonder afbreuk te doen aan onze concurrentiepositie of aan onze maatschappelijke ambities op gebied van verduurzaming. PLUS werkt samen met langdurige relaties met toegevoegde waarde voor alle partijen.

ICT-systemen

De primaire bedrijfsprocessen van PLUS en de aangesloten ondernemers zijn volledig geautomatiseerd en hierdoor in hoge mate afhankelijk van ICT-systemen. Adequaat werkende ICT-systemen samen met de kwaliteit van de gebruikte data zijn essentieel voor de bedrijfsvoering. Eventuele verstoringen in de ICT hebben direct invloed op de uitvoering van onze bedrijfsprocessen, met mogelijke gevolgen zoals beperkte productleveringen aan de winkels. Dergelijke gebeurtenissen kunnen impact op de reputatie, omzet en financiële positie van PLUS. We hebben te maken met een aanzienlijke stijging in cyberaanvallen die allemaal succesvol zijn afgeslagen.

Mitigerende maatregelen:

- ICT-Continuïteit als pijler in het projectenportfolio. PLUS voert “life-cycle-management” projecten om ons ICT-landschap actueel en veilig te houden

- Nieuwe systemen worden ontworpen op basis van “hoog beschikbaar”. PLUS streeft ernaar om nieuwe systemen te ontwerpen met een hoge beschikbaarheid om de betrouwbaarheid te waarborgen.
- Sakura-programma. Voorzetten van het Sakura-programma om onze organisatie en ICT nog weerbaarder te maken tegen cyberaanvallen. Basis voor het programma in 2024 zijn de wettelijke verplichte NIS2 richtlijnen.

Informatiebeveiliging

De samenleving digitaliseert in hoog tempo. Hierdoor wordt de afhankelijkheid van informatie en systemen op de bedrijfsvoering van PLUS steeds groter. Informatiebeveiligingsincidenten kunnen ervoor zorgen dat systemen of data niet beschikbaar zijn en dat ongewenst toegang wordt verkregen tot gevoelige informatie. PLUS investeert dan ook voortdurend in het verder beveiligen van de (kritieke) systemen ter voorkoming en detectie van security-incidenten.

Mitigerende maatregelen:

- NIS2 implementatie programma
- Informatiebeveiligingsstrategie, -beleid en standaarden
- Bewustwordingscampagnes
- Toegangsbeveiliging
- Systeem- en netwerkbeveiliging
- Pentesting
- Vulnerability management
- Security incident en response
- Crisismanagement

Voedselveiligheid

Onze klanten moeten er altijd op kunnen vertrouwen dat het voedsel dat zij kopen veilig is. De overheid controleert de komende jaren gericht op winkelbereidingen en naleving van de alcohol en tabakswetgeving. Daarnaast hebben supermarkten te maken met een verhoogde activiteit van ongedierte doordat veranderde wetgeving bestrijding binnen en buiten de winkel aan strenge voorwaarden is gebonden. Om deze risico’s te beperken zijn in onze winkels diverse procedures op basis van de CBL Hygiëncode opgesteld met als doel om de gezondheid van onze klanten te beschermen. Wij controleren onze

eigen winkels meerdere keren per jaar op de juiste naleving van deze procedures. Verder hebben wij vaste richtlijnen waaraan al onze leveranciers moeten voldoen. Vanuit de overheid controleert de NVWA ons, onze producenten, handelaren of andere verkoopkanalen op het naleven van de wettelijke regels voor voedsel. Het gaat daarbij voornamelijk om eisen die worden gesteld aan hygiëne, ongedierteoverlast, verkoopwijze, etikettering en traceerbaarheid van producten. Als er zich toch problemen voordoen ten aanzien van voedselveiligheid kan dit leiden tot schade voor de consument, reputatieschade en mogelijke schade aan de marktpositie van PLUS.

Mitigerende maatregelen:

- (IMPULS) Kwaliteitsprogramma zowel in distributiecentra als in de winkels
- Duidelijke (kennisbank) instructies en richtlijnen voor bereiding en omgaan met voedsel in de winkel(s)
- Specifieke procedures zoals voor recalls
- Interne en externe controle op voedselveiligheid van (huiskamer)producten en onze winkels middels bijvoorbeeld audits en microbiologisch onderzoek
- Realtime inzicht in HACCP-registraties van alle winkels
- Training en opleiding; begeleidingsdienst, winkelmedewerker(s), bedrijfsleiding en ondernemers
- Goede afspraken en contracten met betrouwbare ongediertebestrijding(s) partners, schoonmaakmiddelen en hygiëneproductenleveranciers

Financiële risico’s

Investeringsrisico’s

Door PLUS wordt op continue basis geïnvesteerd in onder andere nieuwe vestigingspunten, samenwerkingsverbanden met ondernemers, vastgoed, winkels, betere dienstverlening en systemen. Dit is noodzakelijk om onderscheidend, relevant en voldoende concurrerend te kunnen blijven. De grondslag voor deze investeringen is vastgelegd in zowel korte-, middellange- als lange termijnplannen. Voor de beoordeling of deze investeringen naar verwachting ook zullen worden

terug verdiend, voert PLUS gedegen analyses uit. Hiervoor is een centrale multidisciplinaire investeringscommissie samengesteld die vooraf van alle belangrijke investeringsvoorstellen het strategische belang en het rendement beoordeelt en toetst. Investerings boven een bepaald bedrag dienen eveneens door de raad van commissarissen te worden goedgekeurd.

Kredietrisico

PLUS heeft te maken met kredietrisico's op verstrekte financieringen aan ondernemers, verstrekte zekerheden aan financiële instellingen ten behoeve van financieringsarrangementen met ondernemers en handelsvorderingen in verband met geleverde goederen en diensten. Om deze risico's te ondervangen verlangt PLUS van de betreffende ondernemers bepaalde zekerheden, waaronder hypothecaire inschrijvingen van onroerende zaken, bankgaranties, alsmede verpanding van activa en vorderingen. Daarnaast bewaakt PLUS voortdurend de incasseerbaarheid van uitstaande vorderingen op ondernemers.

Renterisico

Bij de door PLUS aangegane leningen is sprake van een variabele rente, op Euribor tarief vermeerderd met een opslag. PLUS heeft een rentederivaat afgesloten ter beperking van de renterisico's op de term loan van € 100 miljoen. Overigens zijn aan het rentetarief duurzame KPI's gekoppeld. Bij realisatie van de afgelopen duurzame doelstellingen leidt dit tot een rentekorting aan het einde van de looptijd van de bankfinanciering. Zie verder toelichting op de balans – financiële instrumenten. Het tegenpartijrisico wordt zeer laag ingeschat, aangezien de rentederivaten zijn afgesloten bij vooraanstaande financiële instellingen.

Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat niet kan worden voldaan aan actuele en toekomstige (potentiële) verplichtingen. PLUS wenst te allen tijde aan haar actuele en toegezegde financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Uitgangspunt is dat er altijd voldoende financiële middelen beschikbaar zijn, dan wel dat er voldoende ruimte beschikbaar is onder de met banken afgesloten kredietfaciliteit. Middels een lange en korte termijn

liquiditeitsprognose wordt door PLUS bewaakt dat steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan alle financiële verplichtingen tijdig te kunnen voldoen. Eveneens wordt op periodieke basis bewaakt dat wordt voldaan aan de convenanten die door banken en Superunie als voorwaarde zijn gesteld bij het verkrijgen van respectievelijk financiering en leverancierskrediet. Op 3 maart 2023 is een nieuwe financieringsovereenkomst met een hoofdsom van € 300 miljoen ingegaan, welke maximaal met € 100 miljoen (accordeon) kan worden uitgebreid, mits wordt voldaan aan de overeengekomen schulddekkingsratio. Deze overeenkomst is gesloten tussen PLUS Holding B.V. en een consortium van banken, bestaande uit Rabobank, ING en ABN AMRO, en heeft een looptijd van drie jaar, met een optie tot verlenging van twee jaar. Als gevolg van de investeringen in het nieuwe gemechaniseerde distributiecentrum in Oss, wijzigingen in het distributienetwerk en de integratie- en ombouwkosten van Coop winkels heeft PLUS op basis van de liquiditeitsprognose tijdelijke verruiming verkregen voor de maximale duur van twee jaar tot met het tweede kwartaal 2025 bij Superunie, om te voldoen aan de financiële voorwaarden op het leverancierskrediet. Voor het aanvragen van een dergelijke tijdelijke verhoging voor investeringen van deze aard en omvang wordt in het Financieel Reglement van Superunie voorzien. De bankfinanciering inclusief de mogelijkheid voor verdere uitbreiding is voldoende om de geplande activiteiten uit te voeren. Op basis van het businessplan en de financiële uitgangshouding ultimo 2023, verwacht PLUS ook in 2024 binnen de voorwaarden van het convenant te blijven.

Fraude-risico

Fraude-risico is het risico dat middelen onrechtmatig worden onttrokken aan PLUS. Ter voorkoming hiervan zijn diverse procedures opgesteld, functiescheidingen ingericht en maatregelen van interne controle getroffen, waaronder de periodieke beoordeling van de geldgoederenbeweging, de analyse op kassa-transacties en kasverschillen en wordt geïnvesteerd in de beveiliging van producten (door o.a. cameratoezicht, deurcontroles).

De transacties met verbonden partijen, waaronder zijn begrepen de aangesloten ondernemers, betreffen voornamelijk transacties in het normale handelsverkeer. Hieronder wordt verstaan de levering van goederen en diensten, als ook de verhuur van winkelpanden. Door PLUS wordt erop toegezien dat voor deze transacties marktconforme prijzen in rekening worden gebracht. Dit geldt expliciet voor de transacties die met de ondernemer-bestuurders van Coöperatie PLUS U.A. worden overeengekomen. Ten aanzien van de inkoopafspraken die met leveranciers worden gemaakt, wordt eveneens door PLUS bewaakt dat deze afspraken niet oneigenlijk zijn, maar zijn gebaseerd op zakelijke gronden. Onder meer zijn interne beheersingsmaatregelen van toepassing zoals roulatie van categorymanagers en procuratieregeling.

Financiële verslaggevingsrisico's

Voor PLUS is de betrouwbaarheid van de interne en externe financiële verslaggeving van groot belang. De sturing van de organisatie en de interne besluitvorming vinden immers plaats op basis van deze informatie. PLUS heeft diverse maatregelen getroffen waarmee er op wordt toegezien dat op tijdige basis betrouwbare financiële rapportages worden uitgebracht, waaronder:

- Planning & Control cyclus ter monitoring van de financiële resultaten en investeringen;
- Budgetcyclus, inclusief lange termijnplan;
- Controlesystemen voor de financiële processen;
- Externe accountant toetst in het kader van de jaarrekeningcontrole de belangrijkste financiële controlesystemen en stelt de getrouwe weergave van de jaarrekening vast.

Daarnaast dient de verantwoording naar externe belanghebbenden, bijvoorbeeld in de vorm van bankenrapportages en de geconsolideerde jaarrekening, te voldoen aan de geldende wet- en regelgeving op het gebied van verslaggeving (BW2 Titel 9). Mogelijke onzekerheden en risico's in de verslaggeving hangen voornamelijk samen met schattingen en de mate van subjectiviteit bij

waarderingsvraagstukken. Deze schattingen en aannames zijn van invloed op de gerapporteerde activa en passiva, de vermelding van de niet uit de balans blijvende activa en passiva op balansdatum en op de baten en lasten in de verslagperiode waarover wordt gerapporteerd.

De veronderstellingen, verwachtingen en prognoses die als basis worden gebruikt voor de schattingen vormen een zo goed mogelijke afspiegeling van de vooruitzichten voor PLUS. De schattingen weerspiegelen de opvattingen van PLUS uitgaande van de beschikbare data en hebben betrekking op bekende en onbekende risico's, onzekerheden en andere factoren. Dit houdt in dat de werkelijke resultaten kunnen afwijken van de verwachte resultaten. PLUS voorziet op dit vlak geen materiële verschillen.

Wet- en regelgevingsrisico's

PLUS dient te voldoen aan de wet- en regelgeving. Het niet voldoen aan de vereisten vanuit wet- en regelgeving kan leiden tot reputatie- en financiële schade. Binnen PLUS is een compliance systeem ingericht, waarvan de PLUS Gedragscode de basis vormt. PLUS hecht belang aan verdere bewustwording van compliance en de normen en waarden van PLUS. Medewerkers en management worden daarin getraind. Ook verklaren alle directieleden van PLUS jaarlijks dat PLUS binnen hun aandachtsgebied in het afgelopen jaar (al dan niet) compliant is geweest. Het komende jaar zal in het teken staan van het verder implementeren van het compliance systeem binnen de organisatie en het actief faciliteren van het bespreken van compliance gerelateerde onderwerpen in alle lagen van de organisatie. Ook zal de samenwerking tussen het Compliance team en de vertrouwenspersonen die zijn aangesteld binnen de organisatie worden versterkt en verankerd in de reguliere compliance rapportages aan de directie en de raad van commissarissen.

Vooruitzichten

Het businessplan 2023-2025 geeft richting aan de koers van ons bedrijf. Centraal staat de verdere integratie tussen PLUS en Coop, het behalen van combinatievoordelen en het versterken van de PLUS propositie. Dit wordt vertaald naar de zes pijlers: Goed Eten, Mijn PLUS, Duurzaam PLUS, PLUS Digitaal, Efficiënt PLUS en Samen PLUS.

De verdere integratie op het gebied van de supply chain zal een belangrijke rol spelen in 2024. DC Oss zal meer winkels gaan belevaren, waardoor ook DC Ittervoort gesloten kan worden. Daarnaast wordt in het eerste kwartaal van 2024 DC Deventer opgeleverd, die vervolgens in het tweede kwartaal van 2024 stap voor stap in gebruik wordt genomen.

In 2024 worden er wederom Coop winkels omgebouwd naar PLUS. Het is de verwachting dat de PLUS Vandaag pilot wordt afgerond. Met de resultaten kunnen we mogelijk richting geven aan de invulling van de PLUS formule voor kleinere winkels met een buurtfunctie.

Een ander aspect van de integratie is de harmonisatie van arbeidsvoorwaarden voor medewerkers in dienst van het servicekantoor. In 2024 komt een nieuw arbeidsvoorwaardenpakket voor deze medewerkers.

De inflatie en stijgende kosten zullen ook in 2024 de portemonnee van de consument raken. Daarom investeren we in 2024 extra in het betaalbaar houden van de boodschappen. Aan de andere kant versterken we komend jaar onze Goed Eten positionering door nieuwe introducties en campagnes.

Tabak verdwijnt per 1 juli 2024 uit de winkels. De wetswijziging heeft mogelijk financiële impact. Voor het servicegebied wordt een nieuwe invulling gecreëerd.

Door de fusie is de complexiteit van het data-landschap toegenomen. In 2024 werken we verder aan het verminderen van die complexiteit en zetten we stappen naar een nieuwe moderne omgeving. Het nieuwe online platform biedt

klanten en winkels meer gemak. Het adverteren via Retail Media wordt verder uitgebreid, wat adverteerders nieuwe mogelijkheden geeft om de klant te bereiken.

In 2024 gaat het nieuwe online platform live. Daarnaast verwachten we dat steeds meer klanten digitaal gaan sparen en de folder online gaan gebruiken. Naast de focus op e-commerce investeert PLUS in 2024 dan ook op het verder door ontwikkelen van de PLUS-app als digitale boodschappenhulp.

Duurzaamheid is één van de pijlers van de strategie van PLUS. Ook komend jaar wordt hierin geïnvesteerd. In MVO jaarverslag verderop in dit verslag is hier meer over te lezen.

Ook in 2024 zorgen we voor Goed Eten, voor de buurt en voor elkaar. Onze ondernemers en supermarktmanagers geven hier lokaal invulling aan en blijven door die aanpak het verschil in hun marktgebied maken.

De herinrichting van onze supply chain, de integratie van Coop in de PLUS omgeving en ombouw van Coop winkels is onze prioriteit in 2024. De hiermee gepaard gaande eenmalige kosten en investeringen zullen ook voor 2024 resulteren in een negatief netto resultaat. Het genormaliseerd EBITDA resultaat zal in 2024 verbeteren. Het wordt wederom een uitdagend jaar, wat veel vraagt van onze medewerkers, ondernemers en supermarktmanagers. Deze mooie uitdaging gaan we graag met elkaar voortzetten.

Utrecht, 11 maart 2024

De directie
Mayte Oosterveld
Fred Bosch
Co-CEO's

Vegetarische vleeswaren

PLUS scherpt de ambitie naar een plantaardiger voedingspatroon aan. We willen een eiwit-verhouding realiseren van 60% plantaardig en 40% dierlijk. Deze nieuwe vegetarische vleeswarenlijn draagt daaraan bij.

8 PLUS Maatschappelijk jaarverslag 2023

Duurzaam PLUS

Als supermarkt spelen we een belangrijke rol bij het oplossen van maatschappelijke vraagstukken. Met onze winkels staan we midden in de maatschappij en zorgen we voor positieve impact op de wereld om ons heen. PLUS zorgt voor Goed Eten, voor de buurt en voor elkaar.

PLUS kreeg in het GfK MVO-rapport 2023 wederom de hoogste klantwaardering voor maatschappelijke verantwoordelijkheid. Onze klanten zien dat we stappen zetten naar een steeds duurzamer assortiment. En dat ondernemers en supermarktmanagers met de inzet van lokale initiatieven het verschil in de buurt maken. Deze waardering is een compliment voor alle medewerkers in de winkel, de distributiecentra en het servicekantoor; we doen het samen. Het motiveert ons om ons elke dag in te blijven zetten voor goed eten uit 'gezonde' ketens.

Naast deze beloning zijn we in het GfK Zomer-rapport 2023 uitgeroepen tot 'Beste Supermarkt van Nederland'. GfK voert twee keer per jaar onderzoek onder supermarkten uit. Primaire en secundaire klanten geven hun supermarkt op negen aspecten een rapportcijfer. Het gaat daarbij om: lage prijzen, aanbiedingen, versafdeling, kwaliteit, voorraad, breedte assortiment, personeel, winkelgemak en winkeluitstraling. PLUS behaalde de hoogste score op zes punten.

Het zijn twee belangrijke ijkpunten in een jaar waarin de marktomstandigheden lastig en dynamisch bleken. De hoog competitieve markt en toenemende wet- en regelgeving op het gebied van duurzaamheid hebben grote impact op onze processen en bedrijfsvoering. 2023 was ook het tweede integratiejaar van de fusie van PLUS en Coop. Een jaar waarin we in het eerste kwartaal de 100e Coop winkel ombouwden en in het laatste kwartaal de opening van de 400e PLUS winkel vierden. En een jaar waarin we

de servicekantoren integreerden en de arbeidsvoorwaarden verder harmoniseerden.

Materiële onderwerpen

We vormen samen één nieuwe, sterke coöperatie, waarbij maatschappelijk verantwoord ondernemen een must is. Dat komt ook tot uiting in ons businessplan 2023-2025, waarin de focus voor de pijler Duurzaam PLUS zich richt op vier materiële onderwerpen: Klimaat & CO₂-reductie, Duurzaam assortiment, Lokale betrokkenheid en Data & Verslaglegging. In dit verslag komen deze materiële onderwerpen binnen onze vijf MVO-pijlers terug en is te lezen welke stappen we in 2023 op deze onderwerpen hebben gezet.

Vervangingsstrategie

Waar het kan halen we producten van dichtbij, uit de buurt. Daarom werken we nauw samen met Nederlandse boeren en telers. In 2023 maakten we van biologische aardappelen de nieuwe standaard op het schap, een mooie vervolgstap in onze vervangingsstrategie; de duurzamere keuze de standaardkeuze maken. Klanten blijven dezelfde prijs betalen. Met onze investering hierin nemen we onze klanten automatisch mee in deze verduurzamingsstap. Afgelopen jaar introduceerden we exclusief voor PLUS verse, verantwoorde Nordic Blu zalm uit een gesloten keten uit Skjerstadfjord in Noorwegen. Daar kweken twee families al generaties lang verantwoorde Nordic Blu zalm. Want ook als producten van ver komen, blijven we ons inzetten voor gezonde ketens. Bijvoorbeeld via onze samenwerking met Fairtrade: met ruim 400 Fairtrade gecertificeerde

huiskamerproducten en opnieuw een recordbedrag aan premieafdracht steunen we boeren en arbeiders in ontwikkelingslanden..

Verpakkingsbeleid

We hebben opnieuw grote stappen in ons verpakkingsbeleid gezet. Zo besloten we samen met vier andere retailers om geen plastic zakjes meer aan te bieden op de AGF-afdeling. In plaats daarvan gebruikt de klant nu een herbruikbaar netje. Mango's en avocado's verkopen we voortaan los; een besparing van 700.000 verpakkingen per jaar en 11.000 kilo karton. Plastic onderleggers vervangen we voor kartonnen exemplaren bij vleeswarenproducten en vegetarische vleeswaren 'Puur van Smaak'. Voor de kwaliteit van het product maakt het geen verschil, voor het milieu des te meer; we besparen er jaarlijks 225.000 kilo plastic mee.

Klantbelofte

Goed Eten bereikbaar maken vinden we belangrijk. Daarom zijn we voorstander van 0% btw op groente en fruit. We ondertekenden met onder meer de Alliantie Voeding voor de Gezonde Generatie een petitie. Hiermee roepen we het kabinet op om de btw op onbewerkte groente en fruit af te schaffen. Onze klantbelofte krijgt ook vorm binnen de geïntensiverde samenwerking met Stichting Thuisgekookt. We bundelen onze krachten om goed eten toegankelijk te maken voor de hele buurt. Zo kan iedereen genieten van een verse, warme maaltijd én sociaal contact.

Als supermarkt zijn we betrokken bij de buurt. Onze ondernemers en supermarktmanagers maken elke dag het verschil met sponsoring van sportclubs, donaties aan Voedselbanken Nederland en door het aanbieden van lokaal

assortiment. Onze consumentenleden denken actief mee over verantwoord ondernemen en geven hierbij richting. Dit toont hoe we als unieke coöperatie in staat zijn om duurzame veranderingen te initiëren en te ondersteunen.

CO₂-reductie

Richting 2024 en verder ligt onze focus op CO₂-reductie, in plaats van -compensatie. Ons doel is om dit te doen in lijn met het Klimaatverdrag van Parijs en de belangrijkste Nederlandse invulling daarvan; het Klimaatakkoord. Dit komt tot uiting in het eerste CO₂-plan met maatregelen om onze winkels, distributiecentra en supply chain klimaatvriendelijker in te richten. Daarnaast zetten we in op het verder verduurzamen van ons productaanbod. Samen met partner Green Protein Alliance brachten we binnen ons assortiment de verdeling van plantaardige en dierlijke eiwitten in kaart en scherpten we onze ambitie aan wat betreft de eiwittransitie: in 2030 naar 60% plantaardig en 40% dierlijk binnen ons assortiment.

Deze ambities vragen om focus en aandacht. Van onze interne en betrokken Greenteams en van alle collega's, ondernemers, supermarktmanagers, consumentleden, leveranciers en andere belanghebbenden. Ik heb er alle vertrouwen in om onze positieve maatschappelijke impact verder te vergroten.

Eric Leebeek,
commercieel directeur en voorzitter
PLUS Greenteam Duurzaam assortiment

Ontdek het mooiste van 2023

PLUS heeft zich in 2023 elke dag ingezet voor Goed Eten, voor de buurt en voor elkaar. Nu we het jaar afsluiten is het tijd om stil te staan bij de mooie stappen die we samen in ons duurzaamheidsbeleid hebben gezet. We maakten de switch door standaard biologische aardappels aan te bieden. We introduceerden onze verse, verantwoorde Nordic Blu zalm uit het Noorse Skjerstadfjord. En verstevigden de samenwerking met Stichting Thuisgekookt. Maar we deden meer! Hieronder een overzicht.

PLUS en Coop doneerden 35.000 euro voor Fairtrade klimaatproject in Colombia.

€ 35.000

Alle PLUS onbewerkte aardappelen in een kilozak standaard biologisch.

Introduceer 'brood van gisteren' in de strijd tegen voedselverspilling.

Hoogst haalbare duurzaamheidscertificaat BREEAM Outstanding voor distributiecentrum Oss.

Ruim 1,2 miljoen plantjes uitgedeeld.

Introduceer verse, verantwoorde Nordic Blu zalm uit het Noorse Skjerstadfjord.

PLUS en Coop samen met klanten meer dan 2 miljoen Verrassingspakketten verkocht.

PLUS Verhoeven winnaar beste PLUS supermarkt van Nederland 2023.

Samenwerking tussen PLUS en FC Utrecht van start. Tot 2025 is PLUS Foodpartner Retail van de voetbalclub.

Bouw nieuw duurzaam vers distributiecentrum Deventer op volle kracht.

Gesloten varkensketen samenwerking met 18 Nederlandse varkenshouders

Alle verse kip bij PLUS heeft minimaal het 1 ster Beter Leven keurmerk van de Dierenbescherming.

Stichting Thuisgekookt intensieve samenwerking met Stichting Thuisgekookt. Buren koken voor buren en zorgen voor sociaal contact.

PLUS vegetarische kipstukjes uitgeroepen tot 'Beste uit de Test' en 'Beste Koop' door de Consumentenbond.

Ruim 260 PLUS winkels werken samen met Too Good To Go.

PLUS verpakkingsbeleid geactualiseerd.

Avocado's en mango's zonder verpakking, dit scheelt 70.000 verpakkingen per jaar.

380 PLUS cadeaubonnen voor Quiet Nederland.

PLUS scherp ambitie aan naar een meer plantaardiger voedingspatroon en wil een eiwitverhouding binnen het assortiment realiseren van 60% plantaardig en 40% dierlijk.

1.000 kilo oude bedrijfskleding krijgt tweede leven in samenwerking met sociale werkplaats i-DiD.

PLUS Biologische halfvolle melk, Gekozen Huismerkproduct van het Jaar 2022-2023.

PLUS ondertekent petitie Alliantie Voeding voor Gezonde Generatie met oproep aan overheid voor afschaffen van btw op groente en fruit.

Plastic onderleggers op vleeswaren 'Puur van Smaak' vervangen voor kartonnen onderleggers.

Wij zorgen voor goed eten, voor de buurt en voor elkaar.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen bij PLUS

Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) staat al jaren hoog op onze agenda. Wij zorgen voor Goed Eten, voor de buurt en voor elkaar. Ons businessplan 2023-2025 geeft daar met de pijler Duurzaam PLUS duidelijk richting aan.

Duurzaamheid is bij PLUS allang niet meer vrijblijvend. PLUS zet daarom in op een krachtig MVO-beleid en werkt elke dag aan langetermijndoelstellingen. We focussen vanuit het businessplan op vier materiële onderwerpen: Klimaat & CO₂-reductie, Duurzaam assortiment, Lokale betrokkenheid en Data & Verslaglegging. We verduurzamen in de breedte en versnellen en onderscheiden waar mogelijk. Daarmee leveren we een positieve bijdrage aan de buurt en aan de maatschappij als geheel, ook als dat verder weg is van Nederland.

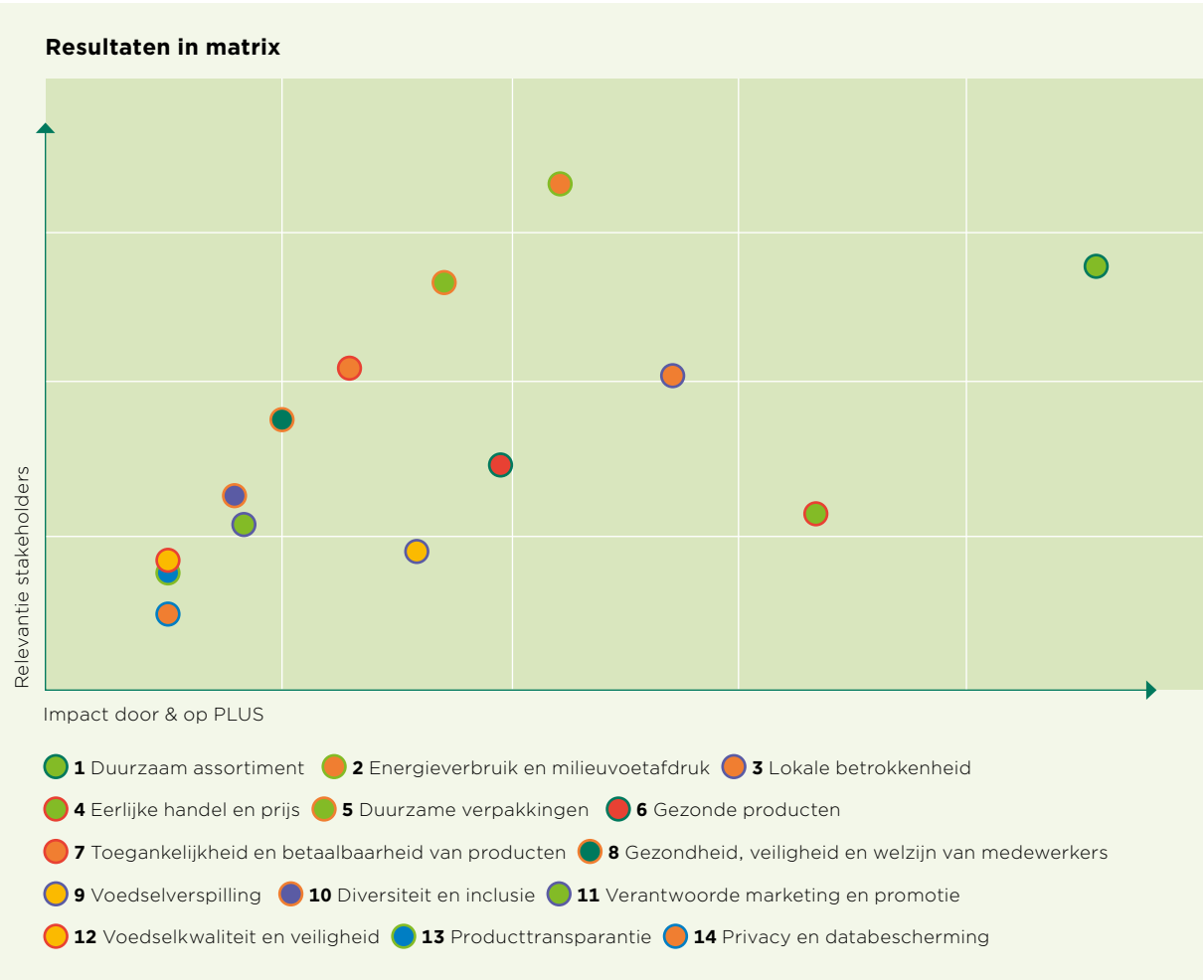
Hier communiceren we over via de hoofdstukken in dit maatschappelijk jaarverslag:

1. Herkomst van producten
2. Gezondheid en vitaliteit
3. Een beter milieu
4. Lokale betrokkenheid
5. Goed werkgeverschap

Materialiteitsanalyse
Elke twee jaar voeren we een materialiteitsanalyse uit. Hieruit komen, in samenspraak met onze leden, interne en externe stakeholders, de materiële onderwerpen voor PLUS. In 2022 kwamen de volgende onderwerpen uit de analyse naar voren:
1) Klimaat & CO₂-reductie,
2) Duurzaam assortiment,
3) Lokale betrokkenheid,
4) Data & Verslaglegging.

Vanaf begin 2023 zijn er meerdere Greenteams actief, elk verantwoordelijk voor één van deze materiële onderwerpen. Het Steering Committee (SteerCo) is eindverantwoordelijk voor de Greenteams. Bekijk voor meer informatie over de [materialiteitsanalyse](#), pagina 32 van het verslag van 2022.

- De Greenteams:**
- Klimaat & CO₂-reductie (voorzitters: vastgoed directeur en supply chain directeur)
 - Duurzaam assortiment (voorzitter: commercieel directeur)
 - Lokale betrokkenheid (voorzitter: marketing directeur)
 - Data & Verslaglegging (voorzitter: financieel directeur)

De Greenteams ontwikkelen MVO-beleid

De vier PLUS Greenteams, bestaan uit directie-leden en managers. Zij borgen en monitoren onze MVO-doelstellingen. De teams kwamen afgelopen jaar, elk afzonderlijk, vier tot zes keer bij elkaar en bespraken de plannen en bewaken de voortgang van het MVO-beleid per thema. Bovendien is het de taak van de Greenteams om het beleid actief uit te dragen. En zo collega's – van servicekantoor tot distributiecentra en de winkels – te inspireren en te enthousiasmeren hun aandeel te leveren.

In dialoog met onze stakeholders

PLUS is in gesprek met stakeholders: leden, ondernemers, klanten, maatschappelijke organisaties, boeren, telers en overheden. Met elkaar kunnen we onze doelen en ambities waarmaken.

Samen scherpen we onze MVO-ambities aan en voeren ons beleid uit. Dit contact vinden we belangrijk. Daarom informeren we onze stakeholders over onze activiteiten op het gebied van duurzaamheid via de nieuwsbrief 'Duurzaam Vooruit', die we in 2023 vijf keer per mail verstuurden en publiceerden op onze duurzaamheidswebsite. In 2024 organiseren we opnieuw een stakeholdersbijeenkomst om onze plannen en ambities voor de komende tijd te bespreken. Een mooi moment om te horen waar het nog beter kan en moet. Ook intern zetten we in op een brede verdieping op onze duurzaamheidsstrategie. We organiseerden in 2023 opnieuw interactieve MVO-colleges met gastsprekers voor onze medewerkers. Hier gaan we volgend jaar mee door.

Sustainable Development Goals

De Verenigde Naties (VN) hebben voor de periode 2015-2030 17 duurzame ontwikkelingsdoelen opgesteld, beter bekend als Sustainable Development Goals (SDG's). Ook PLUS zet in op een aantal van deze doelen omdat we daar de meeste impact kunnen maken..

Geen armoede (SDG 1)

(Extreme) armoede zou in geen enkele vorm mogen bestaan. Armoede is de grondoorzaak van kinderarbeid, ontbossing, milieuvervuiling en andere schendingen van mensenrechten. Een leefbaar inkomen en een leefbaar loon voor boeren en werknemers aan het begin van de keten is cruciaal bij het bestrijden van onder andere armoede, ongelijkheid en kinderarbeid. Daarom vinden we het belangrijk dat we onze producten onder verantwoordelijke voorwaarden inkopen. Voor een groot aantal producten dat we inmiddels met het Fairtrade keurmerk verkopen, dragen we met het betalen van een minimumprijs en investeringspremie structureel bij aan het verbeteren van de levensomstandigheden van de mensen die onze producten produceren.

Geen honger (SDG 2)

Iedereen moet toegang hebben tot voldoende, kwalitatief en veilig voedsel voor een gezond en actief leven. Met onze Laagblijvers zijn 1.000 alledaagse producten het hele jaar door scherp geprijsd en daarmee toegankelijk voor alle consumenten. Daarnaast zetten we ons in voor een duurzame voedselproductie, door te zorgen voor inkoop onder eerlijke voorwaarden, een verantwoorde herkomst en het promoten van meer plantaardige voeding en lokale producten.

Waardig werk en economische groei (SDG 8)

Duurzame en inclusieve economische groei moet mondiaal bevorderd worden. Wij vinden het belangrijk dat onze medewerkers, in de hele keten, kunnen werken onder goede omstandigheden. We nemen daarom onze ketenverantwoordelijkheid om misstanden, zoals kinderarbeid, tegen te gaan. En om duurzame productie in onze productielanden te bevorderen.

Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)

Met het oog op de groeiende wereldbevolking moeten we efficiënt omgaan met het beheer van onze natuurlijke hulpbronnen. Dit sluit aan bij onze ambitie in te zetten op een versnelde eiwittransitie, duurzaam in te kopen, producten met een verantwoorde herkomst aan te bieden, voedselverspilling in onze winkels tegen te gaan en afval stevig te beperken.

Partnerschappen om doelstellingen te bereiken (SDG 17)

De duurzame ontwikkelingsdoelen moeten in gezamenlijkheid worden nagestreefd. We geloven dat we met andere partijen moeten samenwerken om de SDG's te behalen. Intercontinentaal, nationaal, regionaal en lokaal. Daarom zetten wij ons actief in voor samenwerkingen in de ketens, internationaal en lokaal. Voor een duurzame ontwikkeling overall.

Samenwerking met Superunie

PLUS is lid van inkooporganisatie Superunie, een coöperatie van zelfstandige retailorganisaties. Superunie koopt producten voor PLUS in en ondersteunt met backoffice activiteiten. Circa 80-90% van de producten van PLUS wordt ingekocht via Superunie. Enerzijds betekent dat een deel van onze inzet op MVO in samenspraak met Superunie moet gebeuren. Daarin zijn we ook deels afhankelijk van deze koepelorganisatie. Anderzijds is PLUS als grootste lid van Superunie een belangrijke initiatiefnemer en hebben we een aanjagende rol op het gebied van duurzaamheid.

Superunie onderstreept in haar gedragscode de verantwoordelijkheid die ze in de keten heeft op het gebied van kwaliteit en aanbod, MVO, marktwerking, gedrag en persoonlijke integriteit en maatschappelijke pluriformiteit en diversiteit. Er wordt binnen Superunie op basis van de **Corporate Sustainability Policy Superunie** continu gewerkt aan het verduurzamen van waardeketens. Het beleid en de aanpak van Superunie maken integraal onderdeel uit van het MVO-beleid van PLUS. Door een actieve rol te spelen binnen de overlegstructuur van Superunie en de MVO-projecten die daaruit voortkomen, maken we als collectief veel meer impact dan als individuele retailpartij mogelijk zou zijn. Zie hiervoor het **Superunie duurzaamheidsverslag 2023**.

CSRD - duurzaamheidsverslaggeving

Eind 2023 heeft de Europese Unie de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) aangenomen. Met deze richtlijn worden bedrijven verplicht te rapporteren over de impact van bedrijfsactiviteiten op mens en milieu. De CSRD-richtlijn gaat voor meer transparantie over duurzaamheidsinformatie zorgen en voor een betere kwaliteit ervan. PLUS is volop in beweging om per 2026 (over 2025) op deze manier te rapporteren over duurzaamheid.

Herkomst van producten

Bij PLUS maken we ons assortiment met concrete stappen steeds duurzamer door de milieu- en sociale omstandigheden in de ketens te verbeteren. Daar nemen we onze klanten in mee, door ze te vertellen over de herkomst van onze producten.

4.800
PLUS huiskamerproducten.

Ruim \$2.157.494 miljoen

PLUS draagt 2.157.494 US dollar af aan Fairtrade premie.

Groei in het aantal producten met een topkeurmerk.

PLUS en Coop doneerden tijdens de **Fairtrade Week €35.000** aan het Fairtrade klimaatproject in Colombia via de verkoop van bananen.

Alle verse kip van PLUS en Coop heeft minimaal het **1 ster Beter Leven** keurmerk.

Alle PLUS aardappelen in eenkilozak zijn standaard biologisch.

Introductie verse, **verantwoorde Nordic Blu zalm** uit het Noorse Skjerstadfjord.

PLUS Biologische dagverse zuivel is onze standaard.

Goed eten komt van dichtbij als het kan en van ver als het moet.

Alle dagverse zuivel en eieren zijn afkomstig van **Nederlandse boeren**.

Jarenlang strategische partnerschap tussen PLUS en Fairtrade Nederland.

In samenwerking met Superunie

werken we aan het plan **Duurzame handel 2020 - 2025**.
Lees meer:

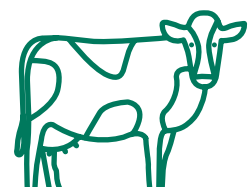

Haricots verts en snijbonen in het seizoen: **100% uit Nederland**.

Gesloten keten: vaste samenwerking met 18 Nederlandse varkenshouders.

Vaste samenwerking met 80 Nederlandse rundvlees boeren.

Goed Eten, daar houden we van bij PLUS. Daarom hechten we waarde aan de herkomst van onze producten. We vergroten ons aanbod duurzaam assortiment. Door te kiezen voor producten van dichtbij, uit het seizoen of met een topkeurmerk zoals biologisch en Fairtrade. Daarnaast stimuleren we de vraag door de duurzamere keuze bereikbaar te maken voor iedereen.

Er is een directe link tussen voedsel en grote maatschappelijke vraagstukken, zoals klimaatverandering. De voedselsector is verantwoordelijk voor circa een derde van de wereldwijde CO₂-uitstoot. Ongeveer 95% daarvan zit in de ketens van producten. Dit vraagt om een ander voedselsysteem. Daarom verduurzaamt PLUS het assortiment in de breedte. Om klanten hierin mee te nemen, versterken we ons duurzame aanbod en stimuleren we de vraag. Zo maken we voor het PLUS huismerkassortiment de duurzamere keuze de gemakkelijkste keuze.

Ketenverantwoordelijkheid met due dilligence aanpak

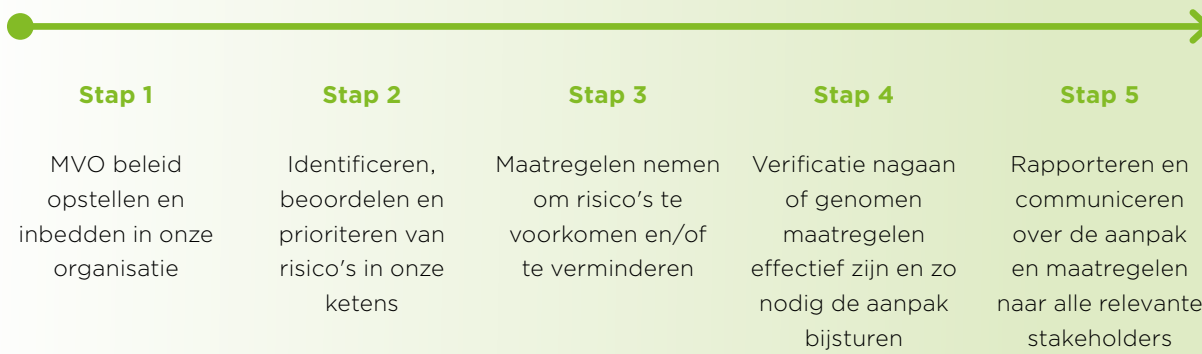
PLUS neemt verantwoordelijkheid als het gaat om mens, milieu en dier. We vinden het belangrijk onze kennis te vergroten over de mogelijke risico's op schendingen van mensenrechten en milieu in de ketens van onze producten. Op basis hiervan willen we eventuele negatieve impact verminderen en in de toekomst voorkomen. De due diligence-aanpak voor het PLUS huismerkassortiment

'Vooruit in ketenverantwoordelijkheid' is hiervoor onze leidraad en de basis voor jaarlijkse rapportage. Voor deze aanpak zijn de OESO Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen, de UN Guiding Principles on Business and Human Rights en de OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct leidend. Voor een belangrijk deel van het due diligence proces werken we samen met onze overkoepelende inkooporganisatie Superunie. Zij willen het voortouw blijven nemen op weg naar duurzame ketens. En probeert hiervoor zoveel mogelijk risico's rondom mensenrechten en milieu te identificeren en tot oplossingen te komen voor verbeteringen. Door het transparant maken van deze ketens, krijgt Superunie steeds meer inzicht. Het streven is om in 2025 inzicht te hebben in de keten van voor Superunie's belangrijkste producten, welke risico's er zijn en hoe verbeteringen kunnen worden doorgevoerd. Hiervoor is een selectie van producten en ketens gemaakt waar naar verwachting de meeste impact kan worden gemaakt. De weg van due diligence is een continu proces waarbij Superunie de samenwerking zoekt. De aanpak hiervan is gericht op een nauwe samenwerking met leveranciers en Superunie-leden.

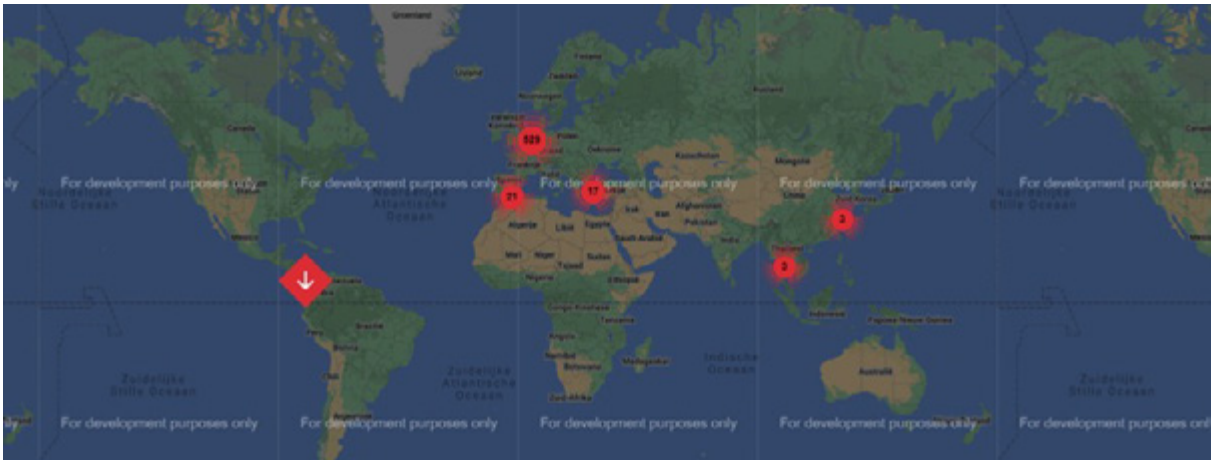
- 1. Visie: vastgelegd in het 'Plan Duurzame Handel 2020-2023'.
- 2. Beleid: [Sustainability-Policy-Superunie.pdf](#)
- 3. Inbedding: kwaliteits- duurzaamheids- en verpakkingsafspraken bijlagen bij contract.

Op weg naar duurzame ketens

Het due dilligence-proces kent 5 stappen volgens de OESO-richtlijnen

Klik op de afbeelding voor meer informatie

Om de stappen van het due diligence proces te kunnen doorlopen, zoals het identificeren en beoordelen van negatieve invloed van bedrijfsactiviteiten in de keten, is het belangrijk om eerst onze ketens in kaart te brengen. Daarom zet PLUS zich samen met Superunie in om de ketens en toeleveranciers inzichtelijk te maken en dit te delen via de [website](#). En om deze lijst jaarlijks te updaten. Daarbij hebben we extra aandacht voor de geïdentificeerde hoog-risicoketens. Voor deze ketens wordt gestreefd naar het inzichtelijk maken van alle leveranciers (niet enkel de eerste toeleveranciers), met als streven dit uiterlijk in 2025 inzichtelijk te hebben.

Negatieve impact verminderen samen met Superunie

We trekken samen met Superunie op om in 2025 inzicht te hebben in ketens waar de risico's het grootst zijn. Zodat we maatregelen kunnen nemen om (potentiële) negatieve effecten te minimaliseren en/of te beëindigen. Uit een risico-assessment dat we in samenwerking met de andere leden van Superunie, leveranciers en experts van Inclsve en Fair & Sustainable hebben gedaan, kwamen tien focusproducten. Dat zijn: cacao, bananen, druiven, vruchten-sappen, cashewnoten, rijst, kruiden, vis, tomaten-conserven en thee. Aan deze ketens werken we samen met Superunie stap voor stap. Via [productpagina's](#) informeert Superunie over de aanpak, doelstellingen, voortgang en resultaten.

Negatieve impact verminderen door directe inkoop van PLUS

Voor de huismerkproducten die PLUS zelf inkoopt, hebben we vijf jaar geleden de eerste stappen gezet om ketens te verduurzamen. De focus ligt daarbij op bananen, koffie, cacao, varkensvlees en vis. Naar aanleiding van een risico-assessment dat we hebben uitgevoerd is een Plan van Aanpak voortgekomen. Onderdeel van dit plan is het verder onderzoeken van onze eigen ketens via Human Rights Impact Assessments (HRIA's), waarin betekenisvolle stakeholderbetrokkenheid centraal staat. Op initiatief van PLUS, is besloten om in Superunie-verband meerdere HRIA's uit te voeren. In 2024 zal Superunie drie HRIA's uitvoeren op cashewnoten, basmatirijst en één nog nader te bepalen product. Dit doen we in Superunie-verband in samenwerking met het CBL en het Sustainable Rice Platform (SRP).

Geprioriteerde risico's waar PLUS aan werkt voor hoog-risicoketens

Gebrek aan leefbaar loon en leefbaar inkomen

Armoede veroorzaakt misstanden op het gebied van mensenrechten en milieu. PLUS vindt het daarom belangrijk dat mensen aan het begin van onze ketens in staat zijn een fatsoenlijk inkomen te verdienen. Veel van onze tropische producten zoals bananen, cacao, koffie en thee worden geproduceerd op kleinschalige boerderijen en op grootschalige plantages. Kleinschalige boeren en werknemers zijn niet altijd in staat een leefbaar inkomen te verdienen. Dat is het inkomen waarmee zijn een fatsoenlijke levensstandaard kunnen realiseren. Denk aan onderdak, scholing, kleding en voldoende voedsel voor het hele gezin, maar ook sparen voor onverwachte kosten, zoals gemiste inkomsten door mislukte oogsten of ziektekosten.

PLUS verkoopt sinds 2010 uitsluitend Fairtrade bananen. En ons huiskassortiment op cacao, koffie en thee is volledig Fairtrade gecertificeerd. Dat betekent dat we voor deze producten tenminste een minimumprijs en een Fairtrade premie betalen. Deze niet onderhandelbare betalingsvoorwaarden zijn een eerste stap op weg naar een beter inkomen. Daarnaast zetten we ons via een 'bananen leefbaar loon commitment' en een 'cacao leefbaar inkomen commitment' extra in om de volgende stap te zetten. Lees hier meer over op pagina 50 en 51.

Wet oneerlijke handelspraktijken

Vanaf 1 november 2021 is in Nederland de 'Wet Oneerlijke Handelspraktijken Landbouw- en voedselvoorzieningsketen' van kracht. Met deze wet moet de positie van de kleine leverancier beter beschermd worden. PLUS staat achter deze wetgeving. Wij vinden het belangrijk om goede relaties te onderhouden met onze leveranciers. Daarbij zijn wij ons bewust van de verantwoordelijkheden die wij hierbij hebben richting leveranciers. De afspraken die wij met hen maken, leggen wij altijd schriftelijk vast in een overeenkomst die door beide partijen wordt ondertekend. Daarbij werken wij met standaardovereenkomsten die wij zelf hebben opgesteld. Voor inwerking-treding van deze wetgeving, hebben wij onze

overeenkomsten gecontroleerd op compliance met deze wetgeving.

Klimaatvriendelijkere producten

PLUS zet zich in om de CO₂-voetafdruk in de ketens van producten te verkleinen. We bewegen stap voor stap naar een klimaatvriendelijker assortiment. We kiezen voor meer plantaardige en minder dierlijke eiwitten, voor meer biologisch en waar het kan voor producten van dichtbij. In het hoofdstuk 'Een beter milieu' is meer informatie te vinden over de indirecte uitstoot in de ketens van onze producten (onderdeel van onze scope 3 emissies). Koffie, thee, bananen, ananassen en de sinaasappels in de juicer-apparaten zijn Climate Neutral Certified. In 2023 voegden we daar aubergines en aardappelen in eenkilozakken aan toe. Beide producten zijn ook biologisch gecertificeerd. Samen met onze ketenpartners minimaliseren we de CO₂-uitstoot die vrijkomt bij het telen, vervoeren en opslaan van de producten. Daarom maken we het proces inzichtelijk en zetten we elk jaar stappen om de milieu-impact verder te verlagen. We compenseren de restuitstoot door te investeren in duurzame klimaatprojecten. In deze ketens reduceren we minimaal 25% in 2030, via een concreet stappenplan per product, per producent per leverancier.

Een klimaatvriendelijk product is alleen haalbaar als de boer in staat wordt gesteld dit op een duurzame manier te produceren. Dat kan alleen als er een eerlijke prijs voor wordt betaald. Via Fairtrade betalen we een minimumprijs en een Fairtrade premie. Op deze manier kunnen boeren investeren in duurzamere productiemethoden. Bijvoorbeeld door tussen koffieplanten schaduwbomen te zetten en zo de gewassen te beschermen tegen sterkere zonnestrallen. Zo lukt het boeren zich aan te passen aan een veranderend klimaat en hun inkomen beter veilig stellen.

Ontbossing en biodiversiteit

Eind 2022 zijn in Europa de onderhandelingen over de ontbossingswet (EUDR) afgerond. Hiermee wordt wereldwijde ontbossing aangepakt en de Europese voetafdruk op de natuur verminderd. De Europese Unie is een van 's werelds grootste importeurs van producten die gelinkt zijn aan tropische ontbossing, zoals soja, cacao, palmolie, rundvlees en koffie. Producenten moeten voortaan aantonen dat deze hoog risicoproducten vrij zijn van de vernietiging en aantasting van bossen. Op dit moment bestaat er nog onduidelijkheid over de exacte scope van de producten waar de wet betrekking op heeft. Via Superunie en het CBL proberen we hier helderheid over te verkrijgen. Dit is een belangrijke eerste stap om onze ketens voor hoog risicoproducten ontbossings- en conversievrij te maken.

Armoede en daarmee de structureel te lage prijzen die betaald worden is een belangrijke grondoorzaak van ontbossing. Fairtrade werkt aan preventie van ontbossing door eisen te stellen aan betalingen (Fairtrade minimumprijs en premie). Hiermee wordt de kern van het probleem geadresseerd. Verder hanteert Fairtrade strenge eisen in haar cacaostandaard op het gebied van ontbossing en bosdegradatie. Deze eisen zijn voor cacao in lijn gebracht met de EU wetgeving op het gebied van ontbossing en koffie volgt begin 2024. Er worden intensieve audits gedaan op ontbossing waarbij de focus ligt op boerenleden die dicht bij beschermde gebieden zitten. Met al deze maatregelen wordt al het mogelijke gedaan om ontbossing door cacao en koffie tegen te gaan.

Het transparant maken van de productreis van grondstoffen met hoge duurzaamheidsrisico's, zoals cacao en soja, brengt uitdagingen met zich mee. Deze grondstoffen zijn namelijk verwerkt in producten die vaak een lange en moeilijk in kaart te brengen route afleggen. De kracht zit hier in samenwerking: zowel met andere retailers als met onze leveranciers. Door het stellen van gezamenlijke doelstellingen kan ieder zijn verantwoorde-lijkheid nemen.

Lokaal, producten uit een korte, Nederlandse keten

Goed Eten komt van dichtbij als het kan en van ver als het moet. PLUS is daarom een actieve speler in lokale ketens. We stimuleren de samenwerking met lokale leveranciers. Zo biedt 95% van onze winkels lokale producten aan bovenop het reguliere assortiment. Op steeds meer vlakken werken we nauw samen met Nederlandse boeren, telers en vissers. Zoals met onze boeren die onze dagverse zuivel leveren, telers die onze biologische aardappelen en blauwe bessen leveren. Samen bieden we onze klanten duurzamere, kwalitatieve producten van eigen bodem. Deze producten zijn voor onze klanten duidelijk te herkennen aan het Nederlandse vlaggetje op het etiket.

PLUS heeft de ambitie dat alle groente en fruit, indien beschikbaar, in het seizoen van Nederlandse bodem zijn. Dat geldt nu al voor bramen, bessen, komkommers en vele andere groenten en aardappelen. Hiermee zijn we goed op weg. Per 2023 kwamen ook de haricots verts en snijbonen van medio juli tot en met oktober van Nederlandse bodem. En als het niet van eigen bodem kan, zorgen we voor een zo goed mogelijk alternatief. Wanneer het Nederlandse tomatenseizoen voorbij is, bieden we onze klanten bijvoorbeeld een Fairtrade keuze.

Onze Markt was een innovatief burgerinitiatief dat werkte aan een eerlijker voedselsysteem door de consument een stem te geven en te laten meebeslissen over de prijs en de eisen waar eerlijk voedsel aan moet voldoen. Coop was in 2021 de eerste retailer met een Onze Markt-product in de schappen; aardappelen. Na de fusie van Coop en PLUS was de ambitie om de samenwerking voort te zetten. We zagen echter onvoldoende perspectief om grootschalig verder te gaan met de verkoop van aardappelen via Onze Markt en hebben de samenwerking stop gezet.

Boerentrots van PLUS

Op de vleesafdeling communiceert PLUS het Boerentrots van PLUS logo; het versmerk voor het vlees dat met veel zorg, kennis en aandacht is geselecteerd. Klanten kunnen vertrouwen op

de kwaliteit van het vlees, dat in een herkenbare verpakking ingedeeld is op kleur. Het assortiment met dit logo bestaat uit bijna 300 producten.

Binnen onze vleesketens hebben we oog voor het verdienmodel van boeren. PLUS werkt sinds 2019 samen met achttien varkensboeren. In deze eigen, gesloten en gecontroleerde keten passen we vierkantswaardering toe; hierdoor wordt alles van het dier gebruikt. Zo is er geen verspilling en zijn er minder varkens nodig voor de vleesproductie. We bieden onze boeren afname-zekerheid. Dit zorgt voor continuïteit en biedt boeren de mogelijkheid om te investeren in een duurzame bedrijfsvoering. Vers varkensvlees bij PLUS heeft het 1 ster Beter Leven keurmerk van de Dierenbescherming.

Voor rundvleesproducten werken we met een vaste keten van 80 Nederlandse boeren. Sinds 2015 verkoopt PLUS een compleet assortiment Blonde d'Aquitaine rundvlees met het Beter Leven keurmerk 2 sterren van de Dierenbescherming. Ook hier passen we vierkantsverwaarding toe. Voor alle zuivel en eieren bij PLUS geldt dat deze afkomstig zijn van Nederlandse boeren.

Kip met 1 ster Beter Leven

Bij PLUS kiezen we voor het Beter Leven keurmerk van de Dierenbescherming omdat dierenwelzijn een belangrijk onderdeel is van een verantwoord assortiment. De dierenbescherming ziet het keurmerk als een instrument om de veehouderij diervriendelijker te maken. Beter Leven maakt inzichtelijk hoe goed er voor het dier achter het product is gezorgd. Hoe meer sterren, hoe diervriendelijker.

Geen producten invliegen

PLUS importeert sinds 2020 AGF-producten alleen uit het buitenland als dat niet anders kan. Voor groente en fruit geldt dat we dit al jaren niet meer invliegen, maar per boot vervoeren. Uitzondering hierop zijn de groene asperges, daarvoor onderzoeken we een alternatief voor lucht-transport. Transport per boot scheelt aanzienlijk ten opzichte van het vliegtuig in CO₂-uitstoot. Klanten merken overigens geen verschil; de verse producten zijn het hele jaar door beschikbaar in onze winkels. Samen met pluimveehouders zorgden we ervoor dat zij voortaan een overdekte uitloop voor hun kippen hebben. Dankzij deze stap heeft het hele kipassortiment bij PLUS sinds

begin 2023 minimaal 1 ster Beter Leven. Dit geldt ook voor onze kalkoenproducten. Daarnaast verkopen we al jaren uitsluitend vrije uitloopeieren met 2 sterren Beter Leven. En krijgt onze vogel-vriendelijke kaas Klaverland Boerenbuiten 1 ster Beter Leven keurmerk van de Dierenbescherming. De kaasmakers werken samen met een kleine groep van vier Friese melkveehouders. PLUS betaalt deze boeren een premie bovenop de reguliere melkprijs. Zodat zij zich in kunnen zetten voor biodiversiteit. Bovendien geven ze de koeien en de natuur de ruimte, met als doel weidevogels – zoals de grutto en de kievit – te behouden.

De rol van topkeurmerken

Bij PLUS zijn we ons bewust van de invloed die we uitoefenen via onze eigen inkoop. Om verantwoord in te kopen, letten we op producten met een keurmerk. Dit is een eerste stap in het mitigeren van risico's in de keten. Dit helpt consumenten een bewustere keuze te maken in de supermarkt. Milieu Centraal, een onafhankelijke voorlichtingsorganisatie over keurmerken en bedrijfslogo's op voeding, beoordeelt de keurmerken op hun betrouwbaarheid, transparantie en ambitie op de

duurzaamheidsaspecten duurzaamheidsaspecten milieu, dierenwelzijn en mens & werk. Volgens Milieu Centraal zijn er 12 topkeurmerken op voeding, dit zijn de koplopers onder de voedingskeurmerken.

Steeds meer producten met een topkeurmerk

PLUS heeft als doel om in 2025 alle food huiskmerkproducten, waar een topkeurmerk op van toepassing is, te voorzien van minimaal één topkeurmerk. 45% van onze huiskmerkproducten heeft een topkeurmerk. Dit is een stijging van 4% ten opzichte van de 41% in 2022. Daarnaast zetten we in op productgroepen met uitsluitend een topkeurmerk. Er zijn al productgroepen waar we deze vervangingsstrategie hebben toegepast. Zo is bijvoorbeeld alle cacao in onze huiskmerkproducten uitsluitend Fairtrade gecertificeerd, is alle dagverse zuivel van PLUS standaard biologisch en zijn de onbewerkte aardappelen in eenkilozakken standaard biologisch, zonder de prijs te verhogen. PLUS legt het verschil zelf bij. Ook sporen we leveranciers van A-merken actief aan hier stappen te zetten zodat ons gehele assortiment steeds duurzamer wordt.

Topkeurmerken waar PLUS actief mee samenwerkt

Biologisch

Het Europees biologisch keurmerk maakt duidelijk dat het product voldoet aan de EU-regels en eisen voor biologische productie. Het logo staat verplicht op alle biologische producten die in de Europese Unie (EU) zijn geproduceerd. Op biologische producten van buiten de EU mag het keurmerk gebruikt worden, maar dat is niet verplicht.

Fairtrade

Het Fairtrade-keurmerk (vroeger in Nederland het Max Havelaar keurmerk) richt zich op kleine boeren en arbeiders in ontwikkelingslanden en helpt ze een betere positie te verkrijgen in de handelsketen. Als zij een

betrouwbaar inkomen hebben en kunnen leven van hun werk, kunnen ze bouwen aan een duurzame toekomst van hun gezin en gemeenschap.

ASC

Het Aquaculture Stewardship Council-keurmerk (ASC) is bedoeld voor kweekvis, gekweekte schaal- en schelpdieren en zeewier. Het heeft als doel de invloed van het kweken van vis op het milieu te verlagen.

MSC

Het Marine Stewardship Council-keurmerk (MSC) staat op visproducten die afkomstig zijn van duurzame visserij. Bij duurzame visserij worden visstanden duurzaam beheerd

en wordt zo min mogelijk schade toegebracht aan het leven in de zee.

Beter Leven

Beter Leven is een initiatief van de Dierenbescherming. De organisatie ziet het keurmerk als een instrument om de veehouderij via de weg van overleg en geleidelijkheid diervriendelijker te maken. Beter Leven maakt inzichtelijk hoe goed er voor het dier achter het product is gezorgd. Hoe meer sterren, hoe diervriendelijker de productie.

Climate Neutral Certified

Het Climate Neutral Certified keurmerk is volledig gericht op klimaatimpact. Alle broeikasgasemissies van productie tot aan

consumptie moeten voor een product in kaart worden gebracht. En vervolgens per jaar stapsgewijs verkleinen. Daarnaast moet alle broeikasgasuitstoot gecompenseerd worden tot netto nul uitstoot door te investeren in duurzame klimaatprojecten.

On the way to PlanetProof

On the way to PlanetProof heeft een brede benadering van duurzaamheid. Milieu is het belangrijkste aandachtspunt, het staat voor productie waarbij onder andere weinig bestrijdingsmiddelen en kunstmest worden gebruikt. Ook is er aandacht voor dierenwelzijn, biodiversiteit, natuur en landschap.

Bron: voedingscentrum.nl.

Keurmerk	Huismerk en A-merken		HUISMERK	
	Omzet aandeel 2023	Omzet aandeel 2022	Omzet aandeel 2023	Omzet aandeel 2022
Aquaculture Stewardship Council (ASC)	0,8%	0,9%	1,9%	2,0%
Beter leven 1 ster	8,9%	7,1%	18,8%	14,7%
Beter leven 2 ster	1,3%	1,3%	2,8%	2,5%
Beter leven 3 ster	0,5%	0,4%	1,1%	0,9%
Climate Neutral Certified	1,2%	0,9%	3,1%	2,1%
Eko (biologisch)	0,1%	0,1%	0,0%	0,0%
EU Organic Farming (biologisch)	2,4%	2,3%	4,8%	4,6%
Fairtrade	3,4%	3,1%	7,7%	6,9%
Marine Stewardship Council (MSC)	0,8%	0,8%	0,9%	1,0%
On the way to PlanetProof	5,0%	3,7%	7,3%	4,8%
Rainforest Alliance (incl. Utz certified)	2,4%	1,6%	0,4%	0,5%

De scope van deze tabel betreft PLUS supermarkten

Bodem omhoog

In CBL-verband (Centraal Levensmiddelenhandel) is besloten om verdere stappen te ondernemen om samen met Nederlandse boeren, tuinders en maatschappelijke organisaties tot een breed gedragen duurzaamheidsstandaard te komen. Een standaard met afspraken over natuur, dierenwelzijn en het verdienvermogen van boeren en telers. De focus ligt hierbij op versproducten van Nederlandse bodem. De duurzaamheidsstandaard moet voldoen aan de vereisten die Milieu Centraal stelt aan topkeurmerken. Via het CBL is PLUS betrokken bij dit proces. PLUS wil bijdragen aan de transitie naar een toekomstbestendig voedsel-systeem in Nederland. Dit doen we concreet door zo veel mogelijk (huismerk)producten met een topkeurmerk (volgens stichting Milieu Centraal) aan te bieden in onze winkels. Ook als producten van ver komen, staat het voldoen aan top-keurmerken centraal.

PLUS voert vervangingsstrategie verder door

Het verduurzamen van ons assortiment is iets waar we ons voortdurend voor inzetten. Daarom vervangen we producten voor een duurzamere variant voor dezelfde prijs. Zo ontzorgen we onze klanten en wordt dit ook een makkelijkere en betaalbare keuze voor hen. Die volledige switch is effectief. Het gangbare product is niet meer verkrijgbaar, waardoor de klant vanzelfsprekend de verantwoordere keuze maakt. Alle bananen bij PLUS zijn bijvoorbeeld al sinds 2010 Fairtrade gecertificeerd én hebben het **Climate Neutral Certified-keurmerk**. Ook verkoopt PLUS geen scharreleieren meer en zijn alle eieren minimaal vrije uitloop met Beter Leven keurmerk (2 sterren). Biologische dagverse zuivel, en – meest recent – biologische onbewerkte aard-appelen, zijn waardige opvolgers in dit rijtje. We leggen klanten uit dat we de meerprijs niet

Biologische zuivel, onze nieuwe standaard.

De 0,5 en 1 liter pakken melk, karnemelk en yoghurt van PLUS huismerk waren al standaard biologisch. Dat geldt nu ook voor de 1,5 liter pakken en de 2 liter cans. Met deze stap is alle zuivel van PLUS huismerk standaard biologisch. Klanten betalen de prijs van gewone zuivel en de boer krijgt een meerprijs voor zijn biologische producten. Dit is uniek, geen andere reguliere supermarkt doet dit al. Biologisch is goed voor het milieu, klimaat, biodiversiteit, dier en mens.

Goed voor jou: Met onze biologische melk haal je de meest natuurlijke melk in huis.

Koeien in de wei: Gemiddeld zo'n 8 uur per dag en 180 dagen per jaar.

Goed voor dieren: De koeien hebben meer ruimte, leven gezonder en krijgen biologische voeding.

Ruim 13,6 miljoen liter melk en karnemelk is er nodig voor ons hele zuivelassortiment.

68 miljoen glazen per jaar zijn er nodig voor ons hele zuivelassortiment.

Biodiversiteit zorgt voor een aantrekkelijke weide voor vlinders en bijen.

Een biologische boer zorgt goed voor zijn grasland. De weide mag niet bemest worden met kunstmest. Daarom vind je op biologische weilanden meerdere soorten grassen en kruiden en veel klavers en bloemen.

Biologische boeren bemesten het land zoveel mogelijk met de mest van hun eigen biologische koeien om het gras, klavers en bloemen goed te laten groeien.

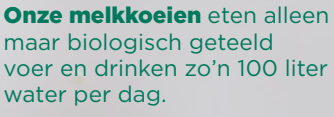
Goed voor de boer: We betalen onze boeren de meerprijs die bij biologisch past en onze klant hoeft geen cent meer te betalen.

Samenwerking met Nederlandse biologische melkveehouders.

Goed voor het milieu: Biologische boeren zorgen goed voor de bodem en werken zonder gewasbeschermingsmiddelen. Dit is goed voor de biodiversiteit.

Onze melkkoeien eten alleen maar biologisch geteeld voer en drinken zo'n 100 liter water per dag.

Ruim 1.700 koeien leveren de melk aan PLUS.

Met het biologische keurmerk voldoet onze melk aan de EU-richtlijnen voor biologische landbouw.

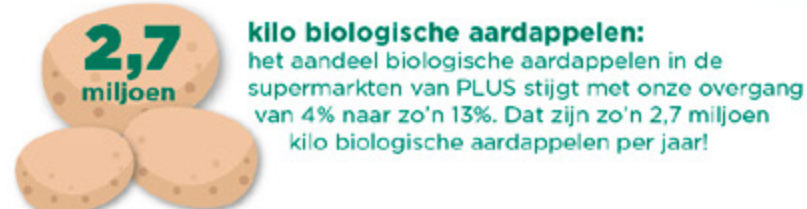
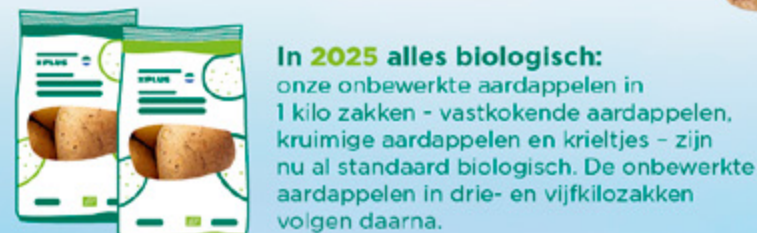

#Plusbio
Meer informatie op www.plus.nl/biologisch

Alle onbewerkte aardappelen biologisch, onze nieuwe standaard.

Al onze onbewerkte Nederlandse aardappelen in 1 kilo zakken zijn vanaf nu standaard biologisch. Ook de 3 en 5 kilo zakken gaan om. Zo is in 2025 het hele assortiment onbewerkte aardappelen van PLUS volledig biologisch. Dat is uniek: PLUS is de eerste Nederlandse supermarkt die onbewerkte aardappelen volledig biologisch aanbiedt. De klant blijft dezelfde prijs betalen en de telers krijgen de meerprijs die bij biologisch past. PLUS legt het verschil zelf bij.

naar hen doorberekenen en dat de boeren en telers de meerprijs krijgen die bij biologisch past. Het gaat ons om de toegevoegde waarde voor mens, dier en milieu en om daadwerkelijk impact te maken.

Op naar meer biologisch

De Europese Unie en het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit zetten in op een duurzamer aanbod, het stimuleren van de klantvraag, ketenverantwoordelijkheid en meer biologisch. In 2020 presenteerde de Europese Commissie de [Farm to Fork-strategie](#) als kern van de Europese Green Deal. Dit is gericht op het eerlijker, gezonder en milieuvriendelijker maken van voedselsystemen. Eén van de doelen: minimaal 25% van de landbouwgrond in Europa is biologisch in 2030. Nederland heeft de ambitie dat in 2030 15% van de landbouwooppervlakte voor biologische landbouw gebruikt wordt.

PLUS streeft naar het aanbieden van meer biologische producten om zo een bijdrage te leveren aan het doel van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit dat Nederland in 2030 15% biologisch landbouwareaal heeft.

Biologische zuivel, onze standaard

Bij PLUS is biologisch de nieuwe standaard in het dagverse zuivelschap. Sinds juni 2021 is alle dagverse melk, karnemelk en yoghurt in halve literpak en een literpak van het PLUS huismerk standaard biologisch. In september 2022 voegden we daar alle anderhalve- en tweeliterpakken dagverse melk aan toe. Wij nemen de meerprijs voor biologische melk voor onze rekening, zodat klanten dezelfde prijs blijven betalen. De boer krijgt van PLUS de meerprijs die bij biologisch past. Dit doen we om biologisch bereikbaarder te maken voor al onze klanten. In 2023 steeg het omzetaandeel van PLUS biologische zuivel van 9,9% naar 10,5%. In 2023 verkochten we 14,2 miljoen liter biologische zuivel. In 2023 steeg het omzetaandeel van PLUS biologische zuivel van 9,9% naar 10,5%. In 2023 verkochten we 14,2 miljoen liter biologische zuivel.

Biologische aardappelen, onze standaard

Dankzij onze vervangingsstrategie draagt PLUS bij aan de doelstelling voor meer biologische

landbouwooppervlakte en stimuleren we de afzetmarkt voor biologisch door het assortiment onbewerkte aardappelen om te zetten naar volledig biologisch. De eerste stap is in 2023 gezet: sinds half september zijn alle onbewerkte aardappelen in eenkilozakken - vastkokend, kruimig en krieltjes - standaard biologisch. Daarmee stijgt het aandeel biologische aardappelen in onze supermarkten van 4% naar 13%; dat zijn zo'n 2,7 miljoen kilo biologische aardappelen per jaar.

"We zien dat de vervangingsstrategie van PLUS goed werkt. Wij zijn blij met een supermarkt die dit soort stappen durft te nemen. Naast de overstap naar volledig biologische dagverse zuivel en yoghurt twee jaar geleden, getuigt het van lef dat nu ook de onbewerkte aardappelen in eenkilozakken om zijn en alleen nog biologisch in de schappen te vinden zijn. Het laat zien dat je als supermarkt je verantwoordelijkheid neemt. Daar mag PLUS best trots op zijn."

- Michaël Wilde
directeur ketenorganisatie Bionext

De drie- en vijfkilozakken volgen in 2024. In 2025 is ons hele assortiment onbewerkte aardappelen biologisch. Dat we het aardappelschap gefaseerd omzetten naar biologisch is een bewuste keuze. Zo krijgen onze telers de tijd die ze nodig hebben om hun volume biologische aardappelen uit te breiden. Meer biologische producten betekent meer klanten die we met biologisch bereiken zonder dat we de prijs verhogen. Want de klant blijft dezelfde prijs betalen, terwijl de telers de meerprijs krijgen die bij biologisch past. PLUS legt, net als bij de biologische zuivel, het verschil zelf bij. Hiermee steunen we een grote groep biologische telers en zorgen we met elkaar voor een positieve impact op het milieu. De aardappelen hebben ook het Climate Neutral Certified-keurmerk. Dat bewijst dat we inzicht

hebben in de CO₂-voetafdruk, de uitstoot reduceren en de emissies compenseren die we (nog) niet kunnen vermijden.

Verse, verantwoorde zalm, exclusief bij PLUS

We kijken bij PLUS continu naar wat er beter, duurzamer en verantwoorder kan. Zo zochten we zo'n twee jaar naar de meest transparante en verantwoorde zalmketen. Die vonden we in 2023 in het Noorse Skjerstadvfjord, waar de families Wenberg en Øksheim al generaties lang op verantwoorde wijze, met respect voor dier en natuur, **Nordic Blu** zalm kweken. De zalm is ASC en GlobalG.A.P. gecertificeerd. Deze **verse, verantwoorde zalm** is voortaan de standaard bij PLUS.

De families Wenberg en Øksheim beheren de volledige keten: van eitje tot een gezonde, sterke zalm van 5,5 kilo. De zalmen krijgen zorgvuldig samengesteld duurzaam visvoer; zonder chemicaliën, verontreinigende stoffen, hormonen en pesticiden. De verantwoorde kweek- en voedermethoden dragen bij aan een lagere CO₂-voetafdruk. Het Skjerstadvfjord heeft de beste natuurlijke condities om zalm te kweken. Dit fjord heeft 's werelds sterkste getijdenstromen; de 'Saltstraumen', die het fjord van open zee scheidt. Hoge bergen met zoetwaterrivieren die in de fjord stromen, zorgen voor een lager zoutgehalte dan gewoonlijk in fjorden. Het zoete water uit de bergen en gletsjers en de krachtige getijdenstroom in het fjord zijn ideaal voor een verantwoorde kweek. De hoeveelheid zoet water (laag zoutgehalte) in het fjord maakt het moeilijk voor zeeluis om te leven, daarom komt zeeluis amper voor in de Skjerstadvfjord en dus ook niet bij de PLUS zalmen van Nordic Blu. De families geven veel aandacht aan het welzijn van de zalmen. De natuurlijke omgeving en het voer hebben hier invloed op, net als de hoeveelheid ruimte die de dieren hebben. Nordic Blu zalmen krijgen meer ruimte dan zalmen bij

reguliere kwekerijen. Het slachten gebeurt onder volledige verdoving. Naast de kweek is ook de slacht in beheer van de families. Bovendien blijft het fjord schoon en vitaal, wat voor de vissen heel belangrijk is en voor de toekomst van het familiebedrijf dat gebaat is bij perfecte omstandigheden in het fjord. Tot slot stelt **Nordic Blu** met hun duurzame bedrijfsvoering de toekomst van het fjord en de omgeving veilig.

De Good Fish foundation analyseert Noorse en Schotse zalmkwekerijen. Margreet van Vilsteren, directeur Good Fish Foundation: "ASC is een betrouwbaar keurmerk dat ervoor zorgt dat de zalmsector verduurzaamt. Want zalmkweek heeft een impact op het milieu. Helaas kan ook ASC nog niet alle negatieve effecten van de zalmkweek wegnemen. Wij hebben gekeken welke Europese zalmbedrijven stappen zetten die verder gaan in het verduurzamen van zalm dan alleen het ASC-keurmerk. Nordic Blu is zo'n bedrijf en gaat zelfs een stap verder dan ASC-certificering. Die beweging ondersteunen wij van harte."

Exclusief bij PLUS. Verantwoorde verse zalm uit Noorwegen

Alle verse zalm van PLUS komt uitsluitend én exclusief uit het Noorse Skjerstadvfjord. Hier creëerde de natuur de perfecte omstandigheden voor de allerbeste zalm. De families Wenberg en Øksheim kweken er al generaties lang Nordic Blu zalm. Dat doen ze op verantwoorde wijze, met respect voor dier en natuur. De zalm is onder meer ASC en GlobalG.A.P. gecertificeerd.

Goed voor de vissen:

Nordic Blu zalm heeft ten opzichte van andere zalm meer leefruimte door een lagere visdichtheid per m² in de netten. De zalmen krijgen geen preventieve antibiotica (dit is verboden in Noorwegen).

Nauwe samenwerking: de families Wenberg en Øksheim hebben net als PLUS, duurzaamheid hoog in het vaandel staan. Zij kweken al vanaf de jaren 80 zalm op verantwoorde wijze en beheren de hele keten: van eitje tot export.

Goed voor de klant:

onze verantwoorde zalm zit boordevol omega 3-vetzuren en andere gezonde vetten.

Goed voor de natuur:

met geavanceerde apparatuur wordt de kwaliteit, het zuurstofgehalte, het zoutgehalte en de temperatuur van het water in het fjord dagelijks gecontroleerd. Zo blijven de natuurlijke ecosystemen intact.

Goed voor het milieu:

omdat de zalmen zorgvuldig samengesteld, deels circulair voer krijgen, blijft het fjord schoon en vitaal.

Dat draagt bij aan een lagere CO₂-voetafdruk. De kwekerij gebruikt enkel groene stroom.

De zalm wordt op diervriendelijke wijze **verdoofd geslacht**.

Dankzij het ijskoude, zoete water in het Skjerstadvfjord wordt zalmhuis van nature geweerd. Dat maakt het kweken van zalm in dit fjord zo uniek.

Lage voerconversie:

de voerconversie is lager dan 1 (fish in / fish out ratio). Het voer is bovendien vrij van GMO en antibiotica.

Het voer van de Nordic Blu-zalm wordt vooraf gezuiverd van dioxine. Hierdoor heeft de zalm het **laagste niveau van dioxine** in heel Noorwegen.

Herkomst: we weten precies waar onze zalm vandaan komt, uit het Noorse **Skjerstadvfjord**.

Ook zien waar onze zalm precies vandaan komt? Scan de QR-code en bekijk de video

Alle vis gecertificeerd

Alle vis die bij PLUS wordt verkocht, zowel vers als vriesvers, staat op de groene of oranje lijst van de [VISwijzer](#) en waar beschikbaar, wordt voldaan aan het MSC- of ASC-keurmerk. In samenwerking met de Good Fish Foundation zetten we continu stappen om het visassortiment verder te verduurzamen.

Vis is geliefd bij onze klanten. Daarom bieden we een divers assortiment verse en vries verse vis- en schelpdieren aan. Daarnaast verkopen we ook bewerkte vis zoals gravad lachs, rolmopsen of andere conserven en verwerkte vis in producten als vissalade (sandwich spread), kroepoek, sauzen, kant-en-klaar maaltijden, kindervoeding en diervoeding. De ken de keten aanpak is er op gericht risico's te identificeren in de ketens waar het hoogste risico aanwezig is op het gebied van mensenrechtenschendingen en milieuschade. PLUS heeft in 2018 voor haar volledige verse visassortiment de herkomst in kaart gebracht. Hieronder de top 5 meest verkochte verse vissoorten en hun land van herkomst.

Vissoort	Land van herkomst
Zalm	Verse zalm: Noorwegen Gerookte zalm: Noorwegen en Schotland
Haring	Noordoost Atlantische Oceaan
Kabeljauw	Vangstgebied: Noordoost Atlantische Oceaan Sub vangstgebied: Noorse zee, Noordzee, Barentszee, Spitsbergen en Bereneiland
Garnalen	Cocktail / Wokgarnalen (Witpoot garnalen): Vietnam, Honduras Hollandse garnalen: Nederland Roze garnalen: Canada, USA
Pangasius	Vietnam

Inclusief en verantwoord inkopen in samenwerking met Fairtrade Nederland

Armoede is de grondoorzaak van verschillende misstanden op het gebied van mensenrechten- en milieuschendingen. Van alle keurmerken stelt Fairtrade [de hoogste eisen](#) aan productie-omstandigheden en prijzen. Het strategisch partnerschap van PLUS met [Fairtrade Nederland](#) sinds 2015 is een bewuste keuze voor een manier van telen die zowel mens als milieu beschermt. Door te kiezen, daar waar het kan, voor Fairtrade binnen ons huiskassortiment, maakt PLUS zich op unieke wijze hard voor positieve impact in de leef- en werksituatie van miljoenen boeren en werknemers wereldwijd. Dankzij de Fairtrade minimumprijs die we betalen en de premie-afdracht kunnen boeren op een duurzame manier voedsel produceren en versterken zij hun positie.

Fairtrade is naast een keurmerk ook een uniek systeem, met de beste garantie om coöperaties en hun leden, de boeren, in hun kracht te zetten. De inmiddels wereldwijde beweging van burgers, actievoerders, boeren en werknemers zet zich aan beide kanten van de productieketen in voor structurele verbetering van handelsketens. Het ontwikkelen van sterke boerenorganisaties, medezeggenschap, doorlopende capaciteitsopbouw via training en advies én betere handelsvoorwaarden vormen de basis van de Fairtrade aanpak.

PLUS streeft ernaar om jaarlijks het aanbod van Fairtrade producten uit te breiden. Van Fairtrade waterijsjes tot Fairtrade chocoladerepen zoals de PLUS Chocolate Puur Sinaasappel Amandel. In 2023 telde ons assortiment 465 Fairtrade huiskerkproducten.

“Door in de breedte van haar huiskerk-assortiment te kiezen voor Fairtrade maakt PLUS zich op unieke wijze hard voor positieve impact in de leef- en werksituatie van miljoenen boeren en werknemers wereldwijd. Onze samenwerking begon met een volledige switch naar Fairtrade bananen en is vandaag de dag met 465 huiskerkproducten uitgegroeid tot het grootste Fairtrade assortiment van alle Nederlandse supermarkten. Samen werken we aan een manier van telen die zowel mens als milieu beschermt. PLUS maakt hierin duidelijke keuzes, met een duidelijk resultaat: dankzij de Fairtrade minimumprijs en de Fairtrade premie die PLUS over al deze producten afdraagt kunnen boeren rekenen op een substantieel beter inkomen waardoor ze kunnen werken aan een betere toekomst. PLUS timmert hard aan de weg op de volgende stap. Het Fairtrade assortiment blijft groeien en ook betaalt de supermarkt op specifieke producten een leefbaar inkomen referentieprij. Fairtrade is trots op de toegewijde partner die PLUS al tien jaar is.”

- **Ellis Rodenburg**
Senior Business Development Manager
Retail, Fairtrade Nederland

PLUS sluit al jaren actief aan bij de Fairtrade Week die zowel in het voorjaar als het najaar op initiatief van Fairtrade Nederland wordt georganiseerd. We lichten ons Fairtrade assortiment uit in verschillende communicatiemiddelen en zetten een product in de schijnwerpers.

Recordafdracht Fairtrade premie

Door de verkoop van Fairtrade producten draagt PLUS elk jaar premie af. In 2023 was dit 2.157.494 US dollar*. Dankzij het grootste Fairtrade huiskerkassortiment dragen we al jaren het hoogste bedrag aan Fairtrade premie af van alle Nederlandse supermarkten. We willen dit koploperschap actief uitdragen en behouden, ook volgende jaren. Door de fusie tussen PLUS en Coop groeit het aantal winkels met nog meer Fairtrade huiskerkproducten bovendien snel, waardoor we nog meer impact maken. De meeste premie is gerealiseerd door de verkoop van bananen, koffie en cacao, gevolgd door het nieuwste Fairtrade product in de schappen van PLUS: snoeptomaten. Wanneer het Nederlandse tomatenseizoen voorbij is, bieden we onze klanten een Fairtrade alternatief.

Op weg naar leefbaar loon in bananen

Jaarlijks eten we in Nederland zo'n 1,3 miljard bananen. De banaan is bij PLUS het meest verkochte product. Daarom vinden we het belangrijk om hierin een duurzame keuze te maken. Al in 2010 maakten we als eerste Nederlandse supermarkt de keuze om uitsluitend Fairtrade bananen te verkopen. Onze bananen komen van vijf plantages in het Urabá-gebied in Colombia. Via Fairtrade krijgen de plantageeigenaren tenminste de Fairtrade minimumprijs die gebaseerd is op de kosten van duurzame productie. Hier bovenop ontvangen de werknemers een extra Fairtrade premie. De extra premie die PLUS betaalt zorgt bijvoorbeeld voor betere huisvesting, onderwijs en als aanvulling op het inkomen.

In 2019 tekende PLUS het 'Leefbaar loon bananen-commitment'. Dit is een samenwerking

* Dit premiebedrag is een inschattingen gebaseerd op basis van de afzet van PLUS gecertificeerde huiskerk producten verkocht in PLUS supermarkten in 2023. Wijzigingen voorbehouden.

van Nederlandse retailers om toe te werken naar een leefbaar loon voor alle bananen werknemers in onze toeleveringsketens. Het doel is om in 2025 het verschil tussen het huidige loon en een leefbaar loon (het loongat) met tenminste 75% te verminderen. Van de Fairtrade premie moet volgens de Fairtrade standaard 30% gebruikt worden als extra cash inkomen voor die werknemers die nog geen leefbaar loon verdienen. Op basis van geaggregeerde data van Fairtrade International lijkt het erop dat het loongat naar verwachting in 2024 al helemaal aangevuld is voor onze conventionele Fairtrade bananen uit Colombia. Voor de biologische Fairtrade bananen weten we op basis van geaggregeerde data van Fairtrade International dat er ondanks de inzet van de Fairtrade premie nog een klein loongat is. Door een audit op salarismatrices hopen we in 2024 dit beeld voor onze eigen ketens nog specifiek in kaart te brengen en op basis hiervan definiëren we onze vervolgstappen. Volgens geaggregeerde data van Fairtrade International lijkt het erop dat het loongat naar verwachting in 2024 al helemaal aangevuld is voor onze conventionele Fairtrade bananen uit Colombia.

In het kader van stakeholderdialogoos zijn we in 2023 om tafel gegaan met het Fairtrade producentennetwerk CLAC in Midden- & Zuid-Amerika. Zij hebben ons duidelijke inzichten gegeven in de mensenrechten- en klimaatrisico's voor producenten en werknemers en het belang van duurzaam inkopen met een prijscomponent.

Op elke tros bananen zit een sticker met een QR-code. Door deze te scannen volgt de klant dankzij blockchain-technologie de reis die de banaan heeft afgelegd. Zo bieden we volledige transparantie in de keten, waarmee we de consument die steeds vaker belangstelling toont voor de herkomst van producten, duidelijkheid hierover verschaffen en inzicht geven in de inspanningen op gebied van mens en milieu.

Bananen met een missie

Tijdens de Fairtrade Week (van 29 oktober tot en met 4 november 2023) **doneerden PLUS en Coop** naast de Fairtrade premieafdracht, voor elke verkochte kilo bananen 15 eurocent aan een klimaatproject in Colombia. Met succes: er is 35.000 euro beschikbaar om boeren van vijf bananenplantages, waar PLUS van inkoopt, te trainen in duurzaam watergebruik, het gebruik van natuurlijke meststoffen en biodiversiteit.

Een unieke eerlijkere basis in koffie

Bijna 80% van de Nederlanders drinkt het wel eens: koffie. In Nederland drinken we elke dag zo'n **33,5 miljoen kopjes**. Koffieboeren ondervinden al directe gevolgen van klimaatverandering: door extreme droogte en plantenziektes komt de productie van koffie in gevaar. Daarom zet PLUS zich in om klanten hierin een verantwoordere keuze te laten maken. Daarin is PLUS uniek en lopen we voorop, al onze huismerk koffie is als enige Nederlandse supermarkt Fairtrade gecertificeerd. Dat betekent een betere prijs voor koffieboeren, zodat ze kunnen investeren in duurzame landbouwmethoden en wij ook de komende jaren kunnen blijven genieten van onze koffie. En bovendien Climate Neutral Certified.

In juni 2023 gingen we in gesprek met ACPCU en CLAC (Fairtrade coöperaties) over de koffieketen, de uitdagingen en kansen om tot verbetering te komen. Hier deden we algemene kennis op over de koffieketen en de uitdagingen en risico's zoals klimaat, mens, continuïteit. Dat PLUS kiest voor Fairtrade koffie is heel belangrijk om de koffieketen ten aanzien van klimaat, sociale aspecten (leefomstandigheden) en toekomstbestendigheid (continuïteit van productie) te verbeteren. De prioriteit voor de Fairtrade coöperaties en boeren is het Fairtrade aandeel te vergroten.

Op weg naar leefbaar inkomen in cacao

PLUS heeft in 2020 al een belangrijke ambitie waargemaakt. De bijna 700.000 kilo cacao die nodig is voor het PLUS huismerkassortiment is toen volledig Fairtrade gecertificeerd. Van chocoladereep en hagelslag tot het snuffje cacao op een toetje. Dit realiseerden we samen met ruim 60 leveranciers. Dit is uniek in Nederland. De cacaoboeren in Ghana en Ivoorkust kunnen via de Fairtrade minimumprijs en premie hun situatie verbeteren. Hiermee betaalt PLUS al 75% van de leefbaar inkomen referentieprij (cacaoseizoen 2022/2023). Daarnaast is er intensieve ondersteuning aan cacaocoöperaties en -boeren door Fairtrade Afrika om ze verder te versterken en te professionaliseren. Het mooie is: onze klanten betalen er niets extra's voor. Zo ontzorgen we klanten in het maken van verantwoorde keuzes.

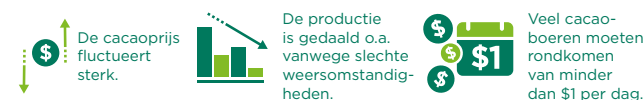
In 2023 namen we, samen met Superunie, deel aan de Living Income Summit in Ivoorkust. Een waardevolle bijeenkomst waarbij cacaoboeren de urgentie voor een leefbaar inkomen benadrukten en een concrete oproep en aanbevelingen deden aan bedrijven en overheden om leefbaar inkomen mogelijk te maken. Daarnaast bezochten we coöperatie Cayat. En zagen met eigen ogen dat de impact van Fairtrade verder gaat dan de minimumprijs en premie alleen. De toegevoegde waarde reikt tot versterking en professionalisering van coöperaties en boeren, agroforestry interventies, diversificatie van inkomen, gendergelijkheid en het voorkomen van kinderarbeid. Onze inhoudelijke stakeholdersdialogen bevestigden dat we met Fairtrade op de goede weg zijn. Tegelijkertijd zijn we ons bewust dat het nemen van volgende stappen (vooral op het gebied van prijs) cruciaal is. Dit doen we onder andere met onze PLUS Open Chain chocolade repen.

PLUS Open Chain repen en leefbaar loon

De vijf samenwerkingsprincipes van **Tony's Open Chain** borduren voort op waar Fairtrade voor staat. Vier verschillende chocoladerepen van ons huismerk worden nu gemaakt van 100% traceerbare Fairtrade cacao, afkomstig van partnercoöperaties uit Ivoorkust en Ghana. Vanwege de langdurige samenwerking van minimaal vijf jaar met deze boeren kunnen zij investeren in hun toekomst. De boeren worden bovendien getraind om duurzame landbouw te realiseren en ontbossing tegen te gaan. Daarnaast betaalt PLUS voor deze chocoladerepen een leefbaar inkomen referentieprij (LIRP). Dit betekent dat er bovenop de Fairtrade minimumprijs en premie een additionele prijs wordt betaald die boeren in staat stelt een leefbaar inkomen te verdienen. De hoogte van de leefbaar inkomen referentieprij wordt door Fairtrade en Tony's Chocology samen berekend en gevalideerd met alle ketenpartners.

PLUS 100% Fairtrade cacao

Bij PLUS is alle cacao in het huismerk assortiment Fairtrade gecertificeerd. Van producten die grotendeels uit cacao bestaan, tot producten waar een snuffe cacao in is verwerkt. Onze chocoladerepen waren al Fairtrade gecertificeerd. Samen met leveranciers verduurzaamden we maar liefst 300 huismerkproducten. Als enige supermarkt in Nederland heeft PLUS nu cacao in de PLUS huismerkproducten volledig Fairtrade gecertificeerd. Daarnaast hebben we 4 chocoladerepen in ons assortiment: volledig traceerbare cacao's via Tony's Open Chain van Tony's Chocolonely. Hiermee zetten we een volgende stap naar traceerbaarheid en een leefbaar inkomen.

Fairtrade premie versterkt cacaoboeren

Landbouw

Onderwijs

Zorg

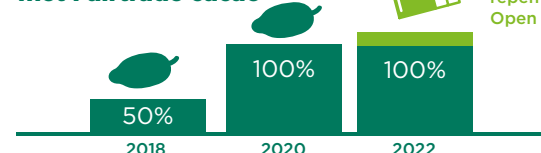
Huismerk assortiment met Fairtrade cacao

14 jaar PLUS assortiment met Fairtrade cacao

Ambities Fairtrade cacao

PLUS huismerkproducten met Fairtrade cacao

PLUS chocoladerepen via Tony's Open Chain

PLUS Fairtrade cacao in premies en kilo's

2023 \$376.365 premie	2023 1.568.186 kg
2022 \$280.864 premie	2022 1.200.000 kg
2021 \$245.968 premie	2021 1.000.000 kg
2020 \$223.493 premie	2020 931.221 kg
2019 \$139.854 premie	2019 699.272 kg
2018 \$113.191 premie	2018 565.955 kg
2017 \$89.846 premie	2017 449.231 kg
2016 \$47.458 premie	2016 296.615 kg
2015 \$43.334 premie	2015 270.901 kg

Als lid van Superunie steunt PLUS het DISCO initiatief.

Wat maakt Fairtrade uniek?

Sterke coöperaties.

Minimumprijs en premie.

Positieve impact waar nodig.

(H)eerlijke cacao.

Waar komt onze cacao vandaan?

- 1 Ivoorkust
- 2 Ghana

300

PLUS huismerkproducten met Fairtrade cacao.

PLUS

Op weg naar leefbaar loon in thee

De Fairtrade gecertificeerde thee van PLUS komt uit Sri Lanka en wordt ingekocht door Superunie. Ondanks certificering is wereldwijd in verschillende theeteeltregio's vastgesteld dat theeplukkers niet genoeg verdienen om te kunnen voorzien in hun levensonderhoud. Daarom is Superunie in 2021 een unieke samenwerking gestart met Bogawantalawa, IDH en Fairtrade; op weg naar Leefbaar Loon. Er is gekeken naar de salarisdata van alle medewerkers op de plantages. Over de salarisdata van 2021 is op twee van de zeven plantages bij de plukkers een gap vastgesteld van 4,75%. Daarbij is bij sundry workers, de medewerkers die verantwoordelijk zijn voor het onderhoud en de verzorging van de theevelden, een gap van 8% vastgesteld. De salarisdata over 2022 zijn ook aangeleverd. De validatie moet nog plaatsvinden.

Het doel van Superunie is om de kloof tussen het huidige loon en het leefbaar loon te dicht. Daarbij zijn twee uitdagingen vastgesteld. Allereerst de wijze waarop het loon van theeplukkers in Sri Lanka wordt vastgesteld. Voorheen was dit het resultaat van onderhandelingen met vakbonden. Sinds 2021 wordt dit door de overheid bepaald. Dit beperkt de invloed die onze leverancier op het loon kan uitoefenen. Daarnaast kende Sri Lanka in 2022 een inflatie tot wel 70%. Samen met onze leverancier Bogawantalawa worden er twee paden bewandeld om het gat tussen huidig en leefbaar loon te sluiten. Lees meer informatie over [thee](#) en het [Superunie jaarverslag Duurzame Handel 2023](#).

Wat doet PLUS nog meer?

DISCO-doelstellingen in Superunie-verband

Sinds 2017 zijn alle cacao houdende producten die Superunie voor ons inkoopt, duurzaam gecertificeerd volgens de criteria van Fairtrade. Fairtrade certificering biedt door onder andere de niet-onderhandelbare betalingsvoorwaarden aan boeren een belangrijke eerste stap in de inkomensverbetering van boerengezinnen. Om de grondoorzaak van armoede aan te pakken en zo andere mens- en milieu gerelateerde problemen in de keten effectief aan te pakken is het belangrijk dat boeren in staat zijn tenminste een leefbaar inkomen te verdienen.

Om verdere stappen op duurzaamheid in de cacaoketen te bevorderen heeft Superunie in december 2020 het Dutch Initiative on Sustainable Cocoa (DISCO) ondertekend. Als lid van Superunie committeert PLUS zich daarmee ook aan de doelstellingen vallend binnen DISCO. Ondertekenaars van DISCO zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het realiseren van de gedeelde visie voor een duurzame cacaosector. De visie is dat in cacao productieregio's die belangrijk zijn voor de Nederlandse cacao-industrie, het volgende zal worden bereikt:

- Boerenfamilies met cacaoproduktie als belangrijkste bron van inkomsten, kunnen tegen 2030 een leefbaar inkomen verdienen.
- Cacao-gerelateerde ontbossing en bosdegradatie in productieregio's waar de Nederlandse cacao-industrie en hun handelspartners inkopen, zullen in hun toeleveringsketens zijn beëindigd tegen 2025.
- Effectieve maatregelen en noodzakelijke acties die bijdragen aan het beëindigen van alle vormen van kinderarbeid worden genomen tegen 2025.

Om goed invulling te geven aan deze commitments wil Superunie voor de eigen merken die meer dan 5% cacao bevatten, samenwerken met leveranciers die duurzaam inkopen. Ook voor onze eigen inkoop bekijken we hoe we dit kunnen realiseren en wat er eventueel bovenop de belangrijkste basis van Fairtrade certificering nodig is. Superunie was onderdeel van de aanpak en ontwikkelingen binnen DISCO in het jaar 2023, waarbij de focus lag op:

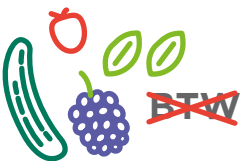
- Het vaststellen van zogenaamde procurement practices: de principes en raamwerken op basis waarvan een bedrijf zijn inkoopbeslissingen neemt.
- Een onafhankelijk consultant heeft bestaande standaarden en leveranciersprogramma's beoordeeld op de mate waarin ze de DISCO doelen zullen halen. Resultaten hiervan worden begin 2024 verwacht. Vervolgens worden indicatoren vastgesteld over hoe de voortgang van deze standaarden en programma's op de driedoelstellingen kan worden gemeten.

Gezondheid en vitaliteit

Bij PLUS helpen we onze klanten met het ontwikkelen van een gezondere leefstijl. Ons assortiment verbeteren we continu. En we maken het voor onze klanten makkelijker om een gezonde en verantwoorde keuze te maken.

Meer dan 1.000 Laagblijvers

op groente, fruit, vegetarische producten en meer.

PLUS ondertekent petitie Alliantie Voeding voor Gezonde Generatie met oproep aan de overheid voor het **afschaffen van btw** op groente en fruit.

PLUS voert het nieuwe voedselkeuzelogo **Nutri-Score** door op huiskamerproducten.

Partner **Nationale Week Zonder Vlees & Zuivel**.

Geen kindermarketing op ongezonde huiskamerproducten.

PLUS Biologische halfvolle melk,

Gekozen Huiskamerproduct van het Jaar 2022-2023.

PLUS vegetarische kipstukjes uitgeroepen tot **'Beste uit de Test'** en **'Beste Koop'** door de Consumentenbond.

In 2023 voegden we **37 nieuwe verspakketten** toe aan ons assortiment

Gezonde winkelroute

Wij helpen onze klanten bewust te kiezen met de voedingswijzer op onze huiskamerproducten. Daarnaast krijgen klanten hulp van de suikermeter voor ontbijtgranen, de caloriemeter voor dranken en onze vezelmeter voor brood.

34% minder zout

42% minder verzadigd vet

32% minder suiker

Frisdrank Weet wat je drinkt

Laag		< 10 kcal per glas van 250 ml
Midden		11-67,5 kcal per glas van 250 ml
Hoog		> 67,5 kcal per glas van 250 ml

Vezelmeter Weet wat je eet

1	Weinig vezels	3 gram per 100 gram
2	Bron van vezels	3-6 gram per 100 gram
3	Vezelrijk	6-7 gram per 100 gram
4	Extra vezelrijk	7 gram per 100 gram

Partner **Heart of Health**. Netwerk om Utrecht de gezondste regio van de wereld te maken. Lees meer:

PLUS stimuleert klanten om meer en vaker **plantaardige eiwitten** te consumeren via assortiment, recepten en website.

Goed Eten is gezond eten. Als supermarkt willen we onze klanten helpen een gezondere leefstijl te ontwikkelen. Daarom zetten we ons in om de bewustere en verantwoorde keuze makkelijker te maken. Dat doen we door ons assortiment continu te verbeteren en onze klanten te informeren.

De vraag naar gezonde producten groeit. Net als de behoefte aan informatie over verantwoord eten. Daarom willen we klanten helpen een gezondere leefstijl te ontwikkelen. Met een gezond assortiment, dat we meenemen in ons promotiebeleid. En door te informeren over verantwoorde opties in onze folder, magazines en op de winkelvloer. Op onze social media kanalen staat Goed Eten centraal. Onze uitingen rondom gezonde producten en wat minder gezonde producten variëren in natuurlijke verhouding van elkaar. Dit geldt ook voor onze receptinspiratie, die wisselt tussen gezond, makkelijk en lekker.

Nutri-Score

De overheid voert per 1 januari 2024 het voedselkeuzelogo **Nutri-Score** in. Dit helpt consumenten eenvoudiger te kiezen voor producten met een betere samenstelling. De Nutri-Score laat zien of het product een betere keuze is in vergelijking met dezelfde soort producten. Producten krijgen punten op basis van de voedingswaarden en de gebruikte ingrediënten. Een product krijgt een betere score door voedingsstoffen zoals vezels, eiwitten en het bevatten van groente en fruit, peulvruchten en noten. En een slechtere score door voedingsstoffen zoals suiker, verzadigd vet, zout en het leveren van een hoog energiegehalte (kcal). Daarmee draagt het logo bij aan het verminderen van overgewicht, omdat het producenten aanmoedigt om de samenstelling van producten te verbeteren. Op basis van de totaalscore krijgt een product een Nutri-Score A, B, C, D of E toegekend. De berekening van Nutri-Score is gebaseerd op een onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek. De overheid speelt een belangrijke rol in de voorlichting hierover.

PLUS is een groot voorstander van de invoering van het voedselkeuzelogo. En we zijn klaar voor de verdere introductie van de Nutri-Score.

Met verschillende pilots bereidden we ons in 2022 al voor op de komst ervan; we werkten al met het logo op onder andere gemaksmaltijden Uit de Keuken van PLUS, op elektronische schaplabele in de winkel en op de website. Omdat het algoritme is aangepast beoordelen we al onze 4.800 huiskamerproducten opnieuw om te bepalen welke Nutri-Score het product krijgt. Streven is om binnen twee jaar tijd, indien van toepassing, ons huiskamerassortiment te voorzien van een Nutri-score.

Nationale Aanpak Productverbetering (NAVVP)

Naast het voedselkeuzelogo Nutri-Score, startte de overheid in 2022 met de **Nationale Aanpak Productverbetering** (NAPV). Doel is om fabrikanten te stimuleren hun producten te verbeteren. Het gaat om producten waar zout of suiker aan toegevoegd is, of waarin de hoeveelheid verzadigd vet verlaagd kan worden. In samenwerking met onze inkooporganisatie Superunie neemt PLUS het voortouw om met leveranciers en fabrikanten producten verder te verbeteren. Binnen een bepaalde Nutri-Score is er immers ruimte voor verbeteringen, ook al zorgt het niet direct voor een verandering in score. In 2023 hebben we samen met onze leveranciers 42 huiskamerproducten in samenstelling verbeterd volgens de Nationale Aanpak Productverbetering (NAPV).

Nationaal Preventieakkoord

PLUS volgt nauwgezet de richtlijnen uit het **Nationaal Preventieakkoord**. Dat is in 2018 ondertekend door 70 partijen, waaronder het CBL. Het akkoord beschrijft ambities om overgewicht, roken en problematisch alcoholgebruik terug te dringen. En daarmee de gezondheid van alle Nederlanders in 2040 te verbeteren.

Verantwoord alcohol- en tabaksgebruik

PLUS wil een bijdrage leveren aan verantwoord alcohol- en tabaksgebruik. Daarom verkopen we alcohol en tabak volgens de huidige wet- en regelgeving die hiervoor bestaat.

NIX18

Alcoholhoudende dranken en tabak kunnen met name voor jongeren een gezondheidsrisico vormen. PLUS verkoopt conform de geldende wet- en regelgeving geen alcoholhoudende dranken en tabak aan jongeren onder de 18 jaar. We vragen aan klanten onder de 25 jaar naar legitimatie wanneer zij alcoholhoudende dranken of tabak kopen om zeker te weten dat een klant oud genoeg is.

Een rookvrije generatie

Met het Nationaal Preventieakkoord wil de overheid samen met andere organisaties toe naar een rookvrije generatie in 2040. Onderdeel van dit akkoord is het verbod op de verkoop van rookwaren op afstand sinds 1 juli 2023. Om aan deze wetgeving te voldoen zijn de rookwaren van onze website en app verwijderd. PLUS klanten kunnen deze artikelen niet meer online bij PLUS bestellen. In 2023 is bovendien de weg naar het tabaksverbod per 1 juli 2024 verder ingezet. Vanaf dat moment mogen rookwaren ook niet meer verkocht worden in onze supermarkten. We ondersteunen onze winkels om deze verandering mogelijk te maken en het servicegebied anders in te richten.

Samenwerken voor een gezonder Nederland

In november 2018 is het Nationaal Preventieakkoord ondertekend door 70 partijen. Het akkoord zet in op het terugdringen van overgewicht, problematisch alcoholgebruik en roken en heeft als doel de gezondheid van alle Nederlanders te verbeteren.

Het Nationaal Preventieakkoord beschrijft een aantal ambitieuze ambities en per onderwerp worden maatregelen uitgevoerd. Mede namens PLUS onderschrijft ook het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel (CBL) het akkoord. PLUS volgt nauwgezet de richtlijnen die in het akkoord zijn vastgelegd.

Ons assortiment bestaat uit veel groente- en fruitproducten. Om de aankoop hiervan te stimuleren introduceerden we begin 2019 PLUS Laagblijvers. Groente en fruit het hele jaar scherp geprijsd. Laagblijvers hebben we intussen uitgebreid naar duizend alledaagse producten, ook nog altijd op groente en fruit, en vegetarische alternatieven. Deze producten met vaste, lage prijs zijn te herkennen aan het paarse Laagblijvers logo in de winkel en online.

Makkelijk en gevarieerd eten met verspakketten

Met verspakketten helpen we klanten om makkelijk en gevarieerd te eten. Zo zetten zij makkelijk een gerecht met verse groenten op tafel. Het assortiment wisselt regelmatig, zodat we klanten blijven verleiden met meer groenten te koken. Elk verspakket voor een avondmaaltijd of soep bevat meer dan 150 gram groente per persoon. Daarnaast kunnen onze verspakketten altijd vegetarisch bereid worden; er staat een vegatip op de verpakking. In 2024 wordt deze suggestie prominenter aan de voorzijde van het verspakket getoond.

In 2023 voegden we 37 nieuwe verspakketten toe aan ons assortiment. Zo is er bij PLUS elke week keuze uit 42 verschillende soorten. Curry Madras en Lasagne zijn de populairste verspakketten in 2023. Ook maakten we de verspakketten afgelopen jaar extra betaalbaar door een 'Kies en mix'-voordeel; twee verspakketten voor 8 euro Hiermee verdubbelde de omzet ruim. Ook nam door deze promotie de verspilling binnen de categorie af. Zo zorgen we ervoor dat de gezondere keuze makkelijker én bereikbaar is voor iedereen.

Schijf van Vijf

De Schijf van Vijf van het Voedingscentrum helpt consumenten om gezonder én duurzamer te eten. Denk aan verse groenten, fruit, volkoren graanproducten, aardappelen, peulvruchten, ongezoeten noten en meer plantaardige

producten. PLUS vindt het belangrijk klanten te bewegen naar een gezond eetpatroon waarbij producten uit de Schijf van Vijf leidend zijn. Daarom brengen we ons assortiment in kaart volgens de Schijf van Vijf. Hiermee werken we toe naar een hogere omzetgroei van producten uit de Schijf van Vijf. En inspireren we consumenten om te koken met producten uit de Schijf van Vijf.

“PLUS is een van de retailorganisaties die voortouw heeft genomen bij het ondertekenen van het ‘Maatschappelijk Akkoord 0% BTW Groenten en Fruit’. Zij beloven dat het prijsverschil dat ontstaat door de afschaffing van de btw volledig wordt doorgegeven aan de consument waardoor groenten en fruit ook daadwerkelijk 9% goedkoper worden. Ook beloven de ondertekenaars van het akkoord om geen juridische procedures te voeren over de afbakening van groente en fruit. De ondertekening door PLUS verhoogt het draagvlak en draagt bij aan een breder besef in de samenleving en in de politiek hoe belangrijk het is om gezond eten goedkoper te maken. Ik hoop dat PLUS ook in haar winkels nog grotere stappen gaat zetten met een gezonder assortiment.”

- Roy van der Ploeg
adviseur Public Affairs bij de Maag Lever Darm Stichting en de Alliantie Voeding voor de Gezonde Generatie

PLUS voorstander van 0% btw op groente en fruit

Prijsprikkels hebben invloed op de voedingskeuzes van consumenten. Daarom tekende PLUS met de Alliantie Voeding voor de Gezonde Generatie en het GroentenFruit Huis in 2023 het maatschappelijk akkoord 0% btw op groente en fruit waar PLUS voorstander van is. De btw op groente en

fruit afschaffen, geeft de gezonde leefstijl namelijk een boost: de prijzen van onbewerkte groente en fruit worden daarmee in één keer 9% goedkoper voor onze klanten. Doel is dat de afschaffing van btw op onbewerkte groente en fruit wordt opgenomen in het nieuwe regeerakkoord, dat opgesteld wordt door het nieuw te vormen kabinet.

Inspiratie voor goed eten en drinken

Goed Eten, daar houden we van. Met die boodschap wilden we onze klanten ook in 2023 inspireren om de gezondere keuze te maken bij het doen van hun dagelijkse boodschappen. Dat doen we uiteraard met receptinspiratie in ons magazine en op onze website. Daarnaast delen we verhalen over de herkomst van onze producten. Dit komt tot uiting op de winkelvloer, in de folder en in onze nieuwsbrieven aan klanten. In de eerste weken van het jaar inspireerden we onze klanten bijvoorbeeld met Goed eten is een Goede keuze. We stimuleren klanten vaker voor plantaardig te kiezen. Naast het afbeelden van een dierlijk product in onze weekfolder, communiceren we daarnaast altijd een vegetarisch alternatief. Op het schap dragen zogenoemde snap-ons (markering op elektronische schaplabels) bij aan het bevorderen van de voedselroutine richting plantaardig. De markeringen zijn donkergroen, met het woord vegan erop of lichtgroen met het woord vegetarisch erop; opvallend zodat klanten de plantaardige producten goed kunnen vinden.

Bij PLUS vinden we het belangrijk om Goed drinken te stimuleren. Dat deden we afgelopen jaar op vier verschillende momenten door in onze consumentencommunicatie aandacht te besteden aan water, thee en betere alternatieven zoals frisdranken met weinig calorieën. Ook ons assortiment alcoholvrije wijnen en bieren groeit fors.

Energiedranken

Energiedrankjes passen volgens het Voedingscentrum niet in de Schijf van Vijf. Het algemene advies is om de inname van energiedrank te beperken. Vanwege de cafeïne wordt energiedrank voor jonge kinderen (onder de 13 jaar) door het Voedingscentrum afgeraden. Voor kinderen ouder dan 13 jaar geldt dat tot 1 blikje energiedrank per dag veilig gedronken zou kunnen worden. PLUS ondersteunt deze aanbevelingen. Zolang er geen wettelijke en/of branchebrede afspraken zijn over de verkoop van energiedrankjes hanteert PLUS haar eigen policy. <[link maken naar PLUS policy energiedranken op website](#)>

Keuzehulpen

Door gezonde producten goed zichtbaar in het schap én op onze website te zetten, willen we het voor onze klanten makkelijker maken om gezonder te kiezen. Ook keuzehulpen op de schappen in de winkel helpen daarbij. Met onze caloriemeter bij de frisdranken maken we het voor onze klanten een stuk eenvoudiger om een bewustere keuze te maken. Op de schapkaarten bij de broodafdeling geven we met een vezelmeter aan hoeveel vezels het brood bevat. Ook stimuleren we klanten gezond te koken met gezonde recepten en inspiratie op onze website.

Keuzehulp: Vezelmeter broodafdeling

Nationale Week Snoep Goed

Om consumenten te helpen de omslag naar gezonder te laten maken, was PLUS in januari 2023 partner van de [Nationale Week van Snoep Goed](#). Met dit initiatief wil de Stichting Week van Snoep Goed bewustheid rondom de negatieve effecten van snoepen en snacks verhogen. De consument werd in de campagneweek uitgedaagd ongezonde tussendoortjes te vervangen door verantwoorde alternatieven. We hadden net als in 2022 aandacht voor de Nationale Week van Snoep Goed in onze in onze winkelcommunicatie en folder. Op de homepage van onze website toonden we een banner met een link naar onze speciale inspiratiepagina over snoepgroenten. Bovendien steunden we de stichting met een financiële bijdrage, een advertentie in het Week van Snoep Goed magazine en met banners op plus.nl. In 2024 is PLUS opnieuw partner van het initiatief.

Kindermarketing

PLUS vindt dat de promotie van ongezonde voeding kan bijdragen aan overgewicht en wil kinderen hiertegen beschermen. Daarom communiceren we geen branded characters op verpakkingen van ongezondere huismerkproducten. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om getekende figuurtjes, dingen of dieren met

een gezichtje of woorden als 'kids' of 'kinder'. Daarnaast presenteren we verpakkingen van A-merken die voorzien zijn van kindermarketing niet meer op ooghoogte van kinderen. Hierdoor worden ze minder verleid en zullen zij naar onze overtuiging minder om deze producten vragen. PLUS sluit zich aan bij de oproep van het CBL dat ervoor pleit dat de overheid een verbod op kindermarketing op producten die door de World Health Organization (WHO) als 'minder gezond' worden aangeduid, in de wetgeving opneemt. Voor meer informatie zie de Doorrekening Nationaal Preventieakkoord: [supermarkten volop bezig met uitvoering – CBL](#).

Neem kindermarketing in wetgeving op

Supermarkten zijn al langere tijd gestopt met kindermarketing op minder gezonde huiskamerproducten. Daarmee wordt reclame en promotie, specifiek gericht op kinderen, bedoeld. Het gaat dan om producten die door de World Health Organization (WHO) als 'minder gezond' worden aangeduid. Wel is dit soort marketing te vinden op de gezondere producten, zoals snoepgroenten. Het CBL pleit ervoor dat de overheid dit initiatief overneemt en het verbod op kindermarketing in de wetgeving opneemt.

Heart of Health

Met het initiatief Heart of Health zet de Economic Board Utrecht (EBU) zich in om als regio Utrecht zoveel mogelijk bij te dragen aan een gezonde wereld. PLUS is food partner van de EBU en geeft hier samen met andere bedrijven, universiteiten, ziekenhuizen en overheden invulling aan. Hierbij gaat het om 'gezonde mensen'. We willen dat mensen een beter leven kunnen leiden. Dat ze meer voldoening krijgen in een samenleving die bijdraagt aan hun welzijn thuis en op het werk. Daarnaast gaat het om een 'gezonde leef-omgeving' waarbij natuur en een modern stedelijk gebied samenkomen.

Nationale Week Zonder Vlees & Zuivel

Voor de derde keer was PLUS in 2023 partner van de Nationale Week Zonder Vlees & Zuivel. We zetten het assortiment vega en plantaardig extra in de schijnwerpers, vanuit alle categorieën. In de folder was volop aandacht voor alternatieven om een dag zonder vlees en zuivel te stimuleren. En online betaalden klanten tijdens de campagneweek geen bezorgkosten wanneer zij (ook) kozen voor vega of plantaardig. Ook in 2024 is PLUS partner van de Nationale Week Zonder Vlees & Zuivel.

Een beter milieu

Bij PLUS streven we ernaar om onze impact op het milieu zoveel mogelijk te beperken. Daar werken we in de hele organisatie aan. Hiervoor zoeken we ook de samenwerking op met leveranciers, logistieke dienstverleners en nutsbedrijven.

Samen met Climate Neutral Group een **CO₂-klimaat reductieplan opgesteld**.

Bouw nieuw duurzaam distributiecentrum Deventer op volle kracht. 14.000 zonnepanelen geven genoeg energie voor het hele pand.

Plastic onderleggers op vleeswaren en vegetarisch vleeswaren vervangen door kartonnen onderleggers.

Alle PLUS winkels maken gebruik van **elektronische schaplabels (ESL)**. Dit zorgt voor beter voorraad-beheer en besteladviezen.

2 Miljoen

Verrassingspakketen van Too Good To Go verkocht aan klanten van PLUS en Coop.

1.000 kilo oude bedrijfskleding krijg tweede leven in samenwerking met sociale werkplaats i-Did.

Met ons aangescherpte verpakkingsbeleid zet PLUS in op **minder, hernieuwbaar en recyclebaar verpakken**.

Hoogst haalbare duurzaamheids-certificaat BREEAM Outstanding ontvangen voor distributiecentrum Oss.

Kartonnen broodclip PLUS Korenlanders vervangt plastic sluitclip.

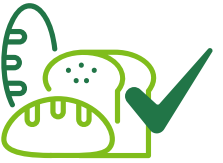

Introductie herbruikbare zakjes op de groente en fruitafdeling. **Een besparing van 30 miljoen eenmalige zakjes**.

Ruim 260 PLUS winkels werken samen met Too Good To Go.

Introductie **'brood van gisteren'** in de strijd tegen voedselverspilling.

1,09% voedsel verspild in 2022 ten opzichte van 1.65% in 2018.

Avocado's en mango's voortaan zonder verpakking. Dit scheelt 70.000 verpakkingen per jaar.

Partner Stichting Samen tegen Voedselverspilling. Als onderdeel van de Verspillingsvrije week zijn bijna **275.000 broden voorzien van sticker 'Eet jij ook elke boterham'** als aandacht op verspilling.

Online boodschappen steeds vaker bezorgd met **elektrische voertuigen**.

Het klimaat verandert de laatste decennia steeds sneller. Dit heeft grote gevolgen voor mens, dier en milieu. Bij PLUS nemen we verantwoordelijkheid en dragen we bij aan de transitie naar een duurzamere samenleving. Een transitie waarbij er voor de huidige en volgende generaties voldoende grondstoffen beschikbaar zijn en het op aarde leefbaar blijft.

Klimaatimpact

De voedselsector heeft een grote impact op het milieu en klimaat. Een derde van alle klimaat-belasting heeft een relatie met de productie en consumptie van voedsel. Binnen onze invloedsfeer draagt PLUS bij aan de transitie naar een wereld zonder gebruik van fossiele brandstoffen als olie, kolen en gas. We verminderen de directe en indirecte CO₂-uitstoot van onze organisatie (scope 1 en scope 2) en zetten ons in om de CO₂-uitstoot in de keten (scope 3) te verminderen.

Ons doel is om dit te doen in lijn met het Klimaatverdrag van Parijs en de belangrijkste Nederlandse invulling daarvan; het Klimaatakkoord. Daarin staat: in 2030 stoten we in Nederland bijna de helft minder broeikasgassen uit dan we in 1990 deden. En in 2050 is de uitstoot volledig gereduceerd.

Duurzame bedrijfsvoering

PLUS brengt jaarlijks de CO₂-voetafdruk van de eigen bedrijfsvoering in kaart. In het verlengde van de fusie tussen PLUS en Coop, waarmee er een nieuwe coöperatie ontstond met ondernemers en een filialentak, bracht PLUS in 2023 de afbakening van de directe en indirecte CO₂-uitstoot van de organisatie in kaart. De voetafdruk van onze eigen bedrijfsvoering is opnieuw geanalyseerd en vastgelegd. Hierbij gaat het om verschillende onderdelen van onze eigen organisatie, zoals de winkels, de distributiecentra, het servicekantoor, transport en bezorging. De voetafdruk van de eigen bedrijfsvoering is nauwkeuriger in kaart gebracht en de data-kwaliteit is verbeterd. Het jaar 2021 is vastgelegd als basisjaar, het nul-jaar. Het is onze ambitie dat

de voetafdruk in 2030 met 50% is gereduceerd ten opzichte van 2021. Daarnaast is in CBL-verband afgesproken dat de bedrijfsvoering van de Nederlandse supermarkten dan CO₂-neutraal is. In 2021 was de CO₂-voetafdruk van onze eigen bedrijfsvoering 175.117 ton. In 2022 was dit 163.331 ton. De CO₂-voetafdruk van 2023 wordt in het eerste kwartaal van 2024 bekend. Meer hierover is te lezen in de bijlage op onze [website](#).

Samen met Climate Neutral Group hebben we in 2023 een klimaatplan met CO₂-reductiemaatregelen opgesteld. Hierbij zijn de volgende maatregelen aangewezen: geen F-gassen meer in koelingen, aardgasvrije winkels, afdekken schuine koelingen, efficiënter en duurzamer distributienetwerk, vergroenen van het energiecontract, minder kilometers binnen supply chain en de inzet van andere brandstoffen - waaronder elektrisch rijden, ook voor de e-commerce bezorgservice. Deze maatregelen worden allemaal toegepast en gefaseerd doorgevoerd. De komende jaren blijven we het reductieplan aanscherpen, de samenwerking tussen maatregelen en data zorgt daarbij voor steeds meer inzicht en een gerichtere aanpak. Daarbij werken we onder meer toe naar een specifieke aanpak voor winkels binnen onze filialentak (scope 1 en 2) en de winkels van onze ondernemers (scope 3).

Met het reductieplan is onze focus verschoven van compenseren naar reduceren. Onze investeringen voor het klimaat gaan nu in beginsel naar CO₂-reductie. Voor de uitstoot die na reductie nog resteert, blijft compensatie wel een optie om onze doelstellingen in 2030 te behalen.

Duurzame ketens

Naast de voetafdruk van de eigen bedrijfsvoering is PLUS in 2023 in samenwerking met Sustainalize-ERM gestart met het in kaart brengen van de indirecte uitstoot in de ketens van onze producten (onderdeel van onze scope 3 emissies). Een belangrijke stap, want de totale CO₂-voetafdruk van ons als supermarkt komt voor circa 5% voort uit de bedrijfsvoering en voor ca. 95% uit de ketens van producten. Omdat circa 80-90% van de producten van PLUS worden ingekocht via Superunie trekken we voor het berekenen van de uitstoot in ketens nauw op met onze

inkooporganisatie. In het [Superunie jaarverslag](#) rapporteren we in meer detail over dit proces. De CO₂-voetafdruk in de ketens van producten die via Superunie voor PLUS en Coop worden ingekocht is samen 2 miljoen ton. In november 2023 startten we een samenwerking met Sustainalize-ERM om ook het deel directe inkoop van PLUS in kaart te brengen. Dit zal naar verwachting nog voor een aanzienlijk toename van de CO₂-voetafdruk zorgen omdat het hier veelal gaat om versproducten, waaronder dierlijke producten.

We berekenen ook de impact van zogenaamde 'not for resale' producten, denk aan koelingen, winkelmeubilair, schoonmaakproducten en kantoorartikelen. Zodra de baseline van de uitstoot in de ketens van producten compleet is, gaan we in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs onze (sub) doelstellingen en reductieplan finaliseren.

"Klimaat is een van de belangrijke speerpunten in het beleid van PLUS. PLUS heeft in 2023 de CO₂-uitstoot van de organisatie in kaart gebracht. En bij de producten zijn er weer een aantal klimaatneutraal gecertificeerd. Na de koffie, thee, bananen en ananas, nu ook aubergines, aardappelen en steenfruit. Daarmee blijft PLUS koploper onder de supermarkten!"

- Mark Huis in 't Veld
Senior Carbon Advisor,
Climate Neutral Group

In de tussentijd zitten we niet stil. We zijn de beweging naar klimaatvriendelijker voedsel gestart. Hiervoor kiezen we voor meer plantaardige en minder dierlijke eiwitten in ons assortiment. We kiezen voor meer biologisch en voor waar het kan producten van dichtbij. Ook werken we met het topkeurmerk Climate Neutral Certified aan het reduceren en

compenseren van de uitstoot in de ketens van producten. Lees hier meer over op pagina 66 onder 'Ambitieuze versnelling eiwittransitie' en op pagina 37 in het hoofdstuk 'Herkomst van producten'.

Duurzaam ontvangen en verdelen

Onze distributiecentra vervullen een centrale schakel binnen de bedrijfsvoering. Dagelijks worden er miljoenen producten bij de distributiecentra ontvangen, verdeeld en naar de winkels vervoerd. We willen in onze distributiecentra zoveel mogelijk de CO₂-uitstoot terugdringen. In het eerste kwartaal van 2023 werd het nieuwe, gemechaniseerde distributiecentrum in Oss in gebruik genomen. Dit DC is dit jaar bekroond met een BREEAM-NL certificaat met de hoogste kwalificatie: Outstanding. Die hoge score is onder meer te danken aan het materiaalgebruik, warmte-terugwinning en de waterhuishouding, maar ook door de plaatsing van ruim 11.000 zonnepanelen op het dak. In termen van CO₂-reductie zorgt het zonnedak ervoor dat er naar verwachting zo'n 1.900 ton minder CO₂ uitgestoten wordt. Daar bleef de investering in duurzamer vastgoed niet bij. Naast dat dit vast onderdeel is bij de (om)bouw van winkels, bouwden we in 2023 verder aan een modern en duurzaam distributiecentrum voor versproducten in Deventer. Vanuit dit distributiecentrum kunnen we in het tweede kwartaal van 2024 onze winkels op duurzamere wijze voorzien van versproducten. Zo wekken de 14.500 zonnepanelen straks meer stroom op dan verbruikt gaat worden. In termen van CO₂-reductie zorgt het zonnedak ervoor dat er naar verwachting zo'n 3.300 ton minder CO₂ uitgestoten wordt. Het streven is om bij oplevering van het pand aan de BREEAM Excellent criteria te voldoen. De komende jaren blijft PLUS zich ontwikkelen en richten we ons op het zuiniger en slimmer omgaan met grondstoffen. De Nederlandse overheid heeft als doel dat Nederland in 2050 volledig circulair is. Daar past een bedrijfsvoering bij waar de milieu-impact minimaal is en hergebruik van materialen de standaard. We zetten hier de komende jaren een visie en aanpak voor op.

Groener op weg

Het transport van onze producten is op te delen in verschillende routes. Van leveranciers naar distributiecentra, van distributiecentra naar winkels en van winkels naar klanten. Op al deze routes willen we onze impact op het milieu verlagen.

In 2023 reed de PLUS elektrische vrachtwagen op de weg om onze winkels te beleveren. Onze online klanten kregen in 2023 steeds vaker hun boodschappen thuisbezorgd met elektrisch vervoer, zowel door middel van licht elektrische voertuigen (LEV) als elektrische busjes. De komende jaren wordt dit op steeds meer locaties toegepast. Daarnaast sorteren we in stedelijk gebied voor op de wetgeving over bezorgen in binnensteden met emissievrij vervoer. Vanaf 2025 voeren we in steeds meer binnensteden met een zero emissiezone, emissievrij transport door.

We vinden het ook belangrijk dat onze partners aandacht voor groen vervoer hebben. Voorbeeld hiervan is het initiatief van Campina om het gekoeld vervoer tussen de fabriek in Maasdam en het PLUS distributiecentrum in Barendrecht te verzorgen met een elektrische vrachtwagen.

Ambitieuze versnelling eiwittransitie

Een verschuiving naar een meer plantaardig eetpatroon verkleint onze impact op het klimaat. Een plantaardig eetpatroon betekent minder consumptie van dierlijke producten - zoals vlees, zuivel en eieren - en juist meer groente, fruit, peulvruchten en noten op het menu. Bij PLUS zien we dat veel van onze klanten deze eiwittransitie proberen te maken. Ze kiezen vaker voor enkele dagen zonder vlees, of voor kleinere porties vlees. Dat is vaak ingegeven vanwege het milieu en dierenwelzijn, maar ook betaalbaarheid en gezondheidswinst zijn een belangrijke motivatie om te kiezen voor plantaardig.

We nemen onze verantwoordelijkheid in de eiwittransitie en zijn ons bewust van onze rol in het verminderen van de consumptie van vlees, vis en zuivel. Voor 2030 streeft de overheid naar een eiwitverhouding van 50% plantaardig en 50% dierlijk binnen het assortiment. We voelen bij PLUS een duidelijke urgentie om sneller stappen te zetten. We hebben daarom in 2023 deze doestelling

ambitieuzer geformuleerd. En committeren ons aan een eiwitverhouding van 60% plantaardig en 40% dierlijk in 2030 binnen ons assortiment. Onder dierlijke producten verstaan we alle vlees, vis, zuivel en eieren, bewerkt en onbewerkt.

Om die versnelling te realiseren brachten we in 2023 de eiwitverhouding binnen ons assortiment in kaart via de [Eiweetmethode](#). Deze is ontwikkeld op initiatief van supermarkten in samenwerking met Green Protein Alliance, ProVeg, Natuur & Milieu en Questionmark. Green Protein Alliance hielp ons om onze huidige eiwitverhouding inzichtelijk te maken. Zodat we zien waar de kansen liggen om de eiwittransitie op het schap verder door te voeren. Alle huismerk- en A-merkproducten zijn ingedeeld in een groep; 1) dierlijk core, 2) plantaardig core, 3) plantaardig niet-core of 4) dierlijk plantaardig combi. Dit gebeurt op basis van de aanwezigheid van dierlijke eiwitten, plantaardige eiwitten of een combinatie ervan. Vervolgens is op basis van eiwitgehalte en verkoop de verhouding plantaardig-dierlijk vastgesteld. Eind 2023 ligt onze eiwitverhouding op 35,4% plantaardige eiwitten tegenover 64,6% dierlijke eiwitten, op basis van verkoop in kilogrammen. Zie voor de berekening van de eiwitverhouding van het assortiment van PLUS de [website](#).

In lijn met onze aanscherpte doelstellingen stimuleren we onze klanten daarom om meer en vaker plantaardige eiwitten te consumeren. Dat doen we bijvoorbeeld met de PLUS vleesvervangers, die onze strategie op Goed Eten reflecteren: de PLUS [Vegetarische kipstukjes](#) zijn uitgeroepen tot 'Beste uit de Test' en 'Beste Koop' door de Consumentenbond. En onze vegaburgers zijn volgens de Consumentenbond het goede voorbeeld omdat ze weinig zout en verzadigd vet bevatten. Zo zorgen we ervoor dat vleesvervangers bereikbaar zijn voor iedereen.

Ook door ons vegetarisch assortiment uit te breiden hebben onze klanten de mogelijkheid om bewuste en duurzamere keuzes te maken. Met Vega met Smaak van PLUS maken we dit makkelijker, lekker en betaalbaar. Vega met Smaak van PLUS is sinds oktober 2023 een nieuwe lijn vegetarische producten met acht verschillende

soorten broodbeleg zoals vega beleg naturel, paprika en bieslook. Allemaal gemaakt van alternatieven zoals soja, kikkererwten of veldbonen.

We zorgen voor een betere balans in ons promotiebeleid en folderaanbiedingen. Vanaf 2024 bieden we een kwart minder dierlijke aanbiedingen in onze folder dan we dit jaar deden. In plaats daarvan voegen we extra plantaardige opties toe aan onze promoties. Dit kunnen vlees- en zuivelvervangers zijn. Net als groente, fruit en peulvruchten. Op het schap dragen zogenoemde snap-ons (markering op elektronische schaplabels) bij aan het bevorderen van de voedselroutine richting plantaardig. De markeringen zijn donkergroen, met het woord vegan erop of lichtgroen met het woord vegetarisch erop; opvallend zodat klanten de plantaardige producten goed kunnen vinden.

Voedsel redden van verspilling

Het verminderen van voedselverspilling vraagt nog steeds onze aandacht. Volgens de Stichting Samen Tegen Voedselverspilling wordt in Nederland jaarlijks ongeveer 2 miljard kilogram voedsel weggegooid. Dat is zonde van de producten. En van de energie die nodig is om een product te maken en de impact daarvan op het klimaat. PLUS wil zo min mogelijk voedsel verspillen en zet in op het voorkomen daarvan door slim in te kopen. Alle PLUS winkels maken gebruik van elektronische schaplabels en werken met Relx, een Forecasting en Replenishment-systeem. Ook onze Coop winkels werken met een automatisch bestel- en herbevoorradingssysteem. Dit zorgt voor beter voorraadbeheer en betere besteladviezen. In het gehele logistieke proces wordt gelet op het stabiel houden van de temperatuur, dit komt de kwaliteit en houdbaarheid van producten ten goede. In onze winkels prijzen we producten af die tegen het einde van de houdbaarheid lopen, om verkoop te stimuleren. In lijn met het landelijke beeld zien we bij PLUS de hoogste verspilling in de versgroepen groente, fruit bij groente, fruit, aardappelen, zuivel en brood. In 2023 heeft PLUS in het bijzonder initiatieven ontplooid om de verspilling van brood te voorkomen.

Brood van gisteren

Brood is één van de meest verspilde producten. Daarom starten PLUS en Coop in het eerste kwartaal van 2023 met de verkoop van brood van gisteren. Brood van de versafdeling dat niet op de dag zelf verkocht wordt, kost een dag later 25 eurocent, 50 eurocent of 75 eurocent. Brood van gisteren is de volgende dag tot 11.00 uur te koop in alle PLUS winkels. De afgeprijsde broden zijn duidelijk herkenbaar door stickers en speciale borden op de afdeling. Sinds de start hebben we 1.192.524 broden gered van de afvalbak.

Eet jij elke boterham?

Naast de focus op het minder verspillen van voedsel in onze eigen bedrijfsvoering, helpen we consumenten thuis minder te verspillen. Dit doen we door tips te delen via onze online en offline communicatiemiddelen. Omdat er ook bij consumenten thuis veel brood wordt verspild namen we in 2023 tweemaal deel aan de actie 'Eet jij ook elke boterham?'. Op bijna 275.000 broden hebben we een sticker geplakt om consumenten te stimuleren broodverspilling tegen te gaan en alle sneetjes van een brood op te eten.

Too Good To Go

Sinds 2019 werken we samen met Too Good To Go, een app tegen voedselverspilling. Klanten kunnen bij ruim 260 van onze winkels een Verrassingspakket aanschaffen met producten die nog goed eetbaar zijn, maar waarvan de houdbaarheidsdatum bijna verstrijkt. Bij de start van de Verspillingsvrije Week in september 2023 behaalden we de mijlpaal dat er door onze klanten twee miljoen Verrassingspakketten zijn gered van verspilling.

“Er zijn al 265 PLUS supermarkten aangesloten bij Too Good To Go. In 2023 hebben zij 445.000 pakketten gered en daarmee 1.112.500 kilogram aan CO₂ vermeden. Ik zie dat alle deelnemende PLUS ondernemers enorm gemotiveerd zijn om voedselverspilling aan te pakken. De teams zetten zich iedere dag vol enthousiasme in om mooie pakketten samen te stellen. Dat zorgt ervoor dat een hoop eten wordt gered. Ik ben trots op de samenwerking met PLUS en kijk ernaar uit deze verder te intensiveren. Zo kunnen we op nog grotere schaal samen impact maken!”

- Falk Holtslag
Key account manager,
Too Good To Go

Sinds 2018 wordt de voedselverspilling inzichtelijk gemaakt. PLUS en een aantal andere supermarktketens rapporteren hun voedselverspilling en verstrekken de gegevens aan Wageningen Universiteit & Research (WUR). WUR voert vervolgens de data-analyse en opschaling voor de totale Nederlandse markt uit. Het doel is dat voedselverspilling in 2030 gehalveerd is ten opzichte van 2015.

De voedselverspilling bij PLUS was in 2018 1,65%. In 2022 was dit gedaald tot 1,09%. De Stichting Samen Tegen Voedselverspilling rapporteerde over 2022 een gemiddelde van 1,38% in de gehele supermarktbranche als het gaat om voedselverspilling. PLUS laat met 1,09% dus een goede prestatie zien ten opzichte van de markt. Sinds het begin van de meting in 2018 hebben we een daling van 34% gerealiseerd. Dat toont aan dat we goed op weg zijn, maar dat er nog volop stappen nodig zijn om het doel van 2030 te halen.

Verpakkingen zijn nodig om onze producten te beschermen, zodat de voedselveiligheid en de kwaliteit ervan behouden blijft. Tegelijkertijd zorgen verpakkingen voor afval. Daarom kijken we bij PLUS of producten zonder verpakking verkocht kunnen worden. Kan dat niet dan kijken we of verpakkingen kleiner, lichter of dunner kunnen en of een verpakking zonder of met minder plastic mogelijk is. Met ons aangescherpte verpakkingsbeleid zetten we in op minder, hernieuwbaar en recyclebaar verpakken. In 2025 willen we 20% minder verpakkingen ten opzichte van 2020, moet 95% recyclebaar zijn, en willen we dat plastic verpakkingen voor de helft uit recyclaat bestaat. We focussen op vier aspecten: minder, fossielvrij, circulair, en eerlijk en volledig. Het aangescherpte beleid stelden we op vanwege wetswijzigingen en technologische ontwikkelingen en met hulp van het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken. De doelstellingen zijn in lijn met de CBL-branchefspraken en de door PLUS ondertekende doelstellingen Plastic Pact.

Minder verpakken

Alle producten in de winkel bekijken we op mogelijkheden voor verpakkingsreductie. Daar waar het minder kan, doen we dat. Zo hebben we in de afgelopen jaren alle dubbele deksels op bakjes vervangen door een lichtgewicht topseal op producten als noten, snoep-tomaatjes, druiven en zacht fruit, tapas en filet americain. Bij de salades voor op brood is de stap gemaakt van een dubbele naar een enkele deksel. In 2023 werd een andere verbetering zichtbaar in onze winkels. Sinds afgelopen jaar worden avocado’s en mango’s niet langer verpakt op een kartonnen schaal, maar per stuk met een klein stickertje los verkocht. De besparing van 700.000 verpakkingen per jaar is goed voor een reductie van 11.000 kilogram karton. En na een gesprek met onze leverancier van maaltijdsalades, bleek dat de plastic schaal hiervan best wat dunner en kleiner kan. Onze salades worden nu verpakt in de dunste en lichtste schaal in de markt. Per schaal is 15% minder plastic nodig; op jaarbasis levert dat 8.200 kilogram plasticbesparing op. Zo bespreken we bij PLUS alle verpakkingen met onze leveranciers en zoeken we met elkaar naar de meest optimale verpakking.

In 2024 blijft dit gesprek actief opzoeken om nieuwe stappen op het gebied van duurzamere verpakkingen te zetten.

Herbruikbare AGF-zakjes

Een andere zichtbare verandering op de AGF-afdeling: de eenmalige zakjes voor groenten en fruit zijn eind 2023 uit al onze supermarkten verdwenen. Daarmee besparen we 30 miljoen plastic zakjes op jaarbasis. Klanten kunnen voortaan herbruikbare AGF-zakjes gebruiken. Ter introductie van de verandering boden we vier weken lang in onze supermarkten het herbruikbare zakje gratis aan. En ondertekenden de [intentieverklaring](#), een initiatief van Plastic Pact NL om te stoppen met plastic wegwerpzakjes voor groente en fruit. Een initiatief met Plastic Pact NL.

Papieren broodclip en minder blister

Afgelopen jaar is de plastic sluitclip van PLUS Korenlanders gesneden brood vervangen voor een kartonnen broodclip. Per jaar scheelt dit ruim 7 miljoen plastic clips, dat is 2.600 kilogram minder plastic. PLUS verpakt sinds enkele jaren alle vlaaien en taarten in een kartonnen doos in

plaats van in plastic blisters. Ook steeds meer koeken, zoete en hartige snacks verpakken we anders: in een plastic bloksak in plaats van in een grote harde plastic blister. Nog steeds plastic, maar wel veel minder.

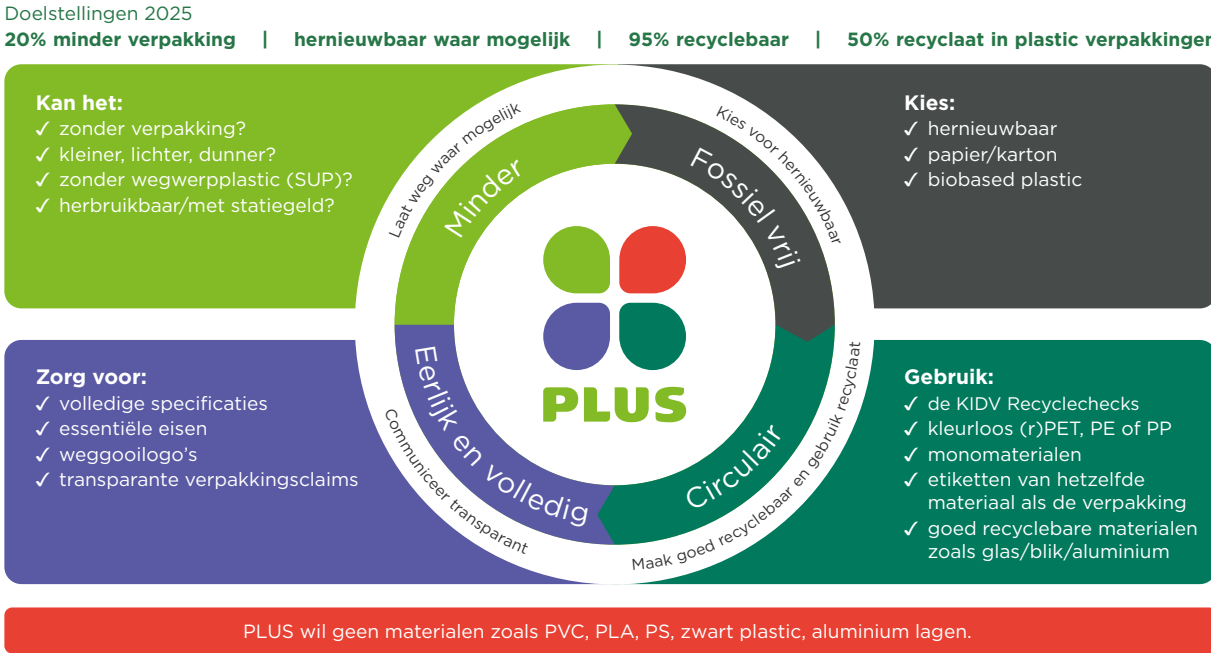
Papieren onderleggers

Op de afdeling vleeswaren realiseerden we een forse plasticreductie dankzij het gebruik van papieren onderleggers voor ruim zestig vleeswarenproducten en vegetarische vleeswaren ‘Puur van Smaak’. Er is 60% minder plastic per verpakking nodig, dit levert jaarlijks een besparing van 225.000 kilogram plastic op.

Geen zwart plastic in de winkel

Zwart plastic is lastig te sorteren en te recyclen. Daarom heeft PLUS er al in 2018 voor gekozen om dit geheel uit de winkels te bannen. Zwarte plastic schalen zijn niet meer te bestellen door de winkels. Voortaan is er alleen maar transparant plastic te vinden. Overigens geldt dat ook voor het vlees-, vis- en vegetarisch schap. Voor alle toilet- en keukenpapier is het recycled content in de verpakking verhoogd van 30% naar 60%.

PLUS verpakkingsbeleid

Eerlijke en volledige informatie

PLUS zet op al haar verpakkingen van huismerk-producten een weggooilogo, zodat de consument weet bij welke afvalstroom de verpakking weggegooid moet worden. Dat zorgt voor zuiverdere stromen in het afval en maakt de recycling ook eenvoudiger. Naast aandacht voor het ontwikkelen van duurzamere huismerkverpakkingen hebben we in 2024 meer aandacht voor de opbouw van verpakkingsdossiers en de beoordeling op basis van essentiële eisen en (toekomstige) wetgeving.

Statiegeld

Statiegeld is een goed middel om zwerfafval terug te dringen. Vanaf het eerste kwartaal van 2023 voeren we daarom ook statiegeld op de flesjes voor de juicer-apparaten van PLUS, waarmee onze klanten in de winkel vers sinaasappelsap kunnen persen. We waren daarmee de eerste supermarkt in Nederland die statiegeld toevoegde op alle verpakkingen waarop dit van toepassing kan zijn. Met de invoering van het statiegeld besparen we ruim 60.000 kilogram plastic en meer dan 2 miljoen flesjes op jaarbasis. Sinds 1 april 2023 zit er bovendien ook landelijk statiegeld op alle blikjes drinken tot 3 liter. Net als bij kleine statiegeld flesjes gaat het om 15 eurocent statiegeld per blikje. Bij PLUS Duin in Almere, werd in het bijzijn van Statiegeld Nederland en het Afvalfonds Verpakkingen, het eerste blikje met statiegeld ingeleverd. Dit moment was de officiële start van het statiegeldsysteem voor blikjes.

SUP-heffing op kassabon

De Single Use Plastics-richtlijn (SUP) is een wet met als doel afval van wegwerpplastic in het milieu te verminderen. Sinds 1 juli 2023 geldt deze nieuwe wet voor alle producten die consumenten rechtevreeks uit de plastic verpakking kunnen eten of drinken, zoals een beker zuivel of een plastic bakje met fruit. PLUS heeft zo'n 400 artikelen in het assortiment die vallen binnen deze wet. Voor al die artikelen brengen we één eurocent in rekening. Dit staat apart aangegeven op op de kassabon. De inkomsten van deze SUP-heffing gebruiken we bijvoorbeeld om om verpakkingen verder te verduurzamen. Daarvoor hebben we op het servicekantoor diverse trajecten ingezet. Een andere maatregel die voortkomt uit SUP is het stoppen met plastic wegwerpzakjes op de AGF-afdeling.

Lokale betrokkenheid

PLUS ondernemers en supermarktmanagers leveren een bijdrage aan een gezonde buurt door de inzet van lokale initiatieven. Zij maken samen met hun teams lokaal het verschil.

PLUS zorgt voor goed eten, voor de buurt en voor elkaar.

380 PLUS cadeaubonnen gedoneerd aan Quiet Nederland.

PLUS is partner van **Nationale Coalitie Eén tegen Eenzaamheid**.

260 PLUS winkels hebben een **MVO-winkelpaspoort**.

25 PLUS en Coop winkels introduceren de **textielbak** door samen te werken met Second Life Textile.

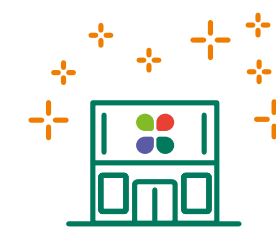
PLUS is deelnemer van de **Landelijke Opschoondag** en World Cleanup Day.

PLUS Foodpartner Retail van FC Utrecht. Samen voor een gezonder Utrecht.

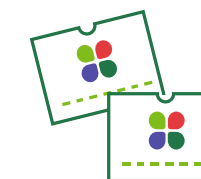
PLUS werkt intensief samen met Voedselbanken Nederland.

Opening **400ste PLUS winkel** in Schoonebeek.

Al 15 jaar biedt PLUS **streekproducten** via het GIJS assortiment aan.

Ruim 250 PLUS cadeaubonnen gedoneerd aan de voedselbank in Rotterdam.

Ruim 1,2 miljoen vaste planten 'Tuingroeiers' uitgedeeld om Nederland te vergroenen.

103 PLUS en 17 Coop winkels hebben het Super Supermarkt Keurmerk.

Bij 97% van de PLUS winkels is een **AED-apparaat aanwezig**.

PLUS Verhoeven winnaar beste PLUS supermarkt van Nederland 2023.

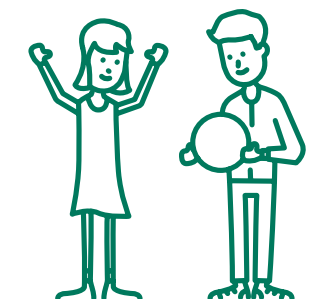

PLUS doneerde €32.074 aan Stichting Thuisgekookt.

Intensieve samenwerking met Stichting Thuisgekookt.

Buren koken voor bureu en zorgen voor sociaal contact.

99% van de winkels sponsort een lokale sportclub.

Wij zorgen voor Goed Eten, voor de buurt en elkaar. Onze zelfstandig ondernemers en supermarktmanagers hebben hierin een sleutelrol. Met hun persoonlijke service, kennis van het marktgebied en lokale betrokkenheid zijn zij elke dag verbonden met de buurt. En maken lokaal het verschil.

Nederland kleurt steeds groener

De fusie tussen Coop en PLUS zorgt ervoor dat we op steeds meer plekken in Nederland lokaal actief zijn. In maart opende de honderdste Coop als PLUS; de winkel van ondernemersechtpaar Edwin en Angela Versluis uit het Gelderse Eefde kleurde van oranje groen. In oktober volgde alweer een nieuwe mijlpaal: met de ombouw en heropening van de winkel van ondernemer Johan Jongman in Schoonebeek telde PLUS 400 supermarkten. Om deze mijlpaal te vieren organiseerden we in het hele land speciale acties in het najaar. Klanten konden bij elke 10 euro aan boodschappen sparen voor shoptegoed bij 20 populaire (online) winkels. Op deze manier biedt PLUS klanten extra voordeel in de aanloop naar de dure decembermaand.

MVO-winkelpaspoort

Met het MVO-winkelpaspoort maken we elke twee jaar inzichtelijk op welke manier een PLUS winkel actief en betrokken is in en met de buurt. We kijken hoe maatschappelijk verantwoord ondernemen een rol speelt. En wat er gedaan wordt binnen onderwerpen als gezondheid, voedselverspilling, duurzame energie en klantvoorzieningen. Zo sponseren veel ondernemers lokale sportclubs om beweging en gezondheid bij de lokale gemeenschap te ondersteunen. Het is onze ambitie dat elke PLUS winkel een MVO-winkelpaspoort heeft. In 2022 namen 260 winkels deel en was de gemiddelde score 3,4 op een schaal van 5. Voor 2024 hebben we als ambitie dat alle PLUS winkels deelnemen aan het MVO-winkelpaspoort en een score van minimaal 30 punten halen van de in totaal 40 punten.

Beste PLUS van Nederland 2023

Het MVO-winkelpaspoort is ook onderdeel van de verkiezing voor de PLUS Award. In deze tweejaarlijkse interne competitie selecteren we de beste PLUS winkel. Die eer ging in het voorjaar van 2023

naar PLUS Elroy Verhoeven in Rotterdam. Samen met negen andere winkels waren zij genomineerd voor de titel 'Beste PLUS van Nederland 2023'. De Rotterdamse PLUS scoorde veel punten dankzij de betrokkenheid van medewerkers en goede lokale acties. PLUS Stam in Ruurlo en PLUS Mangnus in Kapellebrug maakten de top drie compleet.

Stichting Thuisgekookt

We intensiveren in 2023 onze samenwerking met Stichting Thuisgekookt. We bundelen onze krachten om goed eten toegankelijk te maken voor de hele buurt. Gezamenlijk hebben we als doel om ervoor te zorgen dat iedereen in de buurt kan genieten van een verse, warme maaltijd én sociaal contact. Door leeftijd, gezondheid of de financiële situatie is dat soms lastig. Stichting Thuisgekookt brengt mensen die niet voor zichzelf kunnen koken in contact met een buurtgenoot, die met liefde een extra portie voor hen bereidt. Onze supermarkten staan letterlijk midden in de buurt, en zijn daarom een ideale plek om buurtgenoten aan elkaar te koppelen en verbinding te creëren.

“Wij zijn heel blij met PLUS als partner. Inmiddels krijgen 12.000 Nederlanders wekelijks een maaltijd van iemand uit de buurt, maar we weten dat er nog duizenden mensen behoefte hebben aan een maaltijd. Door de landelijke bekendheid van PLUS kunnen wij een grote, waardevolle stap zetten in de richting van ons doel: gezonde voeding en diepgaand sociaal contact toegankelijk maken voor mensen die dit binnen hun eigen netwerk zelf niet kunnen organiseren.”

- **Stéphanie van Gerven**
directeur
Stichting Thuisgekookt

De samenwerking kreeg in 2023 vorm via een campagne, buurtproeverijen in twaalf PLUS winkels in de focusgemeenten van Stichting Thuisgekookt. En via een statiegeldactie doneerden klanten 12.074 euro. Met de donatie kan de stichting matches mogelijk maken tussen buurtgenoten. Als iemand een maaltijd niet kan betalen doet Stichting Thuisgekookt dat. Ook in de kerstcampagne van PLUS was er aandacht voor de samenwerking. Bovendien organiseerden we samen met partner FC Utrecht een kerstdiner voor de doelgroep van Stichting Thuisgekookt. In 2024 willen we de unieke samenwerking voortzetten.

Partner Een tegen eenzaamheid

In het verlengde van de samenwerking met Stichting Thuisgekookt is PLUS partner geworden van de Nationale Coalitie tegen Eenzaamheid. Met dit actieprogramma van het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport slaan bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheidsinstellingen de handen ineen om eenzaamheid te verminderen. Bijna de helft van de Nederlanders voelt zich eenzaam. 1 op de 7 voelt zich zelfs erg eenzaam. Onderzoek wijst uit dat eenzaamheid leidt tot gezondheidsrisico's en minder meedoen in de samenleving. Zeker als dat gevoel sterk is en langdurig aanhoudt.

Partnership FC Utrecht

Het afgelopen jaar zijn we met FC Utrecht een samenwerking aangegaan. PLUS is tot 2025 Foodpartner Retail van de voetbalclub. De focus ligt daarbij op de thema's voeding, gezondheid, fit en innovatie. Als onderdeel van de samenwerking gaan FC Utrecht en PLUS inwoners van de regio Utrecht via campagnes inspireren tot een gezondere leefstijl. In het najaar organiseerden we in het kader van de spaarcampagne Football Favourites een ruilmiddag bij partner FC Utrecht. Klanten spaarden voetbalplaatjes van Nederlandse voetbalsterren van nu en vroeger.

Voedselbanken

PLUS en Coop werken al jaren samen met Voedselbanken Nederland. Veel winkels en distributiecentra doneren producten die van goede kwaliteit zijn maar in de winkel niet meer verkocht worden. Ook geven we producten, zoals restanten van seizoensartikelen of met een lange houdbaarheid, aan de voedselbanken. PLUS winkels doneerden in 2023 103.000 euro aan de lokale voedselbanken. Klanten van PLUS doneerden in 2023 via verschillende acties, zoals door het inleveren van statiegeldflessen, 19.307 euro aan Voedselbanken Nederland. Met dit bedrag helpen de klanten van PLUS veel gezinnen die dit hard nodig hebben. In december 2023 doneerden we voor de feestdagen 251 cadeau-bonnen ter waarde van 10 euro de voedselbank in Rotterdam, voor mensen die in aanmerking komen voor hulp van de voedselbank.

Textielbak Second Life Textile

Steeds meer van onze winkels bieden klanten de mogelijkheid om bij een inzamelingspunt oud textiel in te leveren. Eind 2023 hebben bijna 90 PLUS en Coop winkels een samenwerking met Second Life Textile. Via de textielbak leveren klanten in de winkel eenvoudig schoenen en oud textiel in. Door het inzamelen wordt goed materiaal hergebruikt.

Landelijke campagnes, lokaal betrokken

PLUS winkels geven vaak zelf invulling aan landelijke (marketing)campagnes. In het voorjaar werd de Tuingroei-actie gehouden. Tijdens de spaar-actie deelden we ruim 1,2 miljoen vaste planten uit om Nederland te vergroenen. PLUS Hooijschuur schonk tuinbloeiers aan wijkvereniging De Fruitjes uit Leiden om van de planten te genieten.

In 2023 deden PLUS winkels opnieuw mee aan de Landelijke Opschoondag in maart en aan de World Cleanup Day in september. De PLUS winkels zijn het hele jaar door actieve 'Supporter van Schoon' met afvalbakken rondom de winkels en zetten zich in tegen zwerfafval rond de winkels.

Ook konden klanten in 2023 sparen voor het gratis PLUS boodschappenpakket. In totaal gaven we 600.000 pakketten weg. 760 boodschappenpakketten doneerden we na afloop aan Voedselbank Nederland. Ook veel PLUS winkels doneerden boodschappenpakketten aan lokale goede doelen. PLUS Guido van Dijk doneerde samen met klanten 250 [boodschappenpakketten](#).

Vanwege de aardbevingen in Turkije en Syrië konden klanten hun statiegeld doneren aan Giro555 ter bevordering van medische zorg, voedsel, water en onderdak. Bij Coop werd daarnaast in de eerste drie kwartalen 145.000 euro ingezameld voor 266 lokale doelen. Klanten doneerden hun statiegeld in de winkel, en Coop verdubbelde dat bedrag.

Erkenning voor lokale betrokkenheid

Voor onze lokale bijdragen ontving PLUS in 2023 op verschillende manieren erkenning. Bijzonder is de Koninklijke onderscheiding voor ondernemers Christ-Jan van Bedaf van Coop Achtmaal en Marcel Heijmans van Coop Oudewater een koninklijke onderscheiding voor hun maatschappelijke betrokkenheid.

Zelfstandige supermarktondernemers die lokaal en maatschappelijk verantwoord ondernemen, komen in aanmerking voor het Super Supermarkt Keurmerk van het Vakcentrum. Het SKK streeft ernaar duurzaam ondernemerschap in de supermarktenbranche te bevorderen. In 2023 hebben 15 PLUS winkels het SSK keurmerk gekregen, waarmee het totaal aantal winkels met dit keurmerk op 103 komt. In 2023 hebben 17 Coop winkels het SSK keurmerk.

Lokale producten staan centraal

Goed eten komt wat ons betreft zoveel mogelijk van dichtbij, uit de buurt. Naast het vaste PLUS assortiment zijn er in onze winkels daarom ook streekproducten verkrijgbaar. Uit het MVO-winkel-paspoort komt naar voren dat 97% van de winkels extra assortiment aanbiedt van lokale leveranciers. Onze ondernemers en supermarktmanagers kopen deze producten zelf in bij boeren en telers uit de buurt. Onder andere verse producten en producten uit het seizoen worden veel lokaal aangeboden.

Streekproducten van GIJS

Met GIJS biedt PLUS al sinds de oprichting van het merk streekproducten van Nederlandse makers. GIJS streekproducten werd 15 jaar geleden bedacht door Streekselecties. Het initiatief bundelt ruim 80 bakkers, slagers, telers en boeren en maakt hun producten toegankelijk voor een breed publiek. In 2023 behaalde GIJS een consumentenomzet van 12.122.023 euro in onze PLUS winkels. De meest verkochte producten waren kaas, waaronder GIJS buffelmozzarella, vleeswaren en vis. Ook de eieren zijn bijzonder. Ze komen van zorgboerderij De Haam uit Veulen waar de kippen de hele dag naar buiten kunnen. Het kippenverblijf is afgestemd op het natuurlijke gedrag van de dieren, er is overdekte uitloop en de kippen krijgen lokaal sojavrij voer. Het zijn niet voor niets de eerste vrije uitloop eieren die de maximale 3 sterren Beter Leven waardering van de Dierenbescherming hebben gekregen.

PLUS ondernemers stoppen met verspreiden van papieren folder

Afgelopen jaar zijn een aantal PLUS ondernemers zoals Stephan van Engelen in Waalwijk, André en Joyce van Reijen in Veldhoven en vier winkels in Dordrecht op eigen initiatief gestopt met het verspreiden van de papieren weekfolder.

De ondernemers verspreiden de folder nog wel digitaal en lichten aanbieding extra uit op de eigen sociale media kanalen of via een lokale buurtapp of lokale website. De actuele weekfolder is nog altijd te bekijken op plus.nl. Dit initiatief zorgt voor een flinke papierreductie. PLUS is benieuwd naar de ervaringen van de ondernemers en volgt dit met interesse.

Sinds 2023 gebruiken we een duurzamere uitvoering van de naambadge die medewerkers in de winkel dragen. De badges worden gemaakt door medewerkers van een sociale werkplaats. De naam van de medewerker wordt aangebracht met een lettertang. Dit kan later veranderd worden. Op deze manier leveren we een bijdrage aan het verminderen van afval en het hergebruik van grondstoffen.

Goed werkgeverschap

Bij PLUS investeren we in de ontwikkeling van medewerkers. En stimuleren we vitaliteit. Want alleen met de inzet en betrokkenheid van medewerkers groeien we verder. Centraal staan onze kernwaarden: Betrokkenheid, Vooruit, Open en Samen.

Kernwaarden

Betrokken, Vooruit
Open en Samen.

Kaderopleidingen:
PLUS medewerkers volgden de PLUS (midden)kader opleiding.

**Collectieve zorg-
verzekering** voor PLUS
medewerkers en hun gezin.

**Het PLUS festival werd
30 keer georganiseerd**
voor het onboarden van
Coop medewerkers naar
PLUS. In 2023 bezochten
1200 Coop medewerkers
het PLUS festival.

Nieuw verzuimreglement
voor medewerkers en
handleiding voor Arbo-
en verzuimvraagstukken
voor leidinggevenden.

17 nieuwe geslaagden
voor de Aspirant
Ondernemers opleiding.

In 88% van de PLUS
winkels werkt minimaal
1 medewerker met
een afstand tot de
arbeidsmarkt.

PLUS en Coop samen
in een geïntegreerd
servicekantoor.

Interactieve MVO-
colleges georganiseerd
voor maatschappelijk
betrokken medewerkers.

Investeren in medewerkers
met **(online) trainingen
en opleidingen.**

Man-/vrouw-
verhouding in de
directie: **50%-50%.**

**Circa 40.000
PLUS medewerkers.**

**PLUS Power: officiële trainingen,
opleidingen, workshops en
lunchsessies voor alle medewerkers.**

PLUS investeert in de ontwikkeling van medewerkers en biedt een uitdagende en gezonde werkomgeving. De inzet, vitaliteit en het enthousiasme van alle medewerkers maken onze organisatie. 2023 was het tweede jaar van de integratie tussen PLUS en Coop. Tienduizenden collega's van PLUS en Coop werken aan de nieuwe gecombineerde organisatie en maken elke dag samen het verschil.

Hier groeit iets moois

De integratie tussen PLUS en Coop gaat gepaard met de ombouw van tientallen winkels, maar betekent ook de overstap naar een geïntegreerd servicekantoor. In het laatste kwartaal van dit jaar werd dat letterlijk zichtbaar: het kantoor in Velp sloot definitief de deuren. Het kantoorgebouw in Utrecht is gemoderniseerd en biedt op zes verdiepingen ruimte om flexibel te werken. Het vernieuwde servicekantoor ademt PLUS, brengt de sfeer van de winkelvloer naar de kantoor-omgeving en sluit aan bij de organisatiecultuur van de nieuwe coöperatie. Er zijn verschillende werkplekken ingericht die passen bij de manier waarop medewerkers hun dag inrichten. In social hubs is ruimte om te werken en bij te praten, speciale belcellen zorgen voor een ongestoorde omgeving en afsluitbare werkkamers zijn er voor overleg in alle rust.

Ook aan de achterkant zijn veel zaken geharmoniseerd en groeit er iets moois. Zo is het arbeidsvoorwaardenbeleid voor de collega's van het servicekantoor vernieuwd, de drie bestaande varianten zijn teruggebracht naar één. Implementatie daarvan zal in 2024 plaatsvinden. Ook de medewerkers van alle filialen vallen nu allemaal onder dezelfde arbeidsvoorwaarden, zijn geregistreerd in hetzelfde personeels-informatiesysteem en zijn in dienst bij dezelfde BV. Een vervolgstap is harmonisatie voor de collega's van de distributiecentra.

Samen PLUSSEN

In een wereld en organisatie die volop in beweging is, vormen onze waarden een belangrijk fundament. 'Samen' vormt de kern van wie we als coöperatie zijn. Samen streven we naar gedeelde doelen en delen we successen. Met openheid, vooruitgang, betrokkenheid en samenwerking als onze leidende principes, zetten we ons in voor een toekomst waarin we gezamenlijk groeien en bloeien.

PLUS Festival

Om collega's van de winkels van Coop die worden omgebouwd naar PLUS goed voor te bereiden, is er het PLUS Festival. Een teambuildingsevent waarbij medewerkers meer leren over de formule en de waarden van PLUS. Ze volgen verschillende workshops, ontdekken typische PLUS producten en praten met elkaar over klantgerichtheid. Een dag die naast kennis van de formule zorgt voor verbondenheid en trots. In 2023 bezochten 1200 Coop medewerkers het PLUS Festival. Dit wordt in 2024 voortgezet.

Een goede opleiding

Met trainingen, bedrijfsopleidingen en onboarding-programma's zorgen we bij PLUS voor continue ontwikkel- en doorgroeimogelijkheden. We bieden medewerkers meer dan 60 online trainingen en diverse mbo- en hbo-bedrijfsopleidingen aan. Duurzaamheid is in alle trainingen een belangrijke module, zoals bij de Kaderopleidingen. De deelnemers kiezen zelf een case binnen het thema duurzaamheid dat actueel is binnen onze organisatie, die ze tijdens de opleiding uitwerken en presenteren. Zo leren we samen en groeien we samen.

Opleidingen

Middenkaderopleiding

In 2023 hebben 21 studenten hun diploma ontvangen.

Kaderopleiding

In 2023 hebben 16 studenten hun diploma ontvangen.

HBO Ad opleiding

In 2023 hebben 14 studenten hun diploma ontvangen.

HBO Bachelor opleiding

In 2023 startte 4 medewerkers het 2e jaar van de opleiding.

Persoonlijk leiderschap

In 2023 startte 71 collega's de opleiding dat in 2024 een vervolg krijgt.

Leiden met LEF

In 2023 hebben 8 collega's de opleiding met succes afgerond.

Leiderschap voor bedrijfsleiders

In 2023 startte 5 collega's startte de opleiding dat in 2024 een vervolg krijgt.

Talentpool supermarktmanagers

In 2023 volgden 23 collega's leergang 1 en 2.

Persoonlijk leiderschap programma

In 2023 volgden 55 senior managers dit programma.

Aspirant Ondernemers opleiding

In 2023 zijn 17 aspirant ondernemers geslaagd.

PLUS Power

Naast officiële trainingen en opleidingen organiseert PLUS het hele jaar door workshops en bijvoorbeeld lunchsessies. Dat is PLUS Power! Hiermee zetten we kracht achter de ontwikkeling van medewerkers. We stimuleren talent met inspirerende colleges, bijvoorbeeld over duurzaamheid, formule-ontwikkeling en digitalisering. Maar denk ook aan teamontwikkeling en aandacht voor een goede werk-privébalans en gezondheid.

Maatschappelijk betrokken medewerkers

Bij PLUS willen we dat onze medewerkers de kans krijgen om maatschappelijk betrokken te zijn. Er werden in 2023 daarom opnieuw interactieve MVO-colleges met gastsprekers georganiseerd. Deze drukbezochte momenten zorgen voor een brede verdieping op de duurzaamheidsstrategie en belangrijke onderwerpen zoals klimaat. Ook stimuleren we medewerkers om zich in te zetten voor maatschappelijke initiatieven, zoals de fiets pakken op Fiets naar je Werk Dag. Of met deelname aan de Nationale Opschoondag van Nederland Schoon door zwerfafval in de buurt op te ruimen. Binnen onze organisatie doen we samen mee aan landelijke campagneweek zoals de Fairtrade Week en de Week zonder Vlees & Zuivel.

Duurzame inzetbaarheid

Vanuit goed werkgeverschap investeert PLUS in viale en duurzaam inzetbare medewerkers. Zodat medewerkers nu en in de toekomst toegevoegde waarde in het werk kunnen ervaren en met tegenslagen om kunnen gaan. Dit doen we door continu met elkaar in gesprek te zijn, te signaleren wanneer het niet zo lekker gaat en proactief te handelen wanneer we de energie, motivatie en veerkracht kunnen verbeteren of herstellen.

De pijlers van duurzame inzetbaarheid voor PLUS

- 1) We bevorderen vitaliteit van onze medewerkers
- 2) We zorgen voor een veilige en plezierige werkomgeving
- 3) We zorgen dat verzuimbegeleiding en -preventie op orde is

Vitaliteit bevorderen

Vitaliteit is levenskracht. Als je je vitaal voelt, ben je lichamelijk en geestelijk in balans. Vitaliteit is voor iedere medewerker anders en wordt beïnvloed door leeftijd, levensfase en ingrijpende gebeurtenissen. Elke medewerker geeft op een eigen manier invulling aan zijn of haar vitaliteit. PLUS helpt hierbij door bewustwording en eigenaarschap van medewerkers te vergroten.

Het afgelopen jaar zijn er verschillende interventies gerealiseerd:

- De workshop 'Kalmte in de storm' waarin medewerkers handvatten kregen om in drukke tijden toch goed voor zichzelf te zorgen.
- Lunchwandelingen met een kant-en-klaar lunchpakketje en wandelroute.
- Fruit dat in steeds meer winkels gratis beschikbaar is voor medewerkers.
- Een online sessie over het belang van slaap, bewegen en voeding.
- De interventie 'Prikkl' was erop gericht om samen met een geldcoach weer grip op geldzaken te krijgen. In een tijd dat het levensonderhoud op veel fronten duurder is geworden, is grip op geld voor een toenemende groep geen vanzelfsprekendheid.

Voor medewerkers van het servicekantoor is het mogelijk om via PLUS en samen met collega's te sporten; bootcamp en hardlopen bijvoorbeeld. In 2024 gaat er een programma 'Versterk jouw werk-privébalans' van start en zal er een 'Stop met roken'-programma aangeboden worden.

Veilige werkomgeving

Veiligheid en plezier op de werkvloer hebben onze aandacht. Net als sociale veiligheid (psychosociale arbeidsbelasting) en leiderschap. Enerzijds met als doel aan de Arbowet te voldoen en anderzijds om de werktevredenheid van onze medewerkers te verhogen. Een goede werksfeer en een veilig klimaat creëer je met elkaar. Samen moeten we alles in het werk stellen om pesten, discriminatie, racisme, grensoverschrijdend gedrag en agressie en geweld buiten de deur te houden. Om dit bespreekbaar te maken kunnen medewerkers desgewenst terecht bij interne én externe vertrouwenspersonen. In 2023 benoemden we 2 nieuwe externe vertrouwenspersonen, bij wie 29 meldingen werden gedaan.

Verzuimbegeleiding en -preventie

PLUS staat voor een goede aanpak van verzuimpreventie en -begeleiding. We geloven dat werk bijdraagt aan herstel en grip geeft op leven. Snel en effectief ingrijpen en kijken naar mogelijkheden zijn daarom uitgangspunt bij onze verzuimondersteuning.

In 2023 realiseerden we een nieuw verzuimreglement voor medewerkers en een handleiding op het gebied van arbo- en verzuimvraagstukken voor leidinggevenden. Daarnaast hebben we een tendertraject arbodienstverlening uitgevoerd. Per mei 2024 starten we de samenwerking met De Arbodienst.

Collectieve zorgverzekering Menzis

Per 1 januari 2024 heeft PLUS een collectieve zorgverzekering bij Menzis. Hierdoor kunnen medewerkers en hun gezin profiteren van kortingen op de aanvullende verzekeringen. Medewerkers ontvangen 15% korting op de aanvullende verzekeringen en 12% korting op tandartsverzekeringen.

Eigenrisicodragers Ziektewet en WGA

Vanaf 1 januari 2023 is PLUS eigenrisicodragers voor de Ziektewet en de Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA). Voorheen voerde het UWV dit voor ons uit, nu doen we dat via een commerciële verzekeraar om de kwaliteit van de begeleiding van betreffende medewerkers beter te borgen en kosten te besparen. Er gingen afgelopen jaar 34 medewerkers ziek uit dienst. Het proces van (re-integratie)begeleiding met deze voormalige medewerkers is goed verlopen.

"Veel is geregeld bij wet.

Is een omgeving waarin medewerkers gelijk worden behandeld, vertrouwen hebben in hun leiders, trots zijn op hun werk en plezier hebben met hun collega's niet belangrijker?

Samen met de directie van PLUS heeft de ondernemingsraad gewerkt aan deze omgeving. Door de fusie van PLUS en Coop is er het afgelopen jaar stevig gewerkt aan het project harmonisatie van arbeidsvoorwaarden en staan we vlak voor de implementatiefase. Een project waar een stevig beroep is gedaan op goed werkgeverschap en waar goed werkgeverschap is getoond. De eerste stappen zijn gezet. We gaan vol vertrouwen met elkaar de volgende stappen zetten."

PLUS

- **Cor Kerkwijk**
Clustermanager
PLUS Retail

Doelstellingen voor PLUS in 2024

- Een hogere omzetgroei van **huiskamer-producten** met een topkeurmerk dan de omzetgroei van de formule-omzet.
- Nog steeds het **grootste Fairtrade assortiment** van alle Nederlandse supermarkten.
- De hoogste **Fairtrade premieafdracht** van alle Nederlandse supermarkten. Groei van 2% premieafdracht ten opzichte van 2022.
- Continu aandacht voor de **due diligence aanpak** 'Vooruit in Ketenverantwoordelijkheid' waaronder het uitvoeren van drie Human Rights Impact Assessment (HRIA) in Superunie verband (basmatirijst, cashewnoten en een nader te bepalen product) en leefbaar loon commitment op bananen.
- De eiwittransitie en consumptie van plantaardige eiwitten stimuleren **op weg naar 40% plantaardig** door middel van groei van plantaardig binnen alle relevante categorieën en het toevoegen van nieuwe producten. Daarnaast de consumptie van dierlijke eiwitten afremmen met maatregelen zoals 25% minder aanbiedingen voor vleesproducten en wekelijks promotioneel aanbod voor vleesvervangers.
- Het **omzetaandeel biologisch** in 2025 verdubbelen naar 5%. Daarnaast aandacht voor meer Bio+ en groei biologisch binnen het gehele assortiment, ook merkproducten.
- Het huiskamer **onbewerkte aardappelen** omstellen naar standaard biologisch, door na de 1 kilozak ook de 3 en 5 kilozakken standaard biologisch aan te bieden.
- Het huiskamer **(gele) uien** omstellen naar standaard biologisch, door de verpakking per paar stuks en het netje van 1 kilo standaard biologisch aan te bieden.
- Deelname aan het **'Hutspotakkoord'** gericht op biologische aardappel, winterpeen en ui.
- In **dierlijke ketens** aanvullende stappen zetten, 'beyond certification', op het gebied van milieu en dierenwelzijn.
- Blijvend aandacht voor de sociale en milieu-aspecten van **kritische producten en grondstoffen**, zoals soja, palmolie, groente, fruit, vlees en vis, door dit vast te leggen in onze inkoopvoorwaarden.
- **Groente en fruit**, indien beschikbaar, in het seizoen afkomstig uit Nederland.
- Blijvend aandacht voor een **gezonde leefstijl** met Laagblijvers op groente en fruit, vervolgstappen rondom Nutri-Score en de verdere uitwerking van het Nationale Aanpak Productverbetering (NAPV) stappenplan per categorie (minder suiker, zout, vet).
- Binnen drie jaar zijn alle huiskamer verpakkingen voorzien van **Nutri-Score logo**. In 2024 heeft minimaal 30% van de huiskamer producten een Nutri-Score.
- Het stimuleren van de verkoop van producten uit de **Schijf van vijf**.
- De consumptie van **alcoholvrije** wijnen en bieren stimuleren.
- Blijvend aandacht voor het voorkomen van **kindermarketing** op verpakkingen en in marketingcommunicatie voor ongezonde producten voor kinderen, om de aandacht voor gezonde keuzes te stimuleren.
- Inzet marketingcommunicatie om klanten te stimuleren tot **duurzamere en gezondere aankopen**. Duurzamere en gezondere producten krijgen meer plek in de winkels, de folder en promoties.
- Blijvend uitvoering geven aan het **verpakkingsbeleid** dat is gericht op minder, circulair, fossiel vrij verpakken en eerlijke en volledige informatie.
- Optimaliseren verpakkingsdossiers (essentiële eisen) voor huiskamerproducten en voorbereiding op **Packaging and Packaging Waste Regulation** (PPWR).
- Op alle locaties **herbruikbare bekken** geïntroduceerd ter vermindering van plastic verpakkingen voor eenmalig gebruik.
- Nieuwe stappen geïnitieerd om ten opzichte van 2015 de **voedselverspilling** te halveren door binnen de productgroepen waar het meeste voedsel wordt verspild, minder te verspillen bij consumenten thuis, in onze winkels en bij distributiecentra.
- Uitvoering geven aan het **klimaatplan** met CO₂-reductiemaatregelen met minimaal 5% CO₂-uitstoot reductie ten opzichte van 2023 voor onze bedrijfsvoering.
- Alle **energie 'groen' ingekocht** voor filialen, eigen distributiecentra en servicekantoor.
- Elektrische **laadpalen** op alle parkeerterreinen die in eigen beheer zijn.
- De opening van het **duurzaam gebouwde vers distributiecentrum** in Deventer.
- Op basis van data een doelstelling formuleren voor 2030 om het **grondstofgebruik** in de bedrijfsvoering te reduceren.
- Blijvend **lokaal betrokken** doordat onze zelfstandig ondernemers en supermarktmanagers zich inzetten voor de buurt en we samenwerken met partners als Voedselbanken Nederland, de coalitie Een tegen Eenzaamheid en vele lokale (sport)verenigingen.
- Voor iedere winkel is het **MVO-paspoort** inzichtelijk waarbij winkels minimaal op 30 punten van de 40 punten actief zijn. In 2023 was het gemiddelde 27 punten.
- Samenwerking met **Stichting Thuisgekookt** voortzetten en middels gezonde voeding en sociaal contact bijdragen aan betrokkenheid in de buurt en het tegengaan van eenzaamheid.
- Doorlopend investeren in de ontwikkeling, **duurzame inzetbaarheid en vitaliteit** van medewerkers.
- Een beleid voor **diversiteit en inclusie** ontwikkelingen.
- Interne processen en systemen zijn gereed om vanaf 2024 zorgvuldig **duurzaamheidsstappen** te monitoren en hier vanaf 2025 in lijn met de CSRD-richtlijn over te rapporteren.

PLUS in 2025

- Voortzetten **vervangingsstrategie** waarbij we jaarlijks een gezond en/of duurzaam icoon binnen het assortiment volledig vervangen voor een duurzamere variant en het gangbare product vervangen wordt.
- Nog steeds de grootste **premieafdracht** voor Fairtrade; PLUS blijft als Nederlandse supermarkt de koploper op het verkopen van Fairtrade producten. Groei van 3% per jaar in premie ten opzichte van 2022.
- Ketens voor **hoog risicoproducten** zoals cacao, soja en palmolie, koffie en rundvlees zijn ontbossings- en conversievrij in lijn met de Europese deforestation regulation.
- Een **eiwitverhouding** met een balans van 50% plantaardig en 50% dierlijk op basis van verkoop binnen het assortiment.
- Vanaf 2024 worden binnen drie jaar alle huismerkverpakkingen voorzien van het **Nutri-Score logo**. In 2025 heeft minimaal 60% van de huismerk producten een Nutri-Score.
- In lijn met het verpakkingsbeleid 20% **minder verpakkingsmateriaal** gebruiken ten opzichte van 2020, waar mogelijk met hernieuwbare materialen, 95% van de verpakkingen zijn recyclebaar en plastic verpakkingen bestaan voor 50% uit recyclaat.
- Het **klimaatplan** met CO₂-reductiemaatregelen uitgewerkt in een roadmap met een specifieke aanpak voor winkels binnen onze filialentak (scope 1 en 2) en de winkels van ondernemers (scope 3) om te handelen in lijn met het Klimaatakkoord van Parijs.
- Aansluiting bij het **Science Based Target initiative** om met wetenschappelijke onderbouwde richtlijnen en middelen te bewegen richting een netto-nul organisatie en keten in 2050.
- **Emissievrij** transport met elektrische vrachtwagens en busjes in binnensteden met een zero emissiezone.
- **Duurzaamheidsrapportage** in lijn met CSRD-richtlijn.

Voor 2030 streeft PLUS

- Minimaal één topkeurmerk volgens de **keurmerkenwijzer** van Milieu Centraal voor huismerk food producten (indien van toepassing op het product).
- Behoud van onze koploperpositie als organisatie met de hoogste **Fairtrade premieafdracht**.
- Meer **biologische producten** om een wezenlijke bijdrage te leveren aan het doel van het ministerie van LNV dat Nederland in 2030 15% biologisch areaal heeft.
- Blijvend aandacht voor het voorkomen, beperken, minimaliseren en/of beëindigen van (potentiële) negatieve effecten in ketens van producten middels onze **due diligence** aanpak 'Vooruit in Ketenverantwoordelijkheid' om zorg te dragen voor goede omstandigheden op het gebied van mensenrechten en milieu.
- Als onderdeel van het **Nationaal Preventie-akkoord en de NAPV** behoort per productgroep de helft van de producten tot de beste categorie en maximaal 10 procent tot de slechtste qua hoeveelheid voedingsstoffen (minder suiker, zout, vet).
- De **milieu-impact** van verpakkingen en voedselverspilling tot een minimum gereduceerd.
- **Voedselverspilling** met 50% verminderd ten opzichte van 2015.
- Een **eiwitverhouding** met een balans van 60% plantaardig en 40% dierlijk op basis van verkoop binnen het assortiment.
- De **CO₂-uitstoot** van onze bedrijfsvoering met 50% gereduceerd ten opzichte van 2021. In CBL verband is afgesproken dat de bedrijfsvoering van Nederlandse supermarkten dan CO₂-neutraal is.

Zalm uit Noorwegen

Verse Nordic Blu zalm wordt duurzaam gekweekt in het hoge noorden van Noorwegen. De krachtige stroming in het fjord en het zorgvuldig samengestelde voer houden de vissen sterk en gezond. Dit levert een stevige, smaakvolle zalm op die gekweekt is met respect voor het dier, het fjord en de natuur.

9 Geconsolideerde jaarrekening 2023

Coöperatie PLUS U.A.

(bedragen x € 1.000, tenzij anders vermeld)

Geconsolideerde balans per 31 december 2023, na winstbestemming

	pagina	31 december 2023	1 januari 2023
Vaste activa			
immateriële vaste activa	100	286.649	291.304
materiële vaste activa	101	406.880	418.631
financiële vaste activa	102	76.248	58.941
		769.777	768.876
Vlottende activa			
voorraden	103	105.331	85.927
vorderingen	103	336.834	375.605
liquide middelen	103	7.657	5.737
		449.822	467.269
Totaal activa		1.219.599	1.236.145
groepsvermogen	104	366.249	397.427
voorzieningen	104	26.918	36.268
langlopende schulden	107	327.646	234.290
kortlopende schulden	108	498.785	568.160
Totaal passiva		1.219.598	1.236.145

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2023

	pagina	2023	2022
Netto-omzet	113	3.333.034	3.255.933
kostprijs omzet		2.904.958	2.833.783
Bruto-omzetresultaat		428.076	422.150
verkoopkosten		301.787	278.530
algemene beheerskosten	114	159.252	176.473
		461.039	455.003
Bedrijfsresultaat		-32.963	-32.853
financiële baten en lasten	114	-14.703	-2.380
Resultaat voor belastingen		-47.666	-35.233
belastingen	115	11.403	10.577
resultaat deelneming	115	5.085	6.265
Nettowinst		-31.178	-18.391

Overzicht van kasstromen van de groep over 2023

	2023	2022
Kasstroom uit operationele activiteiten		
bedrijfsresultaat	-32.963	-32.853
afschrijvingen en waardeverminderingen	92.833	85.582
mutaties in voorzieningen	-6.074	-9.346
veranderingen in werkkapitaal:		
- handelsvorderingen	19.606	-15.637
- overige vorderingen	9.992	-80.638
- voorraden	-19.404	8.167
- handelsschulden	-52.467	32.677
- belastingen en sociale premies (exclusief winstbelasting)	8.345	-5.017
- overige schulden (exclusief bankkrediet)	-32.481	-3.616
	-66.408	-64.064
Kasstroom uit bedrijfsoperaties	-12.611	-20.681
ontvangen interest	2.751	1.147
ontvangen dividend	7.200	5.900
betaalde interest	-17.668	-3.706
betaalde winstbelasting	367	3.001
	-7.350	6.342
Kasstroom uit operationele activiteiten	-19.961	-14.339
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
investeringen immateriële vaste activa	-43.024	-51.373
investeringen materiële vaste activa	-65.865	-148.099
desinvesteringen immateriële vaste activa	8.698	15.472
desinvesteringen materiële vaste activa	16.703	27.782
inbreng liquide middelen Coop	-	14.534
(des)investeringen in financiële vaste activa	-9.503	1.084
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-92.991	-140.600
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
langlopende schulden (per saldo) en bankkrediet	114.871	135.161
Saldo geldmiddelen	1.920	-19.778
liquide middelen begin boekjaar	5.737	25.515
liquide middelen einde boekjaar	7.657	5.737
Mutatie liquide middelen	1.920	-19.778

Algemene toelichting

Algemeen

Coöperatie PLUS U.A., gevestigd op de Archimideslaan 21 te Utrecht, is een coöperatie en is ingeschreven in het handelsregister onder nummer 85061697.

Coöperatie PLUS U.A. is een samenwerkingsverband van ondernemers die een PLUS en/ of een Coop supermarkt exploiteren. Naast ondernemersleden kent Coöperatie PLUS U.A. ook consumentenleden. De coöperatie stelt zich ten doel de aangesloten ondernemers zo optimaal mogelijk te ondersteunen en te bedienen bij de uitoefening van hun supermarktexploitatie. De coöperatie behartigt de belangen van haar leden en verzorgt voor haar leden tal van diensten, zoals distributie, assortiments-, formule- en datamanagement, e-commerce, marketing, winkelautomatisering, opleidingen, verzekeringen, financieringen en administratie.

De operationele activiteiten van de coöperatie worden uitgeoefend door haar dochtermaatschappijen. Deze activiteiten bestaan voornamelijk uit het leveren van goederen en diensten aan de bij de Coöperatie PLUS U.A. aangesloten ondernemers en eigen winkels, als ook het exploiteren van de eigen winkels waarmee levensmiddelen en andere verbruiks- en gebruiksartikelen direct aan eindgebruikers worden verkocht.

Verslaggevingsperiode

Het boekjaar van Coöperatie PLUS U.A. omvat een periode van 52 of 53 weken en eindigt op de zondag van week 52 of 53. Het boekjaar 2023 bestond uit 52 weken en eindigde op 31 december 2023. Het vergelijkende boekjaar 2022 bestond uit 52 weken en eindigde op 1 januari 2023.

Consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening omvat de financiële gegevens van de Coöperatie PLUS U.A. en haar dochtermaatschappijen in de groep, andere groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend dan wel waarover de centrale leiding bestaat.

Dochtermaatschappijen zijn deelnemingen waarin de coöperatie (en/of een of meer van haar dochtermaatschappijen) meer dan de helft van de stemrechten in de algemene vergadering kan uitoefenen, of meer dan de helft van de bestuurders of van de commissarissen kan benoemen of ontslaan. Groepsmaatschappijen zijn deelnemingen waarin de vennootschap een meerderheidsbelang heeft, of waarop op een andere wijze een beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Bij de bepaling of beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend, worden financiële instrumenten betrokken die potentiële stemrechten bevatten en zodanig kunnen worden uitgeoefend dat ze daardoor de vennootschap meer of minder invloed verschaffen.

Nieuw verworven deelnemingen worden in de consolidatie betrokken vanaf het tijdstip waarop beleidsbepalende invloed kan worden uitgeoefend. Afgestoten deelnemingen worden in de consolidatie betrokken tot het tijdstip van beëindiging van deze invloed.

In de consolidatie zijn betrokken de jaarrekening van de coöperatie alsmede die van de volgende deelnemingen:

- PLUS Holding B.V., Utrecht (100%)
- PLUS sub Holding B.V., Utrecht (100%)
- PLUS Retail B.V., Utrecht (100%)
- PLUS Distributiecentrum B.V., Utrecht (100%)
- PLUS Vastgoed B.V., Utrecht (100%)
- PLUS Financieringen B.V., Utrecht (100%)
- PLUS Servicekantoor B.V., Utrecht (100%), opgericht per 1 november 2023
- Coop sub Holding B.V., Arnhem (100%)
- Coop Retail B.V., Arnhem (100%)
- Coop Groothandel B.V., Arnhem (100%)
- Coop Supermarkten B.V., Arnhem (100%)
- Coop Vastgoed B.V., Arnhem (100%)
- Coop Koopzegel B.V., Arnhem (100%)
- Telesuper Nederland B.V., Almere (100%), geliquideerd per 15 november 2023

De in de consolidatie betrokken groepsmaatschappijen worden aangemerkt als verbonden partijen. Transacties tussen groepsmaatschappijen worden in de consolidatie geëlimineerd.

Niet in de consolidatie zijn begrepen de volgende deelnemingen:

- SPAR Holding B.V., te Waalwijk (45%)
- Heveck Vriesvers B.V., te Nieuwegein (33,33%), verkocht per 17 april 2023

Hierna wordt Coöperatie PLUS U.A. tezamen met haar deelnemingen aangeduid als PLUS of Groep, tenzij anders is aangegeven.

Toepassing van artikel 402 Boek 2 BW

De financiële gegevens van de vennootschap zijn in de geconsolideerde jaarrekening verwerkt. Derhalve vermeldt de enkelvoudige winst-en-verliesrekening conform artikel 402 Boek 2 BW slechts het aandeel in het resultaat van vennootschappen waarin wordt deelgenomen na belastingen en het overige resultaat na belastingen.

Overige vermeldingen

De afnemers van PLUS en Coop zijn tevens lid van Coöperatie PLUS U.A. Diverse vorderingen op en schulden aan de afnemers van de PLUS en Coop vennootschappen zijn tevens vorderingen op en schulden aan de leden van de coöperatie. Daar deze vorderingen en schulden zijn ontstaan uit transacties in het normale handelsverkeer zijn deze niet steeds afzonderlijk vermeld. Ook worden deze transacties niet aangemerkt als transacties met verbonden partijen.

Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening van de coöperatie maakt deel uit van de statutaire jaarrekening van de coöperatie en is opgesteld volgens de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. De grondslagen die worden toegepast voor de waardering van activa en passiva en de resultaatbepaling zijn gebaseerd op historische kosten, tenzij anders vermeld in de verdere grondslagen.

De bedragen in de jaarrekening zijn afgerond op € 1.000,-, behalve waar dit anders is aangegeven.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling. Door de fusie tussen PLUS en Coop is een stevige basis gelegd voor een sterkere financiële positie van de nieuwe, door de fusie ontstane coöperatie. De schaalvergroting die door deze fusie is ontstaan, waardoor uiteindelijk belangrijke synergievoordelen zullen worden gerealiseerd, biedt meer ruimte voor het doen van investeringen die noodzakelijk zijn om ook in de komende jaren voldoende relevant, onderscheidend en concurrerend te blijven. Op basis van financiële prognoses en waarin eveneens de financiële impact van de fusie is verwerkt, is er voor PLUS geen reden om te concluderen dat de continuïteit in het gedrang komt. Voor meer informatie wordt verwezen naar de afzonderlijke paragraaf Financiële instrumenten in de jaarrekening.

Schattingen

Bij de totstandkoming van de geconsolideerde jaarrekening van Coöperatie PLUS U.A. heeft het management van PLUS bepaalde schattingen en aannames moeten doen. Deze schattingen en aannames zijn van invloed op de gerapporteerde activa en passiva, de baten en lasten waarover wordt gerapporteerd in de verslagperiode en de vermelding van de niet uit de balans blijken de activa en passiva op balansdatum. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Belangrijke schattingen en veronderstellingen zijn met name gehanteerd voor de bepaling van de aanspraak op leveranciersbijdragen, waardering van vestigingspunten en leveringsrechten, voorzieningen voor garantiestellingen, pensioenen en uitgestelde personeelsbeloningen, reorganisaties, bijzondere waardeverminderingen van vaste activa, voorzieningen voor kredietrisico's en waardering van actieve belastinglatenties uit hoofde van verliescompensatie.

De veronderstellingen, verwachtingen en prognoses die als basis zijn gebruikt voor de schattingen in de geconsolideerde jaarrekening vormen een zo goed mogelijke afspiegeling van de vooruitzichten van PLUS. Het bestuur is van mening dat voor de veronderstellingen,

verwachtingen en prognoses een redelijke basis bestaat. De schattingen weerspiegelen de opvattingen van PLUS op de data waarop ze tot stand zijn gekomen. Schattingen hebben betrekking op bekende en onbekende risico's, onzekerheden en andere factoren. Dit houdt in dat de werkelijke resultaten kunnen afwijken van de verwachte resultaten.

Indien en voor zover er sprake is van schattingswijzigingen wordt dit, voor zover dit betrekking heeft op het afgelopen boekjaar, prospectief verwerkt in de winst- en verliesrekening. Een schattingswijziging kan het gevolg zijn van een situatie die verandert, maar ook door het beschikbaar komen van nieuwe relevante informatie.

Fusies en overnames

Fusies worden verwerkt op basis van de 'pooling of interest'-methode. Van een fusie is sprake als geen van de partijen die samengaan overheersende zeggenschap verkrijgt over de andere partij(en) waarmee wordt gefuseerd en daardoor niet als overnemende partij kan worden aangemerkt. In dat geval worden de activa en passiva (tegen boekwaarden) en resultaten van betrokken partijen samengevoegd aan het begin van het boekjaar. De juridische totstandkoming van de samenvoeging wordt verwerkt op de datum van deze juridische totstandkoming. Vergelijkende cijfers worden aangepast alsof de samengesmolten entiteit altijd al bestond.

Overnames worden verwerkt op basis van de 'purchase accounting'-methode op de datum waarop de zeggenschap overgaat naar de verkrijgende partij (de overnamedatum). Een overname is een transactie waarbij de verkrijgende partij de beschikkingsmacht verkrijgt over het vermogen (activa en verplichtingen) en de activiteiten van een overgenomen partij. De verkrijgingsprijs wordt vastgesteld op de reële waarde van de ingebrachte netto-activa van de overgenomen partij. De identificeerbare activa en verplichtingen van de overgenomen partij verwerkt de groep op de overnamedatum. Deze activa en verplichtingen worden afzonderlijk verwerkt tegen hun reële waarden, mits het waarschijnlijk is dat toekomstige economische voordelen naar de groep zullen vloeien

(activa) dan wel de afwikkeling zal resulteren in een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen (verplichtingen), en de kostprijs of reële waarde ervan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Overnames onder gemeenschappelijke leiding

Overnames onder gemeenschappelijke leiding worden verwerkt volgens de 'carry over accounting'-methode. Hierbij worden de activa en passiva van de gevoegde entiteiten, alsmede hun baten en lasten over het boekjaar waarin de voeging is gerealiseerd in de jaarrekening van de groep opgenomen. De boekwaarden van de activa en passiva worden samengevoegd; er vindt geen herwaardering plaats naar reële waarden. Eventueel afwijkende waarderingsgrondslagen entiteiten worden geüniformeerd via een stelselwijziging. Een overname onder gemeenschappelijke leiding is een overname van een entiteit waarmee de verkrijgende partij onder gemeenschappelijke leiding staat. Dergelijke overnames worden ook wel aangeduid met transacties in concernverband.

Desinvesteringen van dochter-/groepsmaatschappijen

De maatschappijen die in de consolidatie betrokken zijn blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat zij worden verkocht. Deconsolidatie vindt plaats op het moment dat de beslissende zeggenschap wordt overgedragen.

Schattingswijzigingen

Schattingswijziging waardering merknaam en software Coop
Tot 2 januari 2023 werden de merknaam en software van Coop in 3 jaar afgeschreven tot en met 2024, zijnde de verwachte einddatum van de integratie. In 2023 is deze afschrijvingstermijn gewijzigd naar 4 jaar. Aanleiding voor deze wijziging is een herbeoordeling van de economische levensduur van de merknaam en software, vanwege de vertraging in de integratie van Coop. De wijziging van de afschrijvingstermijn van de merknaam en software betreft een schattingswijziging en is in lijn met de RJ prospectief verwerkt.

Het positieve effect van deze schattingswijzigingen op het resultaat voor belastingen over het boekjaar 2023 bedraagt € 1.530. Het effect is verwerkt in de afschrijvingskosten, waarvan € 1.223 onder de verkoopkosten en € 307 onder de algemene kosten. De impact van de schattingswijziging op het resultaat voor belastingen in 2024 zal € 1.540 positief bedragen en in 2025 € 2.137 negatief.

Salderen

Een actief en een post van het vreemd vermogen worden gesaldeerd in de jaarrekening opgenomen uitsluitend indien en voor zover een deugdelijk juridisch instrument beschikbaar is om het actief en de post van het vreemd vermogen gesaldeerd en simultaan af te wikkelen en het stellige voornemen bestaat om het saldo als zodanig of beide posten simultaan af te wikkelen.

Financiële instrumenten

In de jaarrekening zijn de volgende categorieën primaire financiële instrumenten opgenomen: liquide middelen, leningen u/g, handelsdebiteuren en overige vorderingen, rentedragende leningen en overige langlopende verplichtingen, rekening-courantkredieten, handelscrediteuren en overige schulden. Daarnaast zijn in de jaarrekening tevens afgeleide financiële instrumenten (derivaten) opgenomen.

Primaire financiële instrumenten

Primaire financiële instrumenten worden tijdens de eerste opname verwerkt tegen reële waarde. Hierbij worden de direct toerekenbare transactiekosten in de eerste opname meegenomen. Verstrekte leningen en overige vorderingen worden gecorrigeerd indien er een objectieve aanwijzing bestaat voor een bijzonder waardeverminderingsverlies. Bij de liquide middelen is de reële waarde gelijk aan de nominale waarde en de liquide middelen staan, tenzij anders vermeld, ter vrije beschikking van PLUS.

Afgeleide financiële instrumenten (derivaten)
PLUS gebruikt derivaten om de renterisico's van balansposities af te dekken. Ter afdekking van deze risico's worden renteswaps afgesloten. Derivaten worden bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde, en vervolgens verantwoord tegen kostprijs of lagere marktwaarde tenzij kostprijs

hedge accounting wordt toegepast. De kostprijs is gelijk aan de reële waarde op het moment van het afsluiten van het derivaat. PLUS past kostprijs hedge accounting toe om de resultaten uit waardeveranderingen van de derivaten en de afgedekte posities en transacties gelijktijdig in de winst-en-verliesrekening te verwerken.

Immateriële vaste activa

Goodwill

Goodwill wordt berekend als het verschil tussen de verkrijgingsprijs en de reële waarde van bij acquisities verkregen activa en passiva, rekening houdend met de waardering van andere bij de acquisitie verkregen immateriële vaste activa (zoals vestigingspunten, leveringsrechten en merknaam), die eveneens als een afzonderlijk immaterieel vast actief worden verantwoord. Goodwill wordt geactiveerd en lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur.

Merknaam

Bij acquisities verkregen merknamen worden gewaardeerd op basis van geschatte toekomstige vrije kasstromen die voortvloeien uit het gebruik van de betreffende merknamen. Merknamen worden geactiveerd en lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur.

Vestigingspunten

Geacquireerde vestigingspunten worden geactiveerd voor zover de daaraan verbonden toekomstige voordelen ten goede komen aan PLUS en PLUS de beschikkingsmacht heeft over de geactiveerde activa. De waardering van de vestigingspunten is gebaseerd op de zogenoemde 'discounted cashflow'-methode. Amortisatie vindt lineair plaats op basis van de verwachte economische levensduur.

Leveringsrechten

Onder de leveringsrechten worden verantwoord de betaalde bedragen voor de verwerving of verlenging van het recht tot levering van goederen en diensten aan bij de vennootschap aangesloten zelfstandige (vrije, niet gebonden) ondernemers. Deze leveringsrechten wordt gewaardeerd tegen kostprijs en lineair afgeschreven over de looptijd van het verkregen recht.

Software

Gekochte softwarelicenties worden geactiveerd en lineair afgeschreven over de geschatte economische levensduur. De uitgaven voor zelf vervaardigde software, inclusief implementatiekosten, worden geactiveerd indien het waarschijnlijk is dat economische voordelen zullen worden behaald en de kosten betrouwbaar kunnen worden vastgesteld. De uitgaven voor zelf vervaardigde software worden verminderd met afschrijvingen gebaseerd op de geschatte economische levensduur. Ter hoogte van de balanswaarde wordt een wettelijke reserve aangehouden. Uitgaven samenhangend met onderhoud van softwareprogramma's en uitgaven van onderzoek worden ten laste van het resultaat gebracht.

Vooruitbetalingen

In een aantal gevallen zijn aan ondernemers bedragen betaald voor goodwill - leveringsrechten waarbij de uiteindelijke koopsom wordt bepaald op een in de toekomst liggend moment. De vooruitbetaalde bedragen zijn gebaseerd op aannames en schattingen. In een aantal gevallen worden met ondernemers afspraken gemaakt over de aankoop van hun winkel door Coöperatie PLUS U.A. op een in de toekomst liggend moment. Incidenteel worden daarbij vooruitbetalingen verricht voor de waarde van de winkelgoodwill. Daarnaast wordt in sommige gevallen een leveringsrecht vooruitbetaald om een overeenkomst te verlengen met een ondernemer. Ook worden er vooruitbetalingen gedaan aan ondernemers voor een leveringsrecht waarvan de hoogte in de toekomst kan worden bijgesteld. Als dit wordt voorzien, wordt het bedrag van de vooruitbetaling verhoogd met het verschil onder gelijktijdige opname van dit verschil onder de kortlopende schulden (earn-out verplichting).

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen aanschafwaarde verminderd met afschrijvingen, gebaseerd op de geschatte economische levensduur met uitzondering van de grond, waarop niet wordt afgeschreven. De afschrijvingen worden naar tijdsgelang, volgens de lineaire methode vanaf het moment van ingebruikneming van het actief, berekend

over de aanschafwaarde. Subsidies worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop deze betrekking hebben.

Kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen worden geactiveerd onder de materiele vaste activa onder toepassing van de componentenbenadering.

Aan onroerend goed in uitvoering wordt voor zover van toepassing, vanaf het moment van aanvang van de bouw tot de ingebruikneming of realisatie van de bouw, bouwrente toegerekend. Panden bestemd voor verkoop worden gewaardeerd tegen de kostprijs dan wel de lagere opbrengstwaarde. Subsidies worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs van de activa waarop deze betrekking hebben.

Financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen en overige deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode. Overeenkomstig deze methode worden deelnemingen in de balans opgenomen tegen het aandeel van de groep in de nettovermogenswaarde. Invloed van betekenis wordt in ieder geval verondersteld aanwezig te zijn bij het kunnen uitbrengen van 20% of meer van de stemrechten. In de winst- en verliesrekening wordt het aandeel van de vennootschap in het resultaat van de deelnemingen opgenomen. Indien en voor zover de vennootschap niet zonder beperking uitkering van de positieve resultaten aan haar kan bewerkstelligen, worden de resultaten in een wettelijke reserve opgenomen. Het aandeel in de rechtstreekse vermogensvermeerderingen en -verminderingen van de deelnemingen wordt ook in de wettelijke reserve opgenomen.

De eerste waardering van nieuwe verkregen deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Voor de vervolgwaardering worden de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening, uitgaande van de waarden bij eerste waardering.

Niet-geconsolideerde deelnemingen, waarop geen invloed van betekenis wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, onder aftrek van noodzakelijke waardeverminderingen.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover Coöperatie PLUS U.A. in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, dan wel het stellige voornemen heeft de deelneming tot betaling van haar schulden instaat te stellen, wordt hiervoor een voorziening gevormd.

De overige financiële vaste activa worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs verminderd met bijzondere waardeverminderingen als gevolg van oninbaarheid. De waardeverminderingen zijn gebaseerd op de financiële positie van de betreffende debiteur en worden verwerkt in de winst- en verliesrekening.

Voor de waardering en verwerking van latente belastingvorderingen wordt verwezen naar de afzonderlijke paragraaf Belastingen.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de realiseerbare waarde van een vast actief lager is dan de boekwaarde. De realiseerbare waarde is de hoogste van de directe opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde, zijnde de contante waarde van de geschatte toekomstige kasstromen die kunnen worden verkregen uit het gebruik van het vaste actief. De belangrijkste schattingen die worden gemaakt bij de bepaling van de realiseerbare waarde hebben betrekking op de disconteringsvoet, de resterende economische levensduur en het groeipercentage dat in de kasstroomprognoses wordt betrokken, de operationele kosten en de inschattingen van de te behalen toekomstige marges alsmede de restwaarde van de activa (indien van toepassing).

Een bijzondere waardevermindering wordt in de winst- en verliesrekening verwerkt. In de verslagperioden volgend op een bijzondere waardevermindering wordt beoordeeld of er aanwijzingen

bestaan dat een opgenomen bijzondere waardevermindering van een vast actief mogelijk moet worden teruggenomen. Indien dergelijke aanwijzingen bestaan, dan wordt de realiseerbare waarde van dat actief opnieuw berekend en wordt de boekwaarde verhoogd tot de realiseerbare waarde. De toename van de boekwaarde als gevolg van een terugname van een bijzondere waardevermindering beperkt zich tot het bedrag van de boekwaarde van het actief dat zou gelden indien de oorspronkelijke bijzondere waardevermindering zich niet zou hebben voorgedaan. Terugnemingen van bijzondere waardeverminderingen worden verwerkt in de winst- en verliesrekening. Met betrekking tot goodwill worden geen bijzondere waardevermindervingsverliezen teruggenomen.

Voorraden

De voorraden handelsgoederen worden gewaardeerd tegen de laagste van de verkrijgingsprijs en netto-opbrengstwaarde. De verkrijgingsprijs omvat de laatst bekende inkoopprijs, verminderd met de direct toerekenbare leveranciersbijdragen en vermeerderd met direct toerekenbare logistieke kosten. De lagere netto-opbrengstwaarde wordt bepaald door individuele beoordeling van de voorraden.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen onder aftrek van een voorziening voor mogelijke oninbaarheid. Die wordt individueel bepaald op basis van de ouderdom van de openstaande vorderingen en verminderd met mogelijk te compenseren verschuldigde bedragen aan de betreffende debiteur.

Onder de vorderingen zijn eveneens opgenomen materialen die zijn aangeschaft ten behoeve van toekomstige winkelverbouwingen. Deze materialen zijn bij de leveranciers van deze materialen opgeslagen voor rekening en risico van PLUS. De betreffende materialen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, onder aftrek van noodzakelijke waardeverminderingen.

Voorzieningen

Algemeen

Een voorziening wordt gevormd voor verplichtingen waarvan het waarschijnlijk is dat zij zullen moeten worden afgewikkeld en waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten. De omvang van de voorziening wordt bepaald door de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen en verliezen per balansdatum af te wikkelen. Voorzieningen worden, indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is, gewaardeerd tegen contante waarde, met uitzondering van voorzieningen voor belastingen die tegen nominale waarde worden gewaardeerd. De gehanteerde disconteringsvoet – vóór belastingen - is gebaseerd op het rendement op staatsleningen (effectief rendement) op balansdatum met een zelfde looptijd als de voorziening.

Pensioenen

De coöperatie heeft diverse pensioenregelingen. De pensioenregelingen worden gefinancierd door afdrachten aan pensioenuitvoerders, te weten bedrijfstakpensioenfondsen, ondernemingspensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. Bij de pensioenverplichtingen wordt onderscheid gemaakt tussen toegezegde-bijdrage pensioenregelingen en toegezegde pensioenregelingen.

Een toegezegde-bijdrage pensioenregeling is een pensioenregeling in het kader waarvan PLUS vaste bijdragen betaalt aan een afzonderlijke entiteit en geen juridische of feitelijke verplichting heeft als het pensioenfonds onvoldoende activa heeft om alle uitkeringen aan personeel te betalen in verband met diensttijd van personeel in de actuele en voorgaande periodes. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de ‘verplichting aan de pensioenuitvoerder’-benadering. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst- en verliesrekening verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waaronder eventuele verplichtingen

uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor de coöperatie en worden in de balans opgenomen in een voorziening of als een verplichting. De waardering van de verplichting is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om deze per balansdatum af te wikkelen. Vooruitbetaalde pensioenbijdragen worden opgenomen als vordering voor zover dit leidt tot een terugbetaling in contanten of een verrekening met toekomstige bijdragen.

Toegezegde pensioenregelingen zijn alle pensioenregelingen die geen toegezegde-bijdrage regeling zijn. De verplichting uit hoofde van toegezegde pensioenregelingen is het saldo van de contante waarde van de toegezegde pensioenverplichtingen op de balansdatum verminderd met de reële waarde van de daarvoor aangehouden fondsbeleggingen. De verplichting van PLUS uit hoofde van toegezegde pensioenregelingen wordt voor iedere regeling jaarlijks afzonderlijk berekend. De contante waarde van de toegezegde pensioenverplichting wordt bepaald door de geschatte toekomstige uitstroom van geldmiddelen op basis van rentetarieven van hoogwaardige bedrijfsobligaties met vergelijkbare looptijden.

Overige personeelsbeloningen

Overige langlopende personeelsbeloningen zijn die welke deel uitmaken van het beloningspakket. Onder deze voorziening zijn de uitgestelde beloningen (jubileumuitkeringen) opgenomen. De opgenomen verplichting is de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. Bij de berekening wordt rekening gehouden met de kansen dat medewerkers als gevolg van voortijdige uitdiensttreding niet in aanmerking zullen komen voor een jubileumuitkering. De voorziening wordt berekend rekening houdend met de tijdswaarde van geld door de voorziening tegen contante waarde te verantwoorden.

Voorziening latente belastingen

Voor de waardering en verwerking van latente belastingschulden wordt verwezen naar de afzonderlijke paragraaf Belastingen.

Voorziening voor reorganisatiekosten

De voorziening reorganisatiekosten wordt gevormd indien op balansdatum een gedetailleerd plan is geformaliseerd en de gerechtvaardigde verwachting is gewekt bij hen voor wie de reorganisatie gevolgen zal hebben dat de reorganisatie zal worden uitgevoerd. De voorziening bestaat uit de directe kosten van de reorganisatie.

Overige

De overige voorzieningen bestaan voor- namelijk uit een voorziening voor risico's met betrekking tot afgegeven garanties en zekerheden, een voorziening voor verwachte verliezen bij doorverkoop van winkelexploitaties waarvoor reeds aankoopverplichtingen zijn aangegaan (aan- en verkoopresultaten) en een voorziening voor risico's ten aanzien van lopende huurverplichtingen.

Zegelverplichtingen

Zegelverplichtingen worden onder de kortlopende schulden opgenomen voor de nominale waarde van de uitgegeven zegels onder aftrek van de uitkering op ingeleverde zegels, alsmede onder aftrek van een vast percentage van de over enig jaar uitgegeven zegels. Dit percentage wordt bepaald op basis van ervaringscijfers uit het verleden.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De kosten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden verantwoord in het jaar waarin de goederen zijn aangeleverd c.q. de diensten zijn verricht. Verliezen worden in aanmerking genomen in het jaar waarin deze voorzienbaar zijn.

Opbrengsten uit de verkoop van goederen en de levering van diensten worden verwerkt zodra alle belangrijke rechten en risico's met betrekking tot het eigendom van de goederen en de geleverde diensten zijn overgedragen aan de koper respectievelijk afnemer van diensten.

Netto-omzet

Onder netto-omzet wordt verstaan de opbrengst uit levering van goederen en diensten aan derden onder aftrek van kortingen en dergelijke en van over de omzet geheven belastingen en na eliminatie van transacties binnen de groep. Een deel van de levering van goederen vindt rechtstreeks van de leverancier aan de ondernemers plaats. De daarop betrekking hebbende bedragen zijn in de netto-omzet begrepen. PLUS maakt daarbij afwegingen ten aanzien van risico's, waaronder kredietrisico, voorraadrisico, verdeling van de aansprakelijkheid en de mate van invloed op inkoop, leveringen en prijsbeleid.

De filiaalomzetten van een aantal artikelgroepen, waaronder post- en pakketdiensten, kansspelen en telefonie, wordt aangemerkt als agentomzet. Voor deze verkopen is uitsluitend de marge in de netto-omzet begrepen.

De omzet uit leveringen van goederen bestaat uit verkopen van goederen via de eigen filialen (filiaalomzet) en uit verkopen van goederen aan ondernemers (groothandelsomzet). In de groothandelsomzet zijn eveneens de bijdragen opgenomen die in rekening zijn gebracht als vergoeding voor de logistieke kosten, waaronder de doorberekende transportkosten. De omzet diensten omvat bijdragen die door de coöperatie aan de ondernemers in rekening worden gebracht ter dekking van de centrale overheadkosten. Voor bepaalde diensten wordt een afzonderlijke bijdrage in rekening gebracht. Dit is onder andere van toepassing op het beschikbaar stellen van hard- en software en bepaalde marketingactiviteiten. De omzet huren bestaat uit huur-opbrengsten van onroerend goed en soortgelijke opbrengsten.

Verantwoording van opbrengsten uit de levering van diensten geschiedt naar rato van de geleverde prestaties, gebaseerd op de verrichte diensten tot aan de balansdatum in verhouding tot de in totaal te verrichten diensten.

De coöperatie is actief in één geografisch gebied (Nederland) en één marktsegment (food retail). De diverse groepsonderdelen en retailformats zijn onderling geïntegreerd en resultaatafhankelijk. Om deze reden is afgezien van het verantwoorden van verdere bedrijfs- en geografische segmentatie anders dan in de toelichting op de netto-omzet en personeel.

Kostprijs van de omzet

Onder de kostprijs van de omzet wordt verstaan de direct aan de geleverde goederen en diensten toe te rekenen inkoopwaarde, op basis van een waardering van de voorraden tegen de laatst bekende inkoopprijs en onder aftrek van leveranciersbijdragen.

Daarnaast vallen hieronder de direct aan de omzet toe te rekenen overige kosten. Hieronder begrepen zijn de kosten van de aangehouden distributiecentra (waaronder huisvestings-, personeels-, afschrijvings- en expeditiekosten) en de kosten van logistieke dienstverlening door derden.

Kosten

De kosten worden bepaald met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde grondslagen voor waardering en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben. (Voorzienbare) verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het boekjaar worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden en daarnaast wordt voldaan aan de voorwaarden voor het opnemen van voorzieningen.

Verkoopkosten

De verkoopkosten bestaan uit de kosten die direct en indirect verband houden met de verkoop van goederen en diensten. Hieronder zijn onder andere begrepen de kosten die verband houden met de exploitatie van de eigen filialen en de

kosten die door het servicekantoor worden gemaakt ter ondersteuning van de verkoop-activiteiten in de filialen en voor ondernemers, inclusief de marketingkosten.

Algemene beheerskosten

De algemene beheerskosten bestaan in belangrijke mate uit de kosten van de stafafdelingen van het servicekantoor.

Afschrijvingen

De afschrijvingen worden berekend op basis van de historische aanschafwaarden van de (im-)materiële vaste activa met inachtneming van de geschatte economische levensduur. Waar nodig worden extra afschrijvingen verricht tot lagere bedrijfswaarden of opbrengstwaarden. De afschrijvingskosten zijn in de winst- en verliesrekening verantwoord onder de kostprijs van de omzet, de verkoop- en algemene beheerskosten.

Rentebaten en -lasten

Rentebaten en -lasten worden tijdsevenredig in de winst- en verliesrekening verwerkt en toegerekend aan de opeenvolgende verslagperioden naar rato van de resterende hoofdsom.

Belastingen

De belastingen over de winst worden berekend over het verantwoorde resultaat uitgaande van de geldende bepalingen en tarieven. Voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen tussen de commerciële en fiscale balanswaardering en voor beschikbare voorwaartse verliescompensatie, wordt een latente belastingvordering opgenomen voor zover het waarschijnlijk is dat er fiscale winst beschikbaar zal zijn voor verrekening. De latente belastingvorderingen en -verplichtingen worden opgenomen onder de financiële vaste activa respectievelijk voorzieningen. Belastinglatenties worden tegen nominale waarde en tegen het geldende tarief voor de vennootschapsbelasting gewaardeerd. Voor zover mogelijk vindt saldering plaats van latente belastingvorderingen en -verplichtingen. Na saldering resterende latente belastingvorderingen met een langlopend karakter, worden in de balans opgenomen onder de financiële vaste activa. Na saldering resterende latente

belastingverplichtingen worden opgenomen onder de voorzieningen.

Resultaat deelnemingen

Indien een deelneming tegen nettovermogenswaarde wordt gewaardeerd is het resultaat het bedrag waarmee de boekwaarde van de deelneming sinds de voorafgaande jaarrekening is gewijzigd als gevolg van het door de deelneming behaalde resultaat voor zover dit aan PLUS wordt toegerekend. Voor zover deelnemingen niet tegen nettovermogenswaarde worden gewaardeerd, betreft het resultaat van deze deelnemingen de in het verslagjaar ontvangen dividenden.

Grondslagen voor geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De in het kasstroomoverzicht opgenomen liquide middelen staan ter vrije beschikking. Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten.

De verkrijgingsprijs van een verworven groepsmaatschappij en de verkoopprijs van een verkochte groepsmaatschappij worden opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De in deze groepsmaatschappijen aanwezige geldmiddelen worden op de aankoopprijs respectievelijk de verkoopprijs in aftrek gebracht. Investeringsactiviteiten in de immateriële vaste activa en materiële vaste activa worden opgenomen tegen de betaalde bedragen. Dit houdt in dat einde jaar in de balans opgenomen investeringsverplichtingen in het kasstroomoverzicht worden geëlimineerd.

Toelichting op de geconsolideerde balans

Immateriële vaste activa 286.649 (2022: 291.304)

De mutaties in het verslagjaar kunnen als volgt worden weergegeven:

- 1 Goodwill 2 Merknaam 3 Vestigingspunten 4 Leveringsrechten
5 Vooruitbetalingen 6 Software 7 Activa in uitvoering 8 Erfpacht

	1	2	3	4	5	6	7	8	Totaal 2023	Totaal 2022
historische uitgaafprijzen	33.172	11.000	163.631	135.027	10.199	98.899	17.758	1.207	470.893	280.044
cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	2.211	3.667	36.638	66.841	4.400	64.916	784	132	179.589	149.914
Stand begin boekjaar	30.960	7.333	126.993	68.187	5.799	33.982	16.975	1.075	291.304	130.130
Mutaties:										
verkrijging via acquisitie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	166.358
investeringen	-	-	7.911	18.919	-	7.886	7.912	-	42.628	49.868
desinvesteringen	-	-	-465	-4.846	-3.388	-	-	-	-8.698	-15.472
overboekingen	-	-	-0	-	-	3.652	-1.462	-	2.190	0
afschrijvingen en waardeverminderingen	-2.211	-2.444	-12.636	-9.749	-744	-12.967	-	-24	-40.775	-39.579
Saldo mutaties	-2.211	-2.444	-5.190	4.324	-4.132	-1.429	6.450	-24	-4.656	161.174
historische uitgaafprijzen	33.172	11.000	171.577	146.493	6.811	106.837	24.208	1.207	501.305	470.893
cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	4.423	6.111	49.774	73.981	5.144	74.284	784	156	214.656	179.589
Stand einde boekjaar	28.749	4.889	121.803	72.512	1.668	32.553	23.424	1.051	286.649	291.304

De goodwill heeft betrekking op de acquisitie van Coop en wordt op basis van de geschatte economische levensduur in vijftien jaar lineair afgeschreven.

De merknaam betreft de waarde die aan het verkregen Coop merk is toegekend. Deze waarde zal in vier jaar lineair worden afgeschreven (zie hiervoor ook de toelichting op de schattingswijziging waardering merknaam).

De vestigingspunten worden in vijftien jaar lineair afgeschreven. De leveringsrechten worden afgeschreven over de looptijd van de samenwerkingsovereenkomsten zoals met ondernemers zijn overeengekomen en veelal een looptijd van tien jaar kennen.

De vooruitbetalingen hebben betrekking op vooruitbetaalde goodwill en vooruitbetaalde leveringsrechten. Hierover wordt niet afgeschreven. Afschrijving hierover vindt plaats vanaf het moment dat de periode aanbreekt waarop deze betaalde goodwill en leveringsrechten betrekking hebben.

Software wordt in een termijn van drie tot tien jaar lineair afgeschreven, afhankelijk van de economische levensduur van het actief (zie hiervoor ook de toelichting op de schattingswijziging waardering software). Onder de immateriële vaste activa in uitvoering zijn investeringen in de ontwikkeling van software opgenomen. Op vooruitbetalingen en activa in uitvoering wordt niet afgeschreven. Activa waarvan het gebruiksrecht via erfpacht wordt verkregen en waarvoor een afkoopsom betaald is, worden afgeschreven over de termijn waarvoor de erfpacht is overeengekomen.

In 2023 zijn onder de immateriële vaste activa duurzame waardeverminderingen verwerkt van in totaal € 3,2 miljoen (2022: € 0,6 miljoen).

Materiële vaste activa 406.880 (2022: 418.631)

De mutaties in het verslagjaar kunnen als volgt worden weergegeven:

	Bedrijfs gebouwen en terreinen	Andere vaste bedrijfsmiddelen	Activa in uitvoering	Panden bestemd voor verkoop	Totaal 2023	Totaal 2022
historische uitgaafprijzen	206.956	192.837	158.282	530	558.605	345.274
cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	61.936	77.089	679	270	139.974	99.624
Stand begin boekjaar	145.020	115.748	157.603	260	418.631	245.650
Mutaties:						
verkrijging via acquisitie	-	-	-	-	-	91.643
investeringen	13.886	19.419	25.895	-	59.200	155.123
desinvesteringen	-12.387	-1.213	-3.102	-	-16.702	-27.782
overboekingen	73.011	100.910	-176.111	-	-2.190	-
afschrijvingen en waardeverminderingen	-13.003	-39.056	-	-	-52.058	-46.003
Saldo mutaties	61.507	80.060	-153.318	-	-11.751	172.981
historische uitgaafprijzen	276.077	318.737	4.285	530	599.629	558.605
cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	69.550	122.929	-	270	192.749	139.974
Stand einde boekjaar	206.527	195.808	4.285	260	406.880	418.631

In 2023 zijn onder de materiële vaste activa duurzame waardeverminderingen verwerkt van in totaal € 0,4 miljoen (2022: € 5,6 miljoen).

Onder de bedrijfsgebouwen en -terreinen zijn mede opgenomen de bouwkundige voorzieningen in huurpanden.

De winkelpanden hebben tot doel de exploitatie van een supermarkt te realiseren, dragen bij aan de primaire bedrijfsdoelstelling van Coöperatie PLUS U.A. en worden daarom verantwoord als materiële vaste activa en niet als vastgoedbelegging. De actuele waarde van alle winkelpanden in eigendom bedraagt circa € 207,1 miljoen (2022: € 193,7 miljoen). Hierbij is de actuele waarde gebaseerd op de gekapitaliseerde huuropbrengsten.

In 2023 zijn een 9-tal winkelpanden verkocht. De met de verkoop gerealiseerde boekwinst, ten bedrage van € 12,8 miljoen, is onder de algemene beheerskosten verantwoord.

Bedrijfsgebouwen en bouwkundige voorzieningen worden in tien tot dertig jaar lineair afgeschreven. Andere vaste bedrijfsmiddelen worden in drie tot tien jaar lineair afgeschreven. Begin 2023 is het nieuwe gemechaniseerde distributiecentrum in Oss in gebruik genomen. Tot ingebruikname was het nieuwe distributiecentrum onder activa in uitvoering opgenomen.

De panden bestemd voor verkoop hebben betrekking op winkelpanden en bedrijfsterreinen die niet langer bestemd zijn voor de vestiging van een PLUS supermarkt, maar om te worden afgestoten aan derden. Op activa in uitvoering en panden bestemd voor verkoop wordt niet afgeschreven.

Financiële vaste activa 76.248 (2022: 58.941)

De mutaties in het verslagjaar kunnen als volgt worden weergegeven:

	Niet-geconsolideerde deelnemingen	Vorderingen	Belasting-latenties	Totaal 2023	Totaal 2022
Stand begin boekjaar	38.412	20.528	-	58.941	40.983
Mutaties:					
verkrijging via acquisitie	-	-	-	-	18.058
overboekingen	-	1.392	-3.228	-1.836	-
verstrekkingen	-	21.759	-	21.759	7.164
aflossingen	-393	-9.950	-	-10.343	-8.248
dividend	-7.200	-	-	-7.200	-5.900
resultaat	5.085	-1.560	11.403	14.928	6.884
Saldo mutaties	-2.508	11.640	8.175	17.307	17.958
Stand einde boekjaar	35.904	32.169	8.175	76.248	58.941

Onder de niet-geconsolideerde deelnemingen zijn begrepen de belangen in de aandelen van SPAR Holding B.V. te Waalwijk (45%) en het aandeel in het ledenkapitaal van de Coöperatieve Inkoopvereniging Superunie B.A. te Beesd. De deelneming in Heveck Vriesvers B.V. te Nieuwegein (33,33%) is op 17 april 2023 verkocht.

Onder de vorderingen zijn opgenomen de rentedragende leningen die aan de ondernemers zijn verstrekt, waarmee een samenwerkingsovereenkomst is afgesloten. De in rekening gebrachte rente is gebaseerd op de gepubliceerde Euribor-tarieven en op de depositorente van de Europese Centrale Bank (ECB), verhoogd met een opslag. Hiervan dient contractueel in 2024 een bedrag van circa € 2,4 miljoen te worden afgelost.

Onder vorderingen zijn eveneens opgenomen de vergoedingen die zijn verstrekt aan voormalige Coop ondernemers uit hoofde van de overgangsregeling die met ondernemers is overeengekomen. Dit betreffen vergoedingen ter dekking van de eenmalige kosten die door voormalige Coop ondernemers worden gemaakt in verband met de ombouw van hun winkel naar de PLUS formule. Deze vergoedingen hebben een voorwaardelijk karakter en worden in vijf jaar gekweten. De kwijting wordt verantwoord in de netto-omzet. Het kortlopende deel bedraagt € 2,0 miljoen.

Ultimo 2023 is na saldering met de latente belastingverplichtingen sprake van een latente belastingvordering. De latente belastingvorderingen (€ 36,0 miljoen) en -verplichtingen (€ 27,8 miljoen) hebben betrekking op de tijdelijke verschillen die bestaan tussen de commerciële en fiscale grondslagen van waardering en resultaatbepaling. Onder de latente belastingvordering is een bedrag van € 23,2 miljoen opgenomen dat betrekking heeft op fiscale verliezen waarvan de onderneming het waarschijnlijk vindt dat deze in de toekomst zullen worden verrekend. De realisatie hiervan is afhankelijk van toekomstige fiscale winsten.

Vorraden 105.331 (2022: 85.927)

De voorraden bestaan hoofdzakelijk uit bij de distributiecentra en eigen filialen aanwezige handelsgoederen. Daarnaast zijn hieronder begrepen de voorraden die door het externe vers-distributiecentrum worden bewaard voor rekening en risico van de Coöperatie PLUS U.A.

Vorderingen 336.834 (2022: 376.605)

De vorderingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

	2023	2022
handelsdebiteuren	221.404	241.010
kortlopende financiering aan ondernemers	8.607	8.602
marketingbijdragen	9.143	15.969
belastingen en sociale lasten	-	7.926
vooruitbetaalde huur	13.559	11.563
vooruitbetaalde materialen	29.595	35.944
overige vorderingen	54.526	54.591
Stand einde boekjaar	336.834	375.605

Onder de vooruitbetaalde materialen zijn opgenomen de winkelmaterialen die op voorraad zijn ingekocht voor de toekomstige winkelverbouwingen en worden gebruikt voor de vervanging van buiten gebruik gestelde materialen.

Onder de overige vorderingen zijn onder andere opgenomen de investeringen in winkelverbouwingen en -inrichting die door PLUS ten behoeve van ondernemers zijn voorgefinancierd en nog aan de betreffende ondernemers moeten worden doorberekend, ten bedrage van € 12,6 miljoen (2022: € 19,9 miljoen). Tevens zijn hieronder begrepen vorderingen uit hoofde van nog te verrekenen bedragen met leveranciers ten bedrage van € 11,6 miljoen (2022: € 2,3 miljoen). In 2022 waren hieronder ook begrepen vorderingen uit hoofde van nog te ontvangen bijdragen van ondernemers gerelateerd aan het conditiestelstel (2022: € 9,9 miljoen).

Liquide middelen 7.657 (2022: 5.737)

De liquide middelen staan ter vrije beschikking.

Groepsvermogen 366.249 (2022: 397.427)

Het groepsvermogen muteerde als volgt:

	2023	2022
Stand begin boekjaar	397.427	298.359
inbreng via acquisitie	-	116.100
effect van stelselwijziging	-	1.358
netto-resultaat boekjaar	-31.178	-18.391
Stand einde boekjaar	366.249	397.427

Voor een nadere toelichting op het eigen vermogen wordt verwezen naar de toelichting op de vennootschappelijke balans.

Totaalresultaat rechtspersoon -31.178 (2022: -18.391)

Het totaalresultaat van de rechtspersoon is in 2023, evenals in 2022, gelijk aan het nettoresultaat.

Voorzieningen 26.918 (2022: 36.268)

Het verloop van de voorzieningen kan als volgt worden gespecificeerd:

	Stand eind 2022	Over- boekingen	Dotatie	Vrijval	Onttrek- kingen	Stand eind 2023
pensioenen en overige uitgestelde personeelsbeloningen	15.083	-	888	-17	-903	15.051
belastingen	4.319	-4.319	-	-	-	-
garantiestellingen	4.278	-	699	-819	-2.596	1.563
reorganisatiekosten	12.191	1.042	2.999	-1.011	-6.051	9.170
overige voorzieningen	397	-	814	-	-77	1.134
	36.268	-3.277	5.399	-1.847	-9.626	26.918

Van de voorzieningen heeft een bedrag van circa € 10,6 miljoen een verwachte looptijd van minder dan een jaar, € 6,5 miljoen heeft een verwachte looptijd van tussen één en vijf jaar en € 9,8 miljoen een looptijd van langer dan vijf jaar.

Pensioenen en overige uitgestelde personeelsbeloningen

De onder dit hoofd opgenomen voorzieningen hebben betrekking op in de toekomst aan de verzekeraar te betalen vergoedingen inzake tot de balansdatum door (oud-)werknemers opgebouwde en gegaran-deerde pensioenaanspraken. Onder deze post is eveneens een voorziening voor jubileumuitkeringen opgenomen. De dotatie van de pensioenvoorziening in 2023 is het gevolg van een daling van de gehanteerde disconteringsvoet.

Pensioenregelingen PLUS

De pensioenregelingen van PLUS betreffen zowel toegezegde-bijdrage pensioenregelingen als toege-zegde pensioenregelingen. De toegezegde-bijdrage pensioenregelingen zijn volgens de verplichtin-genbenadering verwerkt. Eventuele nog verschuldigde pensioenpremies zijn als kortlopende schuld opgenomen. Ten aanzien van de toegezegde pensioenregelingen zijn voorzieningen gevormd.

De toegezegde pensioenregeling betreft een bij Aegon ondergebrachte gegarandeerde middelloon-regeling. Voor de in komende jaren nog aan Aegon verschuldigde garantievergoedingen is een voorziening getroffen. Jaarlijks worden indien mogelijk de in het verleden bij Aegon opgebouwde pensioenaanspraken geïndexeerd. Overeengekomen is dat de tot en met 31 december 2018 opgebouwde pensioenrechten jaarlijks met 1% per jaar worden geïndexeerd. Deze toeslagverlening is voorwaardelijk in

de zin dat er voldoende middelen in het toeslagendepot aanwezig zijn en geldt voor een periode van vijf jaar eindigende op 31 december 2023. Momenteel wordt gesproken over een verlenging van de toeslag-verlening. De voor de indexatie van pensioenrechten benodigde koopsommen worden door Aegon ten laste van het toeslagendepot gebracht. Bij onvoldoende middelen volgt geen indexatie. In 2024 zal de indexatie van de bij Aegon opgebouwde pensioenaanspraken worden herzien. De tot de einddatum van de uitvoeringsovereenkomst gefinancierde pensioenen worden ten volle gegarandeerd door Aegon.

De overige PLUS pensioenregelingen betreffen toegezegde-bijdrage pensioenregelingen. Voor deze pensioen- regelingen bestaan geen verplichtingen waarvoor een voorziening moet worden gevormd. De in 2023 van toepassing zijnde toegezegde-bijdrage pensioenregelingen voor de medewerkers die ultimo verslagjaar 2023 in dienst van een PLUS vennootschap waren, kunnen als volgt worden samengevat:

Voor de medewerkers in dienst van PLUS Retail B.V. en werkzaam in de eigen filialen is de pensioen-regeling ondergebracht bij het Bedrijfstakpensioenfonds voor het Levensmiddelenbedrijf. De dekkings- graad van deze pensioenregeling bedraagt ultimo boekjaar 2023 104,2% (2022: 99,8%).

De pensioenregelingen voor de medewerkers in de distributiecentra en het servicekantoor, die eveneens in dienst zijn van PLUS Retail B.V., zijn ondergebracht bij het Algemeen Pensioenfonds van Centraal Beheer (CB APF). De dekkingsgraad van het Algemeen Pensioenfonds van Centraal Beheer bedraagt einde boekjaar 2023 121,7% (2022: 112,4%). De pensioenregelingen voor deze medewerkers waren tot en met 31 december 2018 ondergebracht bij verzekeringsmaatschappij Aegon. De tot en met 31 december 2018 opgebouwde pensioenaanspraken blijven ondergebracht bij Aegon.

Vanaf 1 januari 2019 is een tweetal pensioenregelingen bij CB APF ondergebracht: een basisregeling en een excedentregeling. De basisregeling behelst de opbouw van pensioenaanspraken door medewerkers over een jaarsalaris tot een excedentgrens. De opbouw vindt plaats volgens het middelloonstelsel. CB APF kan - onder voorwaarden - de opgebouwde pensioenaanspraken verlagen op het moment dat de financiële situatie van het pensioenfonds dit vereist. De opgebouwde aanspraken worden verhoogd op het moment dat het pensioenfonds over voldoende middelen beschikt.

De excedentregeling is een beschikbare premieregeling voor pensioenopbouw over het salaris boven de excedentgrens. De gestorte premies worden door CB APF belegd in overeenstemming met de risico-bereidheid van individuele medewerkers.

Pensioenregelingen Coop

De pensioenregelingen van Coop betreffen allen toegezegde-bijdrage pensioenregelingen. Verwerking hiervan heeft plaatsgevonden volgens de verplichtingenbenadering. Er bestaan geen verplichtingen waarvoor een pensioenvoorziening gevormd dient te worden.

De in 2023 van toepassing zijnde toegezegde-bijdrage pensioenregelingen voor de medewerkers die ultimo verslagjaar 2023 in dienst van een Coop vennootschap waren, kunnen als volgt worden samengevat:

Voor de medewerkers in dienst van Coop Supermarkten B.V. is de CAO voor Grootwinkelbedrijven in de Levensmiddelen (VGL) van toepassing. De basisregeling is geregeld door Stichting Bedrijfstakpensioen-fonds voor het Levensmiddelenbedrijf. De belangrijkste kenmerken van deze regeling zijn:

- Middelloonregeling
- Indexatie 2023: nihil (2022: nihil)
- Dekkingsgraad 104,2% (2022: 99,8%)

Voor de medewerkers in dienst van Coop Groothandel B.V. is de CAO Foodservice en Groothandel in levensmiddelen respectievelijk de CAO Groenten en Fruit Groothandel van toepassing. De basisregeling is voor deze medewerkers geregeld door Stichting bedrijfstakpensioenfondsen Foodservice en Groothandel in levensmiddelen respectievelijk Stichting bedrijfstakpensioenfondsen PGB. De belangrijkste kenmerken van deze regelingen zijn:

- Middelloonregeling
- Indexatie 2023: 4,6% resp. 5,2% (2022: 5,9% resp. 7,0%)
- Dekkingsgraad 121,3% resp. 117,3% (2022: 117,2% resp. 113,2%)

Tevens is er voor alle betreffende medewerkers een excedent pensioenregeling afgesloten bij BeFrank. Het belangrijkste kenmerk van deze regeling is dat het een beschikbaar premiestelsel is.

De belangrijkste gehanteerde actuariële uitgangspunten bij het bepalen van de voorzieningen voor pensioenen en de overige uitgestelde personeelsbeloningen zijn:

	eind 2023	eind 2022
disconteringsvoet pensioenregeling	0,00%	0,00%
disconteringsvoet garantie aanspraken	3,20%	3,45%
disconteringsvoet jubileumregeling	3,99%	3,49%
algemene salarisstijging	2,00%	2,50%
prijsinflatie	2,50%	2,00%
sterftetabel	AG 2022	AG 2022

Voorziening belastingen

Ultimo 2023 is na saldering met actieve belastinglatenties sprake van een latente belastingvordering.

Voorziening garantiestellingen

De voorziening voor verstrekte zekerheden en garanties is getroffen voor risico's die verband houden met de financiering van derden en/of daarvoor verstrekte zekerheden of garanties, voorziene verliezen bij doorverkoop van winklexploitaties waarvoor reeds aankoopverplichtingen zijn aangegaan (aan- en verkoopresultaten), lasten die samenhangen met de sluiting of voorgenomen sluiting van vestigingspunten en met huurverliezen in verband met leegstand of verlieslatende huurcontracten.

Voorziening reorganisatiekosten

De voorziening reorganisatiekosten is getroffen:

- voor de kosten die samenhangen met de reorganisatie van de logistieke activiteiten, waarbij logistieke activiteiten zullen worden ondergebracht in het nieuwe gemechaniseerde distributiecentrum in Oss en huidige in gebruik zijnde distributiecentra zijn of zijn gesloten;
- voor de kosten die volgen uit de fusie tussen PLUS en Coop, waarbij de activiteiten van de twee servicekantoren (in Utrecht en Velp) zijn samengevoegd in één servicekantoor (Utrecht) en het servicekantoor in Velp is gesloten en als gevolg hiervan bepaalde medewerkers boventallig zijn geworden en daardoor een ontslaguitkering zullen ontvangen;

Voor de genoemde reorganisaties is overeenstemming bereikt met de ondernemingsraad en de vakbonden.

Langlopende schulden 327.646 (2022: 234.290)

- 1 Financiële instellingen 2 Waarborgsommen 3 Compensatieregeling ondernemers
4 Inleggelden leden 5 Leaseverplichtingen

	1	2	3	4	5	Totaal 2023	Totaal 2022
Stand begin boekjaar	140.000	85.673	6.339	798	1.480	234.290	68.185
Mutaties:							
verkrijging via acquisitie	-	-	-	-	-	-	65.643
nieuwe financiering/ontvangen gelden	240.000	13.508	-	-	-	253.508	111.385
aflossingen	-140.000	-15.657	-2.794	-221	-1.480	-160.152	-10.923
Saldo mutaties	100.000	-2.149	-2.794	-221	-1.480	93.356	166.105
Stand einde boekjaar	240.000	83.524	3.545	577	-	327.646	234.290

Financiële instellingen

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het hoofdstuk “Financiële instrumenten”.

Waarborgsommen

De waarborgsommen dienen op grond van de Algemene Leverings- en Betalingsvoorwaarden als zekerheid voor alle lopende vorderingen op de betreffende ondernemers. Door de PLUS ondernemers dient een waarborgsom opgebouwd te worden ter grootte van tweemaal de gemiddelde weekafname bij PLUS Retail B.V. Onder de Coop formule bedraagt de verplichte storting door Coop ondernemers 7% van de goederenafname met een minimum van € 20.000 per vestigingspunt. Over de waarborgsommen wordt een rente aan de ondernemers vergoed. Deze rentevergoeding bedroeg in 2023 voor de PLUS ondernemers (gebaseerd op het Euribor-tarief) gemiddeld 4,88% (2022: 1,75%). Voor de Coop ondernemers bedroeg de rentevergoeding 3% boven de depositorente van de ECB.

Compensatieregeling ondernemers

De met ondernemers aangegane onvoorwaardelijke verplichtingen in verband met de overgang naar het nieuwe conditiestelsel worden conform met de betreffende ondernemers gemaakte afspraken over meerdere jaren verspreid uitgekeerd. Het kortlopend deel van deze verplichting bedraagt € 1,2 miljoen (2022: € 1,7 miljoen).

Inleggeld leden

Onder de “inleggeld leden” zijn opgenomen de bedragen die door de Coop ondernemers zijn gestort voor hun lidmaatschap bij Coop Nederland U.A. (deze coöperatie is in verband met de fusie tussen PLUS en Coop op 3 januari 2022 juridisch opgegaan in Coöperatie PLUS U.A.). Bij het afsluiten van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst - bij ombouw van de winkel naar de PLUS formule - zullen deze gelden als waarborgstorting worden aangemerkt en als zodanig ook worden verantwoord.

Leaseverplichtingen

De leaseverplichtingen hebben betrekking op verplichtingen in verband met de huur van vervoermiddelen op basis van financial lease. In 2023 zijn deze lease-overeenkomsten beëindigd.

Kortlopende schulden 498.785 (2022: 568.160)

Hieronder zijn opgenomen:

	2023	2022
handelscrediteuren	317.345	369.812
kredietinstellingen	21.515	34.700
zegelverplichtingen	31.210	30.543
belastingen en sociale lasten	9.309	8.006
marketingverplichtingen	3.067	990
emballageverplichtingen	12.404	4.706
stimuleringsbonus en overige uitkeringen leden-ondernemers	8.169	10.195
Schulden/leningen o/g leden	5.797	9.090
voortuontvangen huur	8.390	9.218
overige schulden	81.580	90.900
Stand einde boekjaar	498.785	568.160

Kredietinstellingen

Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar het hoofdstuk “Financiële instrumenten”.

Zegelverplichtingen

De zegelverplichting is opgenomen voor zegels die nog in omloop zijn. Op basis van de aannahme dat niet alle uit- gegeven zegels zullen worden ingeleverd, wordt jaarlijks de zegelverplichting verminderd met een vast percentage van de over enig jaar uitgegeven zegels. Dit percentage wordt bepaald op basis van ervaringscijfers uit het verleden. Voor 2023 leidde dit tot een vrijval van € 0,3 miljoen aan in het verleden opgenomen zegelverplichtingen ten gunste van het resultaat over 2023 (2022: € 0,3 miljoen).

Overige uitkeringen leden-ondernemers

De verplichtingen uit hoofde van overige uitkeringen aan leden-ondernemers betreft de stimuleringsbonus die aan leden-ondernemers is verschuldigd.

Schulden/leningen o/g leden

De schulden aan leden betreffen direct opeisbare tegoeden waarover rente wordt vergoed.

Overige schulden

Onder de overige schulden zijn onder andere opgenomen de reguliere verplichtingen inzake personele kosten ten bedrage van € 27,5 miljoen en investeringscrediteuren ad € 6,0 miljoen.

Financiële instrumenten

Algemeen

Ten aanzien van het indekken van financiële risico’s maakt PLUS in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van verschillende financiële instrumenten. Financiële instrumenten van PLUS omvatten liquide middelen, leningen u/g, handelsdebiteuren en overige vorderingen, rentedragende leningen en overige langlopende verplichtingen, rekening-courantkredieten, handelscrediteuren en overige schulden en afgeleide financiële instrumenten. De liquide middelen, rentedragende leningen en rekening-courantkredieten worden aangehouden of afgesloten bij gerenommeerde banken en financiële instellingen met een hoge kredietwaardigheid. PLUS verstrekt uitsluitend leningen u/g indien dit noodzakelijk en verantwoord is op basis van goed ondernemerschap. Uitgangspunten bij leningen aan ondernemers zijn onder andere formele vastlegging van de leningsovereenkomst, een solide exploitatieplanning met een verwacht positief resultaat en een structurele monitoring van de ontwikkeling van de exploitatie en financiering gedurende de looptijd van de lening. Ten aanzien van de overige financiële instrumenten geldt dat PLUS ernaar streeft financiële transacties aan te gaan met financieel solide tegenpartijen. PLUS gaat transacties aan in afgeleide financiële instrumenten teneinde de aan financiële instrumenten gerelateerde risico’s af te dekken. Afgeleide financiële instrumenten worden niet voor handelsdoeleinden aangehouden.

PLUS maakt in de normale bedrijfsuitoefening gebruik van uiteenlopende financiële instrumenten die PLUS blootstelt aan liquiditeits-, krediet- en marktrisico’s. PLUS schat in dat deze risico’s een zeer geringe impact hebben op de bedrijfsuitoefening. Ten opzichte van vorig jaar wordt PLUS niet meer of minder door deze risico’s beïnvloed in haar bedrijfsuitoefening. PLUS voert geen gewijzigd beleid ten aanzien van de beheersing van deze risico’s ten opzichte van vorig jaar.

Beheersing van het bedrijfskapitaal

PLUS voert een financieringsbeleid waarin de continuïteit van de onderneming voorop staat en waarbij rekening wordt gehouden met de beheersing van het bedrijfskapitaal (het vermogen dat wordt aangehouden om operationele activiteiten te ontplooiën). PLUS houdt hiertoe rekening met het investeringsniveau, voor nu en in de toekomst, en stuurt hierop bij indien dit nodig is om de continuïteit van de operationele activiteiten te waarborgen.

Ultimo 2023 beschikt de PLUS groep over kredietfaciliteiten met banken. Met betrekking tot de kredietfaciliteiten dient de PLUS groep te voldoen aan door de kredietverstrekkers gestelde vereisten.

Liquiditeitsrisico

Het liquiditeitsrisico is het risico dat niet kan worden voldaan aan actuele en toekomstige (potentiële) verplichtingen. PLUS wenst te allen tijde aan haar actuele en toegezegde financiële verplichtingen te kunnen voldoen. Uitgangspunt is dat er altijd voldoende financiële middelen beschikbaar zijn, dan wel dat er voldoende ruimte beschikbaar is onder de met banken afgesloten kredietfaciliteit. Middels een lange en korte termijn liquiditeitsprognose wordt door PLUS bewaakt dat steeds voldoende liquiditeiten beschikbaar zijn om aan alle financiële verplichtingen tijdig te kunnen voldoen. Eveneens wordt op periodieke basis bewaakt dat wordt voldaan aan de convenanten die door banken en Superunie als voorwaarde zijn gesteld bij het verkrijgen van respectievelijk financiering en leverancierskrediet.

Als gevolg van de investeringen in het nieuwe gemechaniseerde distributiecentrum in Oss, wijzigingen in het distributienetwerk en de integratie- en ombouwkosten van Coop winkels heeft PLUS op basis van de liquiditeitsprognose tijdelijke verruiming verkregen voor de maximale duur van twee jaar tot met het tweede kwartaal 2025 bij Superunie, om te voldoen aan de financiële voorwaarden op het leverancierskrediet. Voor het aanvragen van een dergelijke tijdelijke verhoging voor investeringen van deze aard en omvang wordt in het Financieel Reglement van Superunie voorzien.

De bankfinanciering inclusief de mogelijkheid voor verdere uitbreiding is voldoende om de geplande activiteiten uit te voeren. In 2023 is voldaan aan de convenanten van de banken en Superunie. Op basis van het businessplan en de financiële uitgangspositie ultimo 2023, verwacht PLUS binnen de voorwaarden van de convenanten te blijven.

Kredietfaciliteiten

Op 3 maart 2023 is een nieuwe financieringsovereenkomst met een hoofdsom van € 300 miljoen ingegaan, welke maximaal met € 100 miljoen (accordeon) kan worden uitgebreid, mits wordt voldaan aan de overeengekomen schulddekkingsratio. Deze overeenkomst is gesloten tussen PLUS Holding B.V. en een consortium van banken, bestaande uit Rabobank, ING en ABN AMRO, en heeft een looptijd van drie jaar, met een optie tot verlenging van twee jaar.

Voor deze kredietfaciliteiten is met de banken een convenant overeengekomen dat samengevat de volgende condities omvat: de netto-schuld in verhouding tot de (voor eenmalige integratiekosten) genormaliseerde EBITDA, op een 12-maands voortschrijdende basis, waarbij de ratio lager dient te zijn dan 3,5. In 2023 is aan het convenant voldaan en op basis van een door PLUS opgestelde liquiditeitsprognose verwacht PLUS ook in 2024 aan het convenant te voldoen. Voor de lening is een variabele rente overeengekomen die gebaseerd is op het Euribor tarief, vermeerderd met een opslag.

Van de totale faciliteit is € 100,0 miljoen beschikbaar als Term Loan en € 240,0 miljoen (waarvan € 40,0 miljoen accordeon) in de vorm van een grotendeels gecommiteerde revolverende kredietfaciliteit. Hiervan is € 60,0 miljoen beschikbaar als rekening-courant (waarvan € 40,0 miljoen gecommiteerd). Eind 2023 werd voor € 261,5 miljoen gebruikgemaakt van de kredietfaciliteiten (2022: € 174,7 miljoen). De rekening-courantfaciliteit is dagelijks opzegbaar.

Bij het aangaan van de nieuwe financieringsovereenkomst zijn de twee bestaande financieringsovereenkomsten, zoals afgesloten door PLUS sub Holding B.V. en Coop sub Holding B.V., beëindigd.

De gemiddelde rente over de financieringsovereenkomsten in 2023 bedraagt 4,7%.

Hedging renterisicio

In lijn met het Treasury beleid is de Euribor rente-exposure uit hoofde van de afgesloten Term Loan (€ 100 miljoen) gehedged door middel van een renteswap (swap). De swap is ingegaan op 30 september 2023 en loopt tot het einde van de lening op 06 maart 2026. De vastgeklikte vaste couponrente bedraagt 3,5823% (inclusief opslag). De waarde van de swap bedraagt per balansdatum € 1,8 miljoen negatief.

Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financieel verlies voor PLUS indien een afnemer of tegenpartij van een financieel instrument de aangegane contractuele verplichtingen niet nakomt. De kredietrisico's bij PLUS bestaan uit kredietrisico's op verstrekte financiering aan ondernemers, verstrekte zekerheden aan financiële instellingen ten behoeve van de financieringsarrangementen aan ondernemers en handelsvorderingen. Voor de verstrekte financieringen en verstrekte zekerheden aan financiële instellingen ten behoeve van de financieringsarrangementen aan ondernemers verlangt PLUS van de betreffende ondernemers zekerheden retour, waaronder hypothecaire inschrijvingen onroerende zaken, bankgaranties alsmede verpanding van activa, vorderingen en levensverzekeringrechten.

Het totale kredietrisico wordt beheerst door intensieve monitoring en bewaking van de financiële positie van de ondernemers. Ook worden de rentabiliteit en levensvatbaarheid van de winkels van ondernemers continu beoordeeld. In voorkomende gevallen worden onrendabele vestigingspunten afgestoten. PLUS is van mening dat er voldoende maatregelen zijn getroffen om dit risico te beheersen. De kans dat dit risico

zich voordoet, is mede afhankelijk van de situatie in de winkels van de ondernemers. De impact op de resultaten en financiële positie is afhankelijk van de financiële positie van de winkels van de ondernemers en kan daardoor variëren en wordt door PLUS als 'midden' geclassificeerd. Het restrisico wordt eveneens als 'midden' geclassificeerd.

Marktrisico

Marktrisico betreft het risico dat de inkomsten van PLUS of de waarde van financiële instrumenten nadelig worden beïnvloed door veranderingen in rentetarieven. PLUS heeft voor een deel van de uitstaande bankleningen rentederivaten afgesloten ter beperking van de renterisico's. Het marktrisico wordt daarom door PLUS als 'laag' ingeschat.

Investeringsrisico's

De risico's ten aanzien van investeringen op het gebied van vestigingspunten en vastgoed worden door PLUS goed afgewogen. Hiervoor worden door PLUS gedegen analyses uitgevoerd. Er is een centrale multidisciplinaire investeringscommissie die vooraf alle belangrijke voorstellen voor investeringen toetst ter beperking en beheersing van de risico's. Investeringen boven een bepaald bedrag dienen eveneens door de raad van commissarissen van PLUS Holding B.V. te worden goedgekeurd.

Investeringen zijn nooit geheel zonder risico. De impact van het risico hangt mede af van de hoogte van de investering die hiermee gemoeid is. Gemiddeld genomen worden de impact en het restrisico, mede door de getroffen maatregelen ter ondervanging van dit risico, door PLUS als 'midden' geclassificeerd.

Niet in de balans opgenomen regelingen

Een overzicht van de niet in de balans opgenomen regelingen per balansdatum is als volgt:

	< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar	Totaal 2023	Totaal 2022
investeringsverplichtingen	7.301	-	-	7.301	17.963
huurverplichtingen	104.745	316.487	184.688	605.920	575.094
lease- en onderhoudsverplichtingen	46.896	64.285	4.667	115.848	85.652
overige verplichtingen	22.265	15.168	-	37.433	34.651
Totaal	181.207	395.940	189.355	766.502	713.360
Garanties	19.123	50.188	26.930	96.241	104.193

Investeringsverplichtingen

De investeringsverplichtingen hebben voornamelijk betrekking op investeringen in onroerend goed van winkels en DC in Deventer. In 2022 hadden deze voornamelijk betrekking op investeringen in de naar PLUS omgebouwde voormalige Coop winkels en in het gemechaniseerde DC in Oss..

Huurverplichtingen en -inkomsten

Door de vennootschap zijn verplichtingen aangegaan voor de huur van distributiecentra en winkelpanden, waartegenover rechten staan voor vrijwel gelijke bedragen, uit hoofde van het doorverhuren van de betreffende panden aan ondernemers. Voor huurcontracten met een onbepaalde looptijd wordt uitsluitend de verschuldigde huur voor het komende jaar in het overzicht opgenomen, in verband met de wettelijk bepaalde opzegtermijn van één jaar die voor dergelijke huurcontracten geldt.

Lease- en onderhoudsverplichtingen

Deze verplichtingen hebben betrekking op lopende leasecontracten voor auto's, onderhoudscontracten en licenties gericht op automatisering en diverse onderhoudscontracten.

Overige (langlopende) verplichtingen

PLUS heeft een langlopend contract gesloten met een logistiek dienstverlener omtrent het voorraad-beheer en de logistieke activiteiten van AGF en koelverse goederen. Gedurende de looptijd van het contract garandeert PLUS de logistiek dienstverlener een normresultaat van circa € 2,8 miljoen per jaar (op basis van het volume 2023) op deze activiteiten. Dit contract loopt tot juli 2028.

Garanties

Ten behoeve van de financiering van de bedrijven van ondernemers worden door PLUS aan bankiers borgstellingen, verklaringen voor de terugkoop van voorraden, inventaris en andere vaste activa, alsmede borgtochtverklaringen met betrekking tot bouwkundige voorzieningen afgegeven. Het obligo uit hoofde van deze verklaringen bedroeg € 82,8 miljoen (2022: € 85,2 miljoen). Aan een aantal ondernemers is een terugkoopgarantie verstrekt terzake van door hen betaalde goodwill bij de aankoop van hun bedrijf. Voor zover op deze verplichtingen risico's worden gelopen, die niet worden opgevangen door de waarde van de (terug) te kopen activa, zijn voorzieningen getroffen. Als zekerheid voor het nakomen van verplich-tingen jegens derden zijn door de bankgaranties, voor rekening en risico van PLUS, verstrekt tot een bedrag van € 1,7 miljoen (2022: € 1,7 miljoen).

Inkoopcontracten

Naast de hiervoor genoemde verplichtingen zijn er ultimo 2023 en 2022 inkoopcontracten afgesloten voor de levering van goederen en diensten die in een redelijke verhouding staan tot de normale bedrijfsvoering.

Winkelovernameplicht

PLUS heeft met een deel van haar ondernemers de afspraak gemaakt dat indien zij hun winkel aan PLUS te koop aanbieden, PLUS verplicht is deze winklexploitatie te kopen. Voor deze winkels heeft PLUS de plicht de winkel aan te kopen tegen een vooraf afgesproken regeling. Dit is veelal op basis van een percentage van de DCF-waarde van de winkel of op basis van een harde afspraak, eventueel inclusief overname van het huurcontract. Deze winkels worden door PLUS in beginsel tegen eenzelfde waarde weer doorverkocht aan een andere ondernemer.

Voorkeursrecht koop winkels

PLUS is met een deel van de ondernemers die eigenaar zijn van een winkelpand overeengekomen om het eerste recht op de koop uit te oefenen in geval de ondernemer zijn exploitatie stopt en deze wenst te verkopen.

Hoofdelijke aansprakelijkheid belastingen

Alle in de consolidatie betrokken vennootschappen van Coöperatie PLUS U.A. vormen voor de heffing van vennootschapsbelasting een fiscale eenheid en zijn hoofdelijk aansprakelijk voor elkaars schulden uit hoofde van vennootschapsbelasting.

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening

Netto-omzet 3.333.034 (2022: 3.255.933)

Deze omzet is als volgt opgebouwd:

	2023	2022
groothandelsomzet	2.143.156	2.113.321
filiaalomzet	859.535	822.018
diensten	249.885	246.236
huren	80.458	74.358
	3.333.034	3.255.933

Personeelskosten 270.752 (2022: 249.293)

De personeelskosten zijn verantwoord onder de kostprijs van de omzet, verkoopkosten en algemene beheerskosten. De personeelskosten zijn als volgt samengesteld:

	2023	2022
salarissen	154.905	150.666
sociale lasten	27.583	25.283
pensioenlasten	13.853	8.893
sociaal plan	2.999	1.791
overige personeelskosten	71.412	62.659
	270.752	249.293

Het gemiddeld aantal medewerkers (fte, exclusief inleenkrachten) is als volgt:

	2023	2022
filialen	2.865	2973
distributiecentra	622	657
servicekantoor	660	650
	4.147	4.281

Afschrijvingen en waardeverminderingen 92.833 (2022: 85.582)

Dit bedrag is als volgt samengesteld:

	2023	2022
amortisatie immateriële vaste activa	40.775	39.579
afschrijvingen materiële vaste activa	52.058	46.003
	92.833	85.582

In de amortisatie immateriële vaste activa is het positieve effect van de schattingswijziging van de economische levensduur van merknaam en software ter grootte van € 1,5 miljoen verwerkt.

Onder de afschrijvingen en waardeverminderingen van de materiele vaste activa is in 2023 een last van € 3,6 miljoen (2022: € 6,2 miljoen) begrepen aan duurzame waardeverminderingen.

De afschrijvingen en waardeverminderingen zijn als volgt verantwoord in de geconsolideerde winst- en verliesrekening:

	2023	2022
Kostprijs	13.621	5.911
Verkoopkosten	50.735	45.903
Algemene beheerskosten	28.477	33.768
	92.833	85.582

Algemene beheerskosten 159.252 (2022: 176.473)

Onder de algemene beheerskosten zijn onder andere de boekwinsten verantwoord die zijn gerealiseerd bij de verkoop van winkelpanden, ten bedrage van € 12,8 miljoen (2022: € 5,0 miljoen).

Daarnaast zijn onder de algemene beheerskosten onder andere de kosten opgenomen die in 2023 zijn gemaakt in verband met de integratie en ombouw van Coop ten bedrage van € 27,3 miljoen (2022: € 28,9 miljoen). In 2022 zijn hieronder ook opgenomen de kosten die voortvloeien uit de beëindiging van de activiteiten van Telesuper Nederland B.V. ten bedrage van € 10,2 miljoen. De genoemde kosten zijn van incidentele aard.

Financiële baten en lasten, last 14.703 (2022: last 2.380)

De financiële baten en lasten bestaan uit:

	2023	2022
Baten		
opbrengst van vorderingen die tot de vaste activa behoren	834	318
duurzame waardeverandering financiële vaste activa	352	619
overige rentebaten	2.063	828
	3.249	1.765
Lasten		
rentelasten	-17.952	-4.145
	-14.703	-2.380

De duurzame waardeverandering financiële vaste activa in 2023 ten bedrage van € 0,4 miljoen betreft een vrijval van voorzieningen op in het verleden aan ondernemers verstrekte leningen aan ondernemers (2022: € 0,6 miljoen).

Belastingen bate 11.403 (2022: bate 10.577)

De belastingdruk over 2023 komt uit op 23.9% (negatief) tegenover 30.0% (negatief) over 2022. Dit is lager dan het nominale tarief voor de vennootschapsbelasting dat voor 2023 van toepassing is. Deze afwijking wordt voornamelijk verklaard door fiscale vrijstellingen, niet aftrekbare (afschrijvings) kosten en investeringsaftrekposten.

De direct over 2023 terug te vorderen vennootschapsbelasting bedraagt nihil. Terugwaartse verlies-verrekening is niet mogelijk. Voor het te verrekenen fiscale verlies over 2023 is een latente belasting-vordering opgenomen, welke is opgenomen onder de latente belastingvorderingen.

Resultaat deelneming 5.085 (2022: 6.265)

Hieronder is opgenomen het aandeel in het resultaat van de niet-geconsolideerde deelnemingen.

Standaard biologisch

PLUS maakt soms de duurzame keuze al voor de klant. Zo is al onze dagverse zuivel van het huismerk standaard biologisch. Zonder meerprijs voor de klant.

10 Enkelvoudige jaarrekening 2023

Coöperatie PLUS U.A.

(bedragen x € 1.000, tenzij anders vermeld)

Vennootschappelijke balans per 31 december 2023, na winstbestemming

	pagina	31 december 2023	1 januari 2023
Vaste activa			
deelneming PLUS Holding B.V.	118	372.238	403.453
Vlottende activa			
vorderingen	118	4	100
groepsmaatschappijen		1.119	754
liquide middelen		1	146
		1.124	1.000
Totaal activa		373.362	404.453
Eigen vermogen			
wettelijke reserves	118	67.586	63.694
overige reserves	119	298.663	333.733
		366.249	397.427
Langlopende schulden		577	798
Kortlopende schulden			
groepsmaatschappijen		6.305	5.893
overige	119	231	335
		6.536	6.228
Totaal passiva		373.362	404.453

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2023

	pagina	2023	2022
overige baten en lasten	120	50	-56
belastingen		-13	14
		37	-42
resultaat deelnemingen		-31.215	-18.349
Nettowinst		-31.178	-18.391

Toelichting op de vennootschappelijke balans en winst- en verliesrekening

Algemeen

Voor de waarderingsgrondslagen en de grondslagen voor de resultaatbepaling wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Financiële vaste activa 372.238 (2022: 403.453)

	2023	2022
Stand begin boekjaar	403.453	-
inbreng deelneming	-	420.444
effect van stelselwijziging	-	1.358
resultaat deelneming	-31.215	-18.349
Stand einde boekjaar	372.238	403.453

Dit betreft de deelneming in PLUS Holding B.V.

Vorderingen 4 (2022: 100)

	2023	2022
vennootschapsbelasting	-	14
omzetbelasting	-	78
overige	4	8
Stand einde boekjaar	4	100

Liquide middelen 1 (2022: 146)

De liquide middelen staan ter vrije beschikking.

Resultaatbestemming

Het negatieve resultaat wordt in mindering gebracht op de Overige reserves.

Wettelijke reserves 67.586 (2022: 63.694)

Deze reserve is gevormd voor ingehouden winsten van direct of indirect gehouden deelnemingen ter grootte van € 22,6 miljoen (2022: € 24,7 miljoen) waarvan de uitkering niet zonder beperking kan worden bewerkstelligd, alsmede voor rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen van deze deelnemingen. Daarnaast is deze reserve gevormd voor in eigen beheer ontwikkelde software ter grootte van € 45,0 miljoen (2022: € 39,0 miljoen).

Het verloop van de wettelijke reserve is als volgt:

	2023	2022
Stand begin boekjaar	63.694	-
bij: van overige reserves	20.269	63.694
af: naar overige reserves	-16.377	-
Stand einde boekjaar	67.586	63.694

Overige reserves 298.663 (2022: 333.733)

Het verloop van de overige reserves is als volgt:

	2023	2022
Stand begin boekjaar	333.733	-
bij: inbreng als gevolg van de fusie	-	414.460
bij: effect van stelselwijziging	-	1.358
bij: van wettelijke reserves	16.377	-
af: naar wettelijke reserves	-20.269	-63.694
af: volgens resultaatbestemming	-31.178	-18.391
Stand einde boekjaar	298.663	333.733

Langlopende schulden 577 (2022: 798)

De langlopende schulden muteerden als volgt:

	2023	2022
Stand begin boekjaar	798	-
verkrijging als gevolg van de fusie	-	880
af: aflossingen	-221	-82
Stand einde boekjaar	577	798

Onder de langlopende schulden zijn opgenomen de inleggelden die door Coop ondernemers zijn gestort voor hun lidmaatschap bij Coop Nederland U.A. De statutaire stortingsverplichting per Coop lid bedraagt € 5.000. Ultimo 31 december 2023 waren er 99 aangesloten leden-ondernemers (2022: 150) en was het statutaire inleggeld volledig voldaan. Aan Coöperatie PLUS U.A. is door de ondernemers geen inleggeld verschuldigd. Bepaald is dat bij het afsluiten van een nieuwe samenwerkingsovereenkomst – bij ombouw van de winkel naar de PLUS formule – het inleggeld zal worden omgezet in een waarborgsomstorting bij PLUS Retail B.V.

Onder de langlopende schulden zijn eveneens opgenomen de participaties die in 2004 aan PLUS ondernemers zijn uitgegeven, met een nominale waarde van € 453,78 elk. Over de nominale waarde van deze participaties wordt jaarlijks een rente vergoed van 10,0%. De participaties kunnen slechts gehouden worden door op 1 januari 2004 aanwezige leden van de coöperatie. Bij het beëindigen van het lidmaatschap vervallen de door deze participatiehouder gehouden participaties. Terugbetaling vindt alsdan plaats tegen de nominale waarde van de participaties.

Overige schulden 231 (2022: 335)

	2023	2022
omzetbelasting	61	-
overige	170	335
Stand einde boekjaar	231	335

Toelichting op de winst- en verliesrekening

Kosten voor diensten die zijn uitgevoerd door Ernst & Young Accountants LLP 529 (2022: 652)

	2023	2022
jaarrekeningcontrole	501	627
aan de controle gerelateerde werkzaamheden	20	16
andere niet-controle diensten	8	9
	529	652

De kosten voor de controle van de jaarrekening zijn gebaseerd op de totale honoraria voor het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, ongeacht of de werkzaamheden door de externe accountant en de accountantsorganisatie reeds gedurende dat boekjaar zijn verricht.

Overige baten en lasten, bate 50 (2022: last 56)

Dit betreffen de baten en lasten van Coöperatie PLUS U.A.

Managementfee Coöperatie PLUS U.A. 650 (2022: 600)

Binnen de bestuurlijke structuur wordt een bezoldiging toegekend aan de leden van het bestuur, de Clusterraad en de Coördinatieteams. Deze bezoldigingen komen ten laste van de coöperatie. De coöperatie belast deze bezoldigingen in de vorm van een managementfee door aan PLUS Holding B.V. Ook worden in de managementfee overige kosten van de coöperatie doorbelast.

Bezoldigingskosten 86 (2022: 44)

Dit betreffen de vergoedingen die zijn verstrekt voor de uitoefening van uiteenlopende bestuurlijke taken.

Winstbestemming

Voorgesteld wordt het netto verlies over 2023 ad € 31,2 miljoen in mindering te brengen op de reserves. Uit de overige reserves dient een bedrag van € 3,9 miljoen te worden toegevoegd aan de wettelijke reserves. Voorgesteld wordt het totaal ad € 35,1 miljoen in mindering te brengen op de overige reserves.

Overzicht deelnemingen

De direct door Coöperatie PLUS U.A. gehouden deelnemingen zijn:

Volledig geconsolideerd:

- PLUS Holding B.V., Utrecht (100%)
- PLUS sub Holding B.V., Utrecht (100%)
- PLUS Retail B.V., Utrecht (100%)
- PLUS Distributiecentrum B.V., Utrecht (100%)
- PLUS Vastgoed B.V., Utrecht (100%)
- PLUS Financieringen B.V., Utrecht (100%)
- PLUS Servicekantoor B.V., Utrecht (100%), opgericht per 1 november 2023
- Coop sub Holding B.V., Arnhem (100%)
- Coop Retail B.V., Arnhem (100%)
- Coop Groothandel B.V., Arnhem (100%)
- Coop Supermarkten B.V., Arnhem (100%)
- Coop Vastgoed B.V., Arnhem (100%)
- Coop Koopzegel B.V., Arnhem (100%)

Niet-geconsolideerde deelnemingen:

- SPAR Holding B.V., Waalwijk (45%)

Utrecht, 11 maart 2024

Het bestuur

Harry Bruijniks
Maartje Frederiks
Tjerk Hooghiemstra
Karin Janssen
Alfred Koehoorn
Han Kolff
Cornelis Trommel
Harold van Velzen
Edwin Versluis

Overige gegevens

Statutaire bepalingen inzake de winstbestemming

Artikel 38 van de statuten luidt:

1. De algemene ledenvergadering besluit, op voorstel van het bestuur, over de bestemming van de winst die door de vaststelling van de jaarrekening is bepaald en tot vaststelling van uitkeringen, met inachtneming van het bepaalde in artikel 38.2.
2. In geen enkel geval wordt (een deel) van de winst aan consumentleden uitgekeerd.

Aansprakelijkheid ondernemers

Artikel 13 lid 2 van de statuten bepaalt hieromtrent: “Iedere verplichting van leden en oud-leden om in een tekort van de coöperatie bij te dragen is geheel uitgesloten.”

Nederlandse kip

Alle kip heeft minimaal het 1 ster Beter Leven keurmerk. Dat betekent meer ruimte in de stal, een overdekte uitloop en verrijking in de stal met bijvoorbeeld stobalen om natuurlijk gedrag te vertonen. Daarnaast zijn alle kippen afkomstig van Nederlandse pluimveebedrijven.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: de leden en het bestuur van Coöperatie PLUS U.A.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening voor het boekjaar geëindigd op 31 december 2023 van Coöperatie PLUS U.A. te Utrecht gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Coöperatie PLUS U.A. per 31 december 2023 en van het resultaat over de periode van 2 januari 2023 tot en met 31 december 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

- De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2023
- de geconsolideerde en enkelvoudige winst- en verliesrekening over de periode van 2 januari 2023 tot en met 31 december 2023
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van Coöperatie PLUS U.A. (de onderneming) zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de

Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevin-dingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van alle wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoor-delijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude.

Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samen-spanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.

Onze controle-aanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de onderneming en haar omgeving, de componenten van het interne beheersings-systeem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar hoofdstuk 'Risico en risicobe-heersing' van het jaarverslag, waarin het bestuur zijn risicoanalyse heeft opgenomen na overweging van mogelijke frauderisico's.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de ondernemingscode en de klokkenluidersregeling. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheers-maatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigen-lijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aan-wezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het management interne beheers-maatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name

gericht op belangrijke gebieden die oordeels-vorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in hoofdstuk 'Schattingen' in de jaarrekening. Ook hebben wij data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) beoordeeld van bijzondere transacties, waaronder die met verbonden partijen en wel in het bijzonder ondernemers(leden) van de coöperatie die tevens lid zijn van het bestuur of lid zijn van de directie en raad van commissarissen van PLUS Holding B.V. Dit risico vereiste echter geen significante aandacht in onze controle.

Wij zijn bij het identificeren en inschatten van frauderisico's uitgegaan van de veronderstelling dat er bij de opbrengstenverantwoording fraude-risico's bestaan. Wij hebben onder andere het onjuist verantwoorden van omzet als gevolg van handmatige journaalposten en correcties overwogen. Wij hebben in reactie op het veron-derstelde frauderisico onze werkzaamheden inzake de opbrengstenverantwoording bepaald en uitgevoerd. Deze risico's vereisten echter geen significante aandacht in onze controle.

Het volgende frauderisico, dat wij hebben geïdentificeerd, vereist wel significante aandacht in onze controle.

Frauderisico met betrekking tot promotionele vergoedingen van leveranciers

Frauderisico

De promotionele vergoedingen van leveranciers vormen een belangrijk onderdeel van de kostprijs omzet in de jaarrekening. Deze komen tot stand door specifieke contracten en onderhandelingen met leveranciers over promoties en afnamedoel-stellingen. Het risico bestaat dat de afspraken tussen inkopers van Coöperatie PLUS U.A. en leveranciers oneigenlijk tot stand komen met het gevolg dat promotionele vergoedingen onvol-ledig worden verantwoord in de jaarrekening. Daarnaast bestaat het risico dat niet aan de prestatieverplichting wordt voldaan en daarmee geen recht op de vergoeding bestaat (juistheid).

Onze controleaanpak

Wij hebben onder andere de volgende controle-werkzaamheden verricht, specifiek gericht op dit frauderisico:

- het evalueren van opzet en implementatie van de interne beheersingsmaatregelen rondom het afsluiten en de registratie van afspraken met leveranciers, de autorisatie van de leveranciersafspraken en de periodieke bewaking en realisatie van gemaakte afspraken.
- het uitvoeren van gegevensgerichte cijferanalyses waarbij de begrote promotionele vergoedingen per leverancier worden afgezet tegen de realisatie van dit jaar en van voorgaand boekjaar, waarbij eventuele afwijkingen nader zijn besproken en geanalyseerd.
- een gegevensgerichte detailcontrole op basis van verschillende risicocriteria waarbij wij hebben vastgesteld dat de verantwoorde opbrengsten overeenkomen met de afgesloten contracten en de eventueel daarin opgenomen prestatieverplichtingen.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur en bij het management de directie en raad van commissarissen van PLUS Holding B.V.

Uit de door ons geïdentificeerde frauderisico's, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controle-aanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving

Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening. Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op de jaarrekening, op basis van onze ervaring in de sector, door afstemming met het bestuur, het lezen van notulen, het kennisnemen van rapporten van de interne accountant en compliance afdelingen het uitvoeren van

gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennisgenomen van advocatenbrieven en wij zijn door het bestuur geïnformeerd dat er geen correspondentie is geweest met toezichthouders en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controle-aanpak met betrekking tot de continuïteitsveronderstelling

Zoals toegelicht in het hoofdstuk 'Continuïteit' van de jaarrekening, is de jaarrekening opgemaakt op basis van de continuïteitsveronderstelling. Bij het opmaken van de jaarrekening heeft het bestuur een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de onderneming om haar continuïteit te handhaven en de activiteiten voort te zetten voor de voorzienbare toekomst.

Wij hebben de specifieke beoordeling met het bestuur besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het bestuur op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden ten aanzien van de continuïteit geïdentificeerd. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een onderneming haar continuïteit niet langer kan handhaven.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderneming in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderneming te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderneming haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie 'Informatie ter ondersteuning van ons oordeel' hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel.

Onze controle bestond verder onder andere uit:

- Het in reactie op de ingeschatte risico's uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderneming.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risico-profiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Communicatie

Wij communiceren met het bestuur onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Rotterdam, 11 maart 2024

Ernst & Young Accountants LLP
w.g. drs. M. de Kimpe RA

Besparen op verpakkingen

Mango's en avocado's verkopen we voortaan los; een besparing van 700.000 verpakkingen per jaar en 11.000 kilo karton.

Adressen

Coöperatie PLUS U.A.
KvK nummer 85061697

PLUS Servicekantoor B.V.
PLUS Retail B.V.
PLUS Distributiecentra B.V.
PLUS Vastgoed B.V.
PLUS Financieringen B.V.

PLUS servicekantoor
Archimedeslaan 21
3584 BA Utrecht
Telefoon 088 - 344 60 00
E-mail corporate-communicatie@plusretail.nl
www.plus.nl

Coop servicekantoor
E-mail communicatie@coop.nl
www.coop.nl

Distributiecentra

Keltenweg 30
5342 LP Oss
Telefoon 068 - 344 60 00

Afrikastraat 10
6014 CG Ittervoort
Telefoon 0475 - 56 79 00

Solingenstraat 14
7421 ZT Deventer
Telefoon 0570 - 65 90 00

Bloemakkers 4
9461 GX Gieten
Telefoon 0592 - 48 29 00

Disclaimer
Deze publicatie is een uitgave van PLUS Retail B.V., afdeling Corporate Communicatie. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, film of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming. PLUS Retail B.V. sluit iedere aansprakelijkheid voor schade als gevolg van druk- en zetfouten uit.